

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

PREGĂTIREA
PRODUCȚIEI
ANULUI 1983

biblioteca Ecol. Manol. Buză
SALA DE LECTURĂ

ACCELERAREA
ÎNCHIEIERII
CONTRACTELOR
ECONOMICE

VIZITA DE LUCRU A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎN JUDEȚUL HUNEDOARA

Expresie a unității de neclintit a poporului în jurul partidului, al secretarului său general, vizita a prilejuit un rodnic dialog cu oamenii muncii, măsuri eficiente, menite să ducă la perfecționarea activității economico-sociale, la îndeplinirea sarcinilor de plan pe acest an și pe întregul cincinal.

Pregătirea producției anului 1983

ACCELERAREA ÎNCHEIERII CONTRACTELOR ECONOMICE

PLANUL PE ANUL 1983 se va înscrie ca o etapă importantă în activitatea consecventă, de amploare, desfășurată de întregul nostru popor pentru transpunerea integrală în viață a hotărârilor din documentele programatice ale Congresului al XII-lea al P.C.R. Sarcinile și obiectivele ce revin în anul 1983 fiecărei unități economice sînt cunoscute și ele au constituit obiectivul a numeroase analize la nivelul întreprinderilor, centralelor industriale și ministerelor economice. În prezent în toate unitățile economice se acționează pentru definitivarea documentațiilor privind necesarul de materiale pe anul viitor, stabilirea în detaliu a structurii producției fizice ce va trebui fabricată în strînsă corelare cu cerințele beneficiarilor interni și externi, pentru dezvoltarea resurselor interne de materii prime, repartizarea și dirijarea judicioasă a materiilor prime, materialelor și combustibililor pe utilizatori și încheierea în cel mai scurt timp a contractelor economice de aprovizionare-desfacere.

Asigurarea bazei materiale a planului

ÎN CADRUL acestor preocupări, asigurarea bazei materiale a planului deține un rol hotărîtor pentru pregătirea temeinică a producției anului viitor. În urma eforturilor depuse, majoritatea balanțelor materiale au fost definitive, în cadrul lor participarea materialelor refolosibile la constituirea resurselor necesare producției următorului an înregistrînd o creștere simțitoare față de anii trecuți. Acoperirea cu resurse a necesarului de materii prime, materiale și energie s-a făcut pe baza încadrării stricte a tuturor consumatorilor în nivelul normelor și normativelor de consum aprobate.

Acțiunea de defalcare a nivelurilor de consum pe principalii consumatori a început, numeroase centrale și întreprinderi beneficiare trecînd la depunerea specificațiilor la coordonatori de balanță și la bazele județene, precum și la încheierea contractelor economice de aprovizionare tehnico-materială pe 1983. Realizări bune în acest domeniu au unitățile din industria extractivă, unele unități și centrale din industria construcțiilor de mașini și industria ușoară. Pe locuri fruntașe se situează Combinatul minier Cluj, Centrala minereurilor Deva, întreprinderea „Semănătoarea” București, întreprinderea de mașini grele București, întreprinderea de construcții de mașini Reșița, întreprinderea „23 August” — București, Centrala industriei lîinii, întreprinderea de confecții Oradea, întreprinderea de încălțăminte „Flacăra roșie” — București ș.a. Rezultatele acestor unități își găsesc explicația în faptul că necesarul de aprovizionat a fost întocmit din vreme și temeinic fundamentat pe cunoașterea aprofundată a cerințelor beneficiarilor interni și externi, că producția fizică a fost nominalizată în detaliu printr-un contact strîns cu beneficiarii produselor care au fost ajutați în depunerea la vreme a documentațiilor tehnice de execuție, ceea ce a permis elaborarea și trimiterea din timp a specificațiilor la furnizori.

Trebuie arătat însă că în ce privește încheierea contractelor de asigurare a bazei materiale a planului pe 1983 se înregistrează și unele rămîineri în urmă, localizate la unele unități și centrale din industria metalurgică, din construcții de mașini, din industria lemnului și materialelor de construcții, din industria de prelucrare a cauciucului și maselor plastice. Cauzele sînt mai multe. Există o mai veche practică, criticabilă, a unor întreprinderi consumatoare de a lungi nejustificat transmiterea corecturilor la specificațiile sortimentale inițiale, motivînd că nu au încheiat acțiunile pe care le desfășoară în scopul de a obține o reevaluare a cantităților de materiale care le-au fost alocate prin unele cote și repartiții. Pe de altă parte, încheierea multor contracte, în ramurile menționate, este tărăgănată întrucît se mai așteaptă eventuale modificări sau corecturi de plan, corelări din partea ministerului sau alte asemenea soluții care, chiar dacă reflectă în unele cazuri necesități reale, nu trebuie să

frîneze contractarea pentru produsele și resursele care au toate problemele clarificate, așa cum se mai întîmplă în prezent.

Dat fiind timpul relativ scurt care a mai rămas pînă la începerea noului an de plan, se impune ca în toate aceste unități să se acționeze neîntîrziat pentru finalizarea tuturor acțiunilor precontractuale, aflate în curs de desfășurare, și pentru încheierea contractelor cu furnizorii de materii prime, materiale, subansamble în cooperare, mașini și utilaje tehnologice. Pentru aceasta se impune instituirea unei atitudini responsabile care să evite practicile de tergiversare a contractării din partea acelor beneficiari care sub pretextul nemulțumirii față de cotele alocate la unele materiale, blochează întreaga specificație. Acolo unde asemenea probleme sînt reale, este necesar să se acționeze în sensul de a se clarifica în cel mai scurt timp cu ministerele de ramură și cu Ministerul Aprovizionării aspectele ce mai sînt de lămurit, în cadrul producției planificate și a normelor de consum și de stoc stabilite, spre a se putea depăși operativ această importantă fază precontractuală. Desigur, aceasta nu exclude posibilitatea și necesitatea și a clarificării ulterioare privind unele probleme parțiale ce ar mai necesita reexaminări, dar în nici un caz asemenea situații particulare nu trebuie să influențeze asupra derulării, în ansamblu, a procesului de pregătire a bazei materiale a producției anului viitor.

Pe de altă parte, este necesar ca unele corecturi și adaptări în contractele încheiate anterior să fie pe loc efectuate în cadrul unor întîlniri de lucru organizate de fiecare coordonator de balanță. Din indicațiile clare existente, rezultă că reprezentanții ministerelor, ai organelor centrale de sinteză, au datoria să acționeze direct în centrale și întreprinderi clarificînd la fața locului cu operativitate problemele litigioase, facilitînd stabilirea acordului între părțile contractante.

În paralel cu preocuparea pentru asigurarea resurselor materiale necesare procesului de producție se desfășoară activitatea de contractare a producției marfă industriale planificată pe anul 1983, unde rezultate bune se înregistrează în cadrul unităților din industria ușoară, care au contractat 60 la sută din volumul de producție industrială destinată consumului intern, a celor din Ministerul Minelor cu 55 la sută, ale Ministerului Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții cu 45 la sută, ale Construcției de Mașini cu 35 la sută și altele. În cadrul lor, întreprinderile cu rezultate bune în contractarea producției marfă la intern sînt: întreprinderea „Semănătoarea” — București, întreprinderea de utilaj chimic „Grivița Roșie” — București, întreprinderea mecanico-navală Constanța, întreprinderea „Cablul românesc” — Ploiești, întreprinderea de confecții Oradea, întreprinderea de tricotaje Oradea, întreprinderea de încălțăminte „Arta” — Oradea, întreprinderea de încălțăminte „Flacăra Roșie” — București, Centrala de prelucrare a lemnului București și altele.

În acest domeniu se înregistrează însă și rămîineri în urmă localizate la unități din cadrul industriei metalurgice și din cadrul industriei chimice, unde volumul contractărilor producției marfă destinată beneficiarilor interni reprezintă încă, la această dată, un volum relativ redus față de plan. Rămîinerile în urmă în nominalizarea producției și, respectiv, în încheierea contractării producției din unele sectoare de prelucrare finală și, mai ales, din industria construcțiilor de mașini, determinate de cauze de natură oarecum obiectivă, cum ar fi neprimirea integrală a documentațiilor de execuție a utilajelor, pot fi în cea mai mare măsură înlăturate prin contacte directe cu beneficiarii. Pentru rezolvarea acestor probleme, alături de necesitatea impulsării acțiunii de definitivare și trimitere la furnizori a documentațiilor tehnice de execuție necesare fabricației și contractării diverselor utilaje, de o deosebită utilitate ar fi organizarea unor întîlniri de lucru la centralele industriale producătoare de utilaje, cu participarea reprezentanților unităților beneficiare și furnizoare, spre a scurta pe această cale

procesul definirii unor structuri ale producției în concordanță cu necesitățile reale ale economiei. Totodată, de o deosebită actualitate este intensificarea contractărilor la export, domeniu în care pe lângă unitățile de comerț exterior, o acțiune substanțial sporită vor trebui să desfășoare și întreprinderile, centralele industriale și ministerele.

În general, în întreaga acțiune de contractare, atât privind aprovizionarea cât și desfacerea producției, mari greutatea au provocat unele întârzieri în emiterea specificațiilor în cadrul cotelor alocate cât și în transmiterea de comenzi la întreprinderile furnizoare, ceea ce a făcut ca la unele unități producătoare, contractele de desfacere a producției pe 1983 să fie doar parțial încheiate. Iată de ce se impune ca în cel mai scurt timp să se accelereze operațiunea de depunere de către beneficiari a specificațiilor la furnizori, cadru în care apare necesitatea aplicării unor măsuri urgente din partea ministerelor beneficiare de impulsioneare a centralizării și depunerii cât mai grabnice a acestora, în vederea definitivării la producători a programelor de fabricație, emiterii repartițiilor și încheierii contractelor.

Finalizarea operativă a activităților precontractuale

CU TOATE că pe ansamblu situația actuală a pregătirii producției anului 1983, comparativ cu cea din aceeași perioadă a anului trecut, se situează pe un plan superior, nu pot fi trecute cu vederea întârzierile și deficiențele semnalate care trebuie grabnic înlăturate, spre a încheia, la toate eşaloanele, activitățile pregătitoare pentru producția anului viitor, concomitent cu îndeplinirea exemplară a sarcinilor pe perioada ce a mai rămas din acest an. În acest scop, eforturile se cer concentrate îndeosebi spre soluționarea problemelor privind asigurarea deplină a bazei materiale a planului:

1 Definitivarea în detaliu a producției fizice în fiecare întreprindere productivă, cunoscând că fiecare produs constituie resursă pentru sute și mii de beneficiari din întreaga țară și că certitudinea unei aprovizionări ritmice depinde nemijlocit de măsura în care producția este complet și cât mai fundamentat stabilită pe fiecare producător. Această acțiune solicită eforturi nu numai din partea fiecărei întreprinderi, dar și participarea directă a factorilor de decizie din centrale, ministere, a coordonatorilor de balanță, ca și a organelor centrale de sinteză.

2 Rezolvarea urgentă și operativă a tuturor problemelor ce se mai ridică în echilibrarea unor balanțe materiale pentru anul 1983 și în repartizarea resurselor pe titularii de plan — ministere și centrale industriale.

3 Urgentarea încheierii acțiunii de optimizare a fluxurilor de transport, îndeosebi la materialele de masă (pentru agregatele de balastieră de către M.E.F.M.C. și pentru cele de carieră de către M.T.Tc.) pentru a se crea condițiile de emisie a repartițiilor și de încheiere a contractelor economice, întrucât această acțiune este mult rămasă în urmă.

4 Coordonatorii de balanță să încheie și să transmită nivelele și cotele materiale, iar întreprinderile și centralele consumatoare să prezinte la coordonatorii de balanță specificațiile încadrate în cotele și nivelurile primite, pentru ca emiterii repartițiilor și încheierea tuturor contractelor economice să se facă în cel mai scurt timp.

5 Urgentarea proiectării și reproiectării în institutele de cercetări de profil și întreprinderi a unor produse și tehnologii care să asigure în volum substanțial mai mare asimilarea și producerea de noi produse, utilaje și piese de schimb și care pe această bază să nu se mai importe. Această sarcină este de o deosebită actualitate în toate ramurile industriale, întrucât de asigurarea acestor materiale și produse depinde producția unor importante întreprinderi, cunoscând că industria noastră dispune astăzi de capacitatea materială, tehnică și intelectuală necesară rezolvării tuturor acestor probleme.

6 Concentrarea eforturilor spre punerea în funcțiune cu prioritate a acelor capacități de producție care sînt prevăzute să producă în prima parte a anului viitor și a căror producție este luată ca resursă în balanțele materiale pe anul 1983.

În pregătirea temeinică a producției anului următor, un accent deosebit va trebui să fie pus pe sporirea aportului propriu al fiecărei unități economice care să asigure valorificarea în grad înalt a valorosului potențial tehnic și uman disponibil, în așa fel ca prin eforturi creative și organizaționale sporite să fie asigurată în cele mai bune condițiuni baza materială a planului și desfacerea producției, desfășurarea ritmică a fabricației, încă din primele zile ale viitorului an.

Ion Gh. BADEA

Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe

NOTE

De ce întârzie asigurarea stocurilor normate de cărbune la termocentrale?

PREOCUPARE permanentă a unităților miniere o constituie formarea și menținerea stocurilor planificate de cărbune la centralele M.E.E. pentru buna funcționare a acestora, îndeosebi pentru asigurarea consumului de iarnă, anotimp în care expedițiile de la furnizori și primirile la destinatari sînt îngreunate de umiditate și îngheț. Cu toate eforturile depuse, nu s-a reușit pînă în prezent ca la principalele centrale termoelectrice să se formeze stocuri la nivelele prevăzute în programele elaborate în acest sens.

Nivelul scăzut al stocurilor de lignit la principalele centrale termoelectrice este determinat, în special, de nerealizarea programului de livrări cu circa 22% (la C.E.T. Ișalnița, 23%, la C.T.E. Turceni, 25%, la C.E.T. Oradea 18% și la C.T.E. Doicești 20%). Aceasta se datorește în mare măsură neîndeplinirii integrale a planului de extracție a lignitului la unele întreprinderi miniere, pe de o parte, iar pe de altă puerii în stoc la producători a unor cantități din ce în ce mai mari, astfel că în perioada 1 aprilie—31 iulie a.c. creșterea stocului pe total Ministerul Minelor a fost de aproape 55%, cu toate că în această perioadă cărbunele se poate încărca, descărca, conca și depozită mai ușor decît pe vreme umeză (toamnă-iarnă).

Nici la destinatari descărcările din vagoane nu s-au făcut în ritmul livrărilor, în general din lipsa capacității de prelucrare (depozite ocupate cu lucrări de investiții sau nedate în funcțiune, indice redus de folosire a utilajelor etc.). În cazurile de umiditate abundentă, beneficiarii au refuzat încărcarea în vagoane C.F.R. și expedierea acestora la destinație, deoarece sterilitățile umede provoacă greutatea la concașare și depozitare. Din aceste cauze în lunile iunie-iulie centralele termoelectrice Ișalnița și Oradea de pildă, au fost nevoite să consume din stocurile existente aproape 82%, respectiv 50%.

Cum pînă la 30 septembrie a.c. a mai rămas puțin timp, etapă pentru care programul comun prevede ca stocurile formate să ajungă la nivelul ce trebuie să asigure consumul, la fiecare beneficiar pe cel puțin de 30 de zile și știind că începînd cu luna octombrie condițiile naturale îngreunează vehicularea lignitului, este necesar ca ministerele tutelare ale întreprinderilor antrenate în această activitate să ia de urgență măsuri corespunzătoare, care în principal considerăm că ar fi:

La furnizori: darea în exploatare a instalațiilor de transport în interiorul bazinului carbonifer, de concașare și de menținere a acestora în stare permanentă de funcționare la capacitatea proiectată; punerea în exploatare a triajului de vagoane, a trolului și a tras vagoane și a instalației de recirculare a cărbunelui în stația Cocoreni; menținerea în stare permanentă de funcționare a locomotivelor de manevră; eliminarea transportului auto în condițiile existenței transportului cu bandă, cunoscînd eficiența acestuia din punct de vedere al capacității și mai ales al consumului energetic.

La destinatari: punerea în folosință a instalațiilor de descărcare a vagoanelor C.F.R., de preluare, concașare și depozitare a cărbunelui, menținerea acestora în starea tehnică de funcționare la capacitatea proiectată; asigurarea întregii activități cu personal de calificarea solicitată de locul de muncă.

La cărăuș: formarea de navete suficiente la capacitatea de încărcare—descărcare, stabilind acest nivel cu expeditorul și destinatarul; punerea la încărcare a vagoanelor fără rămășițe de la alte încărcături; vagoanele puse la dispoziție să corespundă normelor tehnice de încărcare—descărcare, securității circulației; asigurarea manevrării vagoanelor în stațiile C.F.R. cu locomotive și linii de triaj.

De asemenea, factorii corespondenți și colaboratori ai acestei acțiuni, să aducă la îndeplinire, la termenele stabilite, sarcinile ce le revin, cum ar fi: asistența tehnică acordată pentru asigurarea funcționării utilajelor și a tuturor instalațiilor care participă la această activitate; livrarea, montarea și punerea în funcțiune a ansamblurilor, subansamblurilor, aparatelor de măsură și control etc. livrarea materialelor și pieselor de schimb conform graficelor și în sorto-tipo-dimensiunile prevăzute de actele normative în vigoare.

Punerea în practică a complexului de măsuri respective care concurează la dezvoltarea bazei energetice și funcționarea sistemului energetic național în iarnă poate aduce o contribuție importantă la acoperirea necesarului economiei naționale cu energie electrică și termică.

C. NĂSTASE URȘU

În industria minieră

Soluții pentru diminuarea consumurilor energetice

CRESPUNZĂTOR sarcinilor aferente Ministerului Minelor, consumul de energie electrică la 1 milion lei producție marfă va trebui să scadă progresiv în anii următori, astfel încât în 1985 reducerea să fie de circa 8% față de realizările din 1981. Atingera acestui obiectiv se poate realiza prin sporirea productivității muncii, utilizarea la capacitatea proiectată a mașinilor și instalațiilor tehnologice, precum și prin reducerea consumurilor energetice pe unitatea de produs.

Indicatorii consumului : dinamică descrescătoare

ÎN MAJORITATEA unităților miniere s-au obținut, în anii din urmă, rezultate pozitive pe linia reducerii consumurilor de energie electrică. La nivelul ministerului, la unele produse de bază (minereuri de fier extrase, minereuri nemetalifere extrase și prelucrate, minereuri neferoase prelucrate, cărbune extras din subteran), deși condițiile de exploatare diferă substanțial de la o zonă a țării la alta (inclusiv dotarea tehnică și tehnologia de exploatare), s-a înregistrat o dinamică descrescătoare a indicatorilor de consum.

Se poate constata din graficul alăturat că nivelul consumurilor este variabil în timp și nu are — în general — o tendință de scădere continuă. Acest lucru este explicabil dacă ținem seama că în industria extractivă minieră intervin o serie de factori care influențează nefavorabil consumurile specifice. Unii din aceștia, pe care îi putem considera obiectivi, impun alegerea unor metode de exploatare adecvate, solicită o anumită dotare tehnică, determină o serie de măsuri de securitate minieră. Altă categorie de factori, care ar putea fi considerați subiectivi, se referă la alegerea metodei optime de exploatare, la dimensionarea cât mai reală a consumurilor pe fiecare unitate, la respectarea disciplinei tehnologice, la exploatarea corectă și întreținerea utilajelor și instalațiilor, la aprovizionarea cu materiale etc. O „ruptură” în lanțul tehnologic normal (care poate fi un accident tehnic, o deficiență în aprovizionarea cu materiale, o reparație necorespunzător efectuată) provoacă stagnări în producție și are consecințe nefavorabile asupra consumului specific de energie. Pentru ca influența negativă a acestor din urmă factori să se manifeste cât mai puțin, este nevoie de o bună organizare a procesului tehnologic, de o disciplină fermă, de o exploatare cât mai rațională și eficientă a utilajelor și instalațiilor, de o înaltă conștiință. Acesta este domeniul în care trebuie să se acționeze permanent, pentru creșterea calității muncii și a eficienței economice.

Activitatea practică demonstrează că realizarea ritmică a planului fizic de producție este o condiție de bază și pentru reducerea consumului specific, ținând seama de faptul că o parte din consumatorii de energie funcționează continuu (consumuri constante) pentru aerajul general, evacuarea apelor, transport de materiale etc., indiferent de volumul producției extrase, iar o parte din consumatori funcționează în raport de producția propriu-zisă (consumuri variabile) pentru furnizarea aerului comprimat, transportul producției, iluminatul în abataje și la fronturile de lucru etc. Se înțelege de la sine că, în cazul unei producții mai mari obținute într-o perioadă de timp considerată, componenta de consum constant determină și o reducere a consumului energetic.

Rezultatele bune obținute în primul semestru din 1982 la o serie de întreprinderi miniere și uzine de preparare ca : Lupeni și Jilț (la cărbune extras din subteran), Jilț și Lupoia (la cărbune extras din cariere), Suceava, Barza, Baia Barza, Deva (la minereuri neferoase extrase), Flotațiile centrale Baia Mare, Tarnița, Uzina de preparare Deva (la minereuri neferoase prelucrate) reflectă pe deplin că diminuarea consumului energetic este dependentă de realizarea planului de producție. În toate aceste unități au fost obținute realizări importante în îndeplinirea planului de producție și în direcția reducerii consumului de energie pe tona de produs. Dacă ne referim tot la rezultatele obținute în primul semestru al anului 1982 privind realizarea consumurilor specifice, trebuie să arătăm că la unele unități miniere aceste rezultate au fost mai puțin satisfăcătoare. Este cazul unor întreprinderi din Valea Jiului (Lonea, Livezeni), din cadrul C.M. Baia Mare (Șuior, Săsar), C.M. Deva (Moldova Nouă, Bocea) și altele, unde pe lângă existența unor condiții obiective și a unor dificultăți nu s-a acționat în toată hotărârea pentru gospodărirea mai bună a energiei, pentru eliminarea risipei.

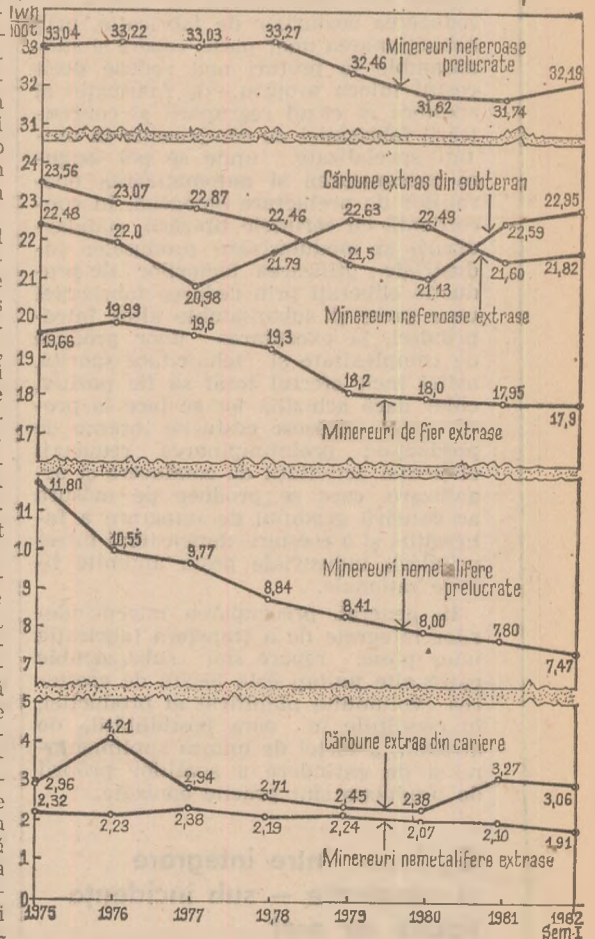
Măsuri specifice profilului unităților

ORIENTĂRILE stabilite la nivel național și pe ramură cu privire la dezvoltarea bazei energetice și reducerea accentuată a consumurilor energetice în perioada 1982—1985 au stat la baza unor ample acțiuni de analiză în urma cărora s-au stabilit măsuri pentru reducerea simțitoare a consumurilor de energie.

Principalele direcții de acțiune spre care se concentrează activitatea specialiștilor din industria minieră sînt : **inlocuirea tehnologiilor vechi**, precum și a instalațiilor care realizează perfor-

manțe scăzute, cu tehnologii și instalații moderne, funcționînd cu randamente superioare ; **modernizarea unor fluxuri tehnologice de extracție și preparare**, precum și **optimizarea structurii producției**, în scopul eliminării produselor energointensive ; **creșterea indicilor de utilizare a mașinilor și instalațiilor tehnologice**, cel puțin la nivelul stabilit, prin plan ; **ridicarea calității producției și întărirea disciplinei tehnologice** ; **recuperarea și valorificarea mai completă a resurselor energetice refofosibile** ; **introducerea surselor noi de energie în contorul energetic al unităților**.

Avînd la bază aceste orientări, la fiecare întreprindere, secție, sector, uzină de preparare au fost elaborate programe de măsuri concrete în care sînt nominalizate căile și mijloacele de reducere a consumurilor, estimîndu-se totodată eficiența lor din punct de vede-

Evoluția consumului de energie electrică la principalele produse în perioada 1975 — sem. I 1982

re energetic. Pentru perioada 1982—1985 au fost prevăzute numeroase măsuri referitoare la reducerea consumurilor energetice dintre care cele mai importante sînt cuprinse în tabelul alăturat în care este menționată și eficiența estimată pentru anul 1982.

Programele de măsuri stabilite și aprobate de conducerea unităților trebuie însă revăzute periodic și completate cu noi măsuri, în funcție de rezultatele unor cercetări încheiate sau de cele ob-

Mărgărit SLEVOACĂ
Ministerul Minelor

(Continuare în pag. 17)

TIPUL DE PREȚ ȘI COOPERAREA DINTRE UNITĂȚILE INDUSTRIALE

P RINCIPALELE CONSIDERENTE datorită cărora întreprinderile cu un grad înalt de integrare a producției recurg la cooperare cu alte unități, cedându-le fabricația unor piese, repere sau subansamble se referă la: reducerea costurilor de fabricație, prin achiziționarea unor piese, repere și subansamble la prețuri mai reduse decât costul intern propriu de fabricație al acestora în cazul regrupării și concentrării fabricației de componente în unități specializate, unde se pot asigura mecanizarea și automatizarea operațiilor de prelucrare omogenă, în concordanță cu cerințele tipizării, standardizării și modularizării produselor industriale; utilizarea factorilor de producție eliberați prin cedarea fabricației unor piese și subansamble altor întreprinderi, la executarea unor produse de complexitate și tehnicitate sporită, astfel încât efectul total să fie pozitiv, chiar dacă achiziția lor se face la prețuri care depășesc costurile interne de producție; preîntâmpinarea reducerii eficienței activității de conducere și organizare, care se produce pe măsura accentuării gradului de integrare a fabricației și a creșterii dimensiunii întreprinderii industriale peste anumite limite raționale.

În general, preocuparea întreprinderilor integrate de a transfera fabricația unor piese, repere sau subansamble către alte unități este legată de creșterea volumului planificat al producției, în condițiile în care posibilitățile de atragere a forței de muncă suplimentare și de extindere a spațiilor proprii de producție sînt practic epuizate.

Opțiunea între integrare și cooperare — sub incidența tipului de preț

ÎN LITERATURA de specialitate¹⁾ s-a arătat că, de multe ori, prețurile practicate pentru piese, repere sau subansamble depășesc nivelul costurilor proprii realizate în cazul fabricației integrate, din mai multe cauze, inclusiv datorită includerii în prețul acestora a unor rate prea mari de beneficii, ceea ce face ca importanta opțiune între integrare și cooperare să fie pusă, într-o oarecare măsură, sub semnul subiectivismului. În legătură cu această situație s-au făcut și o serie de propuneri²⁾ vizînd crearea unor condiții care să favorizeze extinderea specializării și cooperării între întreprinderi, cum ar fi: aplicarea cotei de beneficiu de către fiecare subfurnizor numai la valoarea adăugată prin activitatea sa pro-

prie și nu la întreaga valoare a produsului achiziționat de la subfurnizorul precedent, ceea ce ar înlătura practica de a se calcula beneficii la beneficii și umflarea în acest fel a prețurilor de livrare a produselor; stabilirea unor cote minime de beneficiu la furnizor, pentru a se favoriza cooperarea (de exemplu, beneficiul adăugat la piesele livrate în cadrul cooperării să fie limitat la cel mult 10% din costul fabricării pieselor respective, de către centralele industriale coordonatoare și nu de către unitatea producătoare); limitarea prețului de livrare al reperelor realizate prin cooperare de către întreprinderi specializate la un nivel egal cu prețul la care erau realizate inițial reperele respective în cadrul întreprinderii nespecializate; luarea în considerare, la planificarea indicatorilor de eficiență, a condițiilor specifice ale întreprinderilor, legate de gradul de extindere a cooperării cu alte întreprinderi; practicarea unui sistem de prețuri și tarife, la produsele care se execută în cooperare, cu materialul beneficiarului, ce nu ia în considerare valoarea materialului; modificarea periodică a sarcinilor privind beneficiul planificat, în raport cu gradul de extindere a cooperării.

Apreciind caracterul judicios al acestor propuneri, relevăm faptul că luarea în considerare a unora dintre acestea înseamnă, practic, trecerea de la tipul actual de preț de producție — caracterizat prin aceea că baza de calcul a beneficiului este reprezentată de întregul cost de producție — la un nou tip de preț pentru care baza de calcul a beneficiului o constituie numai elementele de valoare adăugată ale costului de producție. De remarcă că aceeași idee, a stabilirii ca bază de determinare și de includere a venitului net în prețuri a cheltuielilor cu retribuția și cu amortizarea fondurilor fixe a fost susținută recent și de alți autori³⁾, pornind însă de la alte considerente importante, referitoare la stimularea prin preț a economisirii materiilor prime, materialelor, combustibilului și energiei.

Experiența din unele țări socialiste dovedește că teoria și practica formării prețurilor în țările cu economie planificată nu promovează un singur tip de prețuri. Mai mult, se întîlnesc nu numai diferite tipuri de prețuri în diferite țări, ci și o oarecare mobilitate a acestora în cadrul uneia și aceleiași țări, trecîndu-se de la un tip la altul de preț, în raport cu condițiile specifice fiecărei etape a dezvoltării sale economice. De exemplu, în R.S. Cehoslovacă, în urma reformei prețurilor cu ridicata din anul 1977, tipul mixt de prețuri a

fost înlocuit cu cel bazat pe fonduri. În R.P. Ungară tipul mixt de prețuri a evoluat în direcția luării în considerare într-o măsură mai mare a consumului de muncă, decît a celui de fonduri, la determinarea venitului net.⁴⁾ În teoria și practica țărilor socialiste europene sînt cunoscute, în principal, următoarele trei tipuri de prețuri, care se deosebesc între ele după metoda cu care venitul net se adaugă la prețul de cost mediu de ramură al produsului respectiv, și anume:

a) venitul net se include în preț proporțional cu consumul de muncă vie; o variantă a acestui tip de preț este cea care are ca bază de includere a venitului net în preț costul de producție (tipul valoric de preț);

b) venitul net se include proporțional cu fondurile de producție (tipul de preț-fonduri);

c) venitul net se include parțial proporțional cu fondurile de producție și parțial proporțional cu fondul de retribuție (tipul mixt de prețuri).

De problema tipurilor de prețuri cercetarea economică din țara noastră s-a ocupat de mai mult timp, punînd în evidență printr-o analiză aprofundată caracteristicile principale și posibilitățile de modelare a diferitelor tipuri de prețuri.⁵⁾

Implicații pozitive ale utilizării unui nou tip de preț

CONSIDERĂM că utilizarea tipului de preț cu baza de calcul a beneficiului constituită din elementele de valoare adăugată ale costului de producție ar avea influență extrem de favorabilă asupra specializării și cooperării între întreprinderi. Folosirea actualului tip de preț dezavantajează cooperarea, în sprijinul integrării, chiar și în cazul în care eforturile depuse pentru producerea de piese, repere și subansamble sînt, la noul lor producător și furnizor, aceleași sau într-o anumită măsură mai mici decît la fostul producător. Evident, aceasta se datorește faptului că prețul de livrare al componentelor respective

¹⁾ Vezi, de exemplu, V. Boescu, L. Tîntea, Profilarea și adîncirea specializării producției, *Revista economică* nr. 26/1976, p. 9

²⁾ Industria modernă presupune o opțiune nouă asupra specializării și cooperării (dez-batero), *Revista economică*, nr. 23/1981, p. 4

³⁾ I. Predoi, M. Popescu, Intensificarea utilizării răgîhlei prețurilor în acțiunea de economisire a resurselor materiale, *Revista economică*, nr. 9/1982, p. 11

⁴⁾ G.V. Aristov, Rolul țen, v upravlenii socialisticeskoi ekonomiki, Moskva, Nauka, 1980, p. 27-28, 30 și 34

⁵⁾ A. Iancu, Th. Gherasim, Teoria prețurilor, Metode de modelare, Caiet de studiu nr. 14/1970, Institutul de cercetări economice

cuprinde și o parte de venit net, așa cum este firesc pentru orice produs sau activitate economică realizate în condițiile autogestiei economico-financiare. În acest fel, utilizarea acestui tip de preț face ca procesul de cooperare, în sine, să devină o cauză a creșterii costurilor materiale și a costului total al producției la beneficiar. În schimb, prin practicarea noului tip de preț, bazat pe elementele de valoare adăugată ale costului de producție, prețul de producție al produsului finit ar rămâne neschimbat, chiar dacă costul reperelor sau subsansamblurilor este la noul lor producător același cu cel din unitatea de la care a fost preluată fabricația.

lui practicat de noul său producător este chiar prețul de producție al subsansamblului;

b) rata rentabilității este aceeași la ambele întreprinderi considerate, și anume de 15%;

c) nivelul și structura costului de producție al subsansamblului la noul său producător sînt aceleași cu cele realizate la întreprinderea beneficiară a acestuia.

Din datele prezentate în tabel se poate constata că, **în varianta propusă, indiferent de modul de realizare a produsului finit, integrat sau prin cooperare, prețul său de producție este același.** În schimb, în varianta actuală, dacă se

fonduri avînd ca sursă veniturile nete ale întreprinderilor, destinate — în primă sau în ultimă instanță — achiziționării unor bunuri la prețuri mai reduse decît cele care cuprind un volum mai mare de beneficiu, așa cum se întîmplă în condițiile utilizării tipului actual de preț. Este posibil ca, totuși, necesitatea constituirii la un nivel corespunzător a fondurilor unităților economice și ale statului să impună reasezarea ratelor de rentabilitate utilizate în diferitele ramuri, luîndu-se însă în considerare efectele previzibile, imediate și pe termen lung, ale adoptării unui nou tip de preț.

În ceea ce privește cea de-a doua problemă, trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

— utilizarea forței de muncă și a utilajelor (eliberate prin transferarea fabricației unor subsansamble la alte unități) în alte activități — de aceeași complexitate sau de o complexitate superioară celor realizate anterior — conduce la recuperarea beneficiului cedat altor unități;

— extinderea cooperării favorizează procesul de specializare a producției, cu efecte pozitive în ceea ce privește utilizarea eficientă a forței de muncă și a utilajelor și realizarea, în acest fel, a unor beneficii sporite, datorită creșterii masei producției prin concentrarea de componente omogene în unități specializate.

Desigur că soluționarea problemei tipului optim de preț nu înseamnă rezolvarea tuturor problemelor care se pun în legătură cu extinderea cooperării dintre întreprinderile industriale ca proces complementar al specializării producției, cu avantajele sale cunoscute. Astfel, tendința spre integrare a fabricației în cadrul unor întreprinderi este legată nu numai de relația în care se află prețul de achiziție al unor componente și costul lor de producție în cazul fabricației integrate. Această tendință mai este determinată, de exemplu, și de calitatea nesatisfăcătoare a relațiilor dintre unitățile economice pe linia aprovizionării tehnico-materiale, decurgînd din nerespectarea scrupuloasă a obligațiilor ce derivă din contractele economice, precum și din insuficiența prevederilor, ca și a instrumentelor de acțiune eficientă, care să asigure luarea în considerare, într-o măsură corespunzătoare, a intereselor unităților beneficiare.

Totodată, considerăm că argumentul privind înlăturarea unui obstacol important din calea promovării specializării și cooperării între întreprinderile industriale nu este singurul argument în favoarea trecerii de la tipul de preț bazat pe costul total de producție, la cel bazat pe elementele de valoare adăugată ale costului de producție.

Anticipînd posibilitatea unei dispute pe această temă, care să vizeze aspectele teoretice și cele de ordin practic ale trecerii la un nou tip de preț, ne exprimăm convingerea că, cel puțin în ceea ce privește incidența unei astfel de schimbări a bazei de calcul a venitului net inclus în prețul produsului asupra procesului de cooperare dintre unitățile industriale, efectele ar fi pozitive.

Alexandru MIHĂILESCU

Institutul de economie industrială

Prețul de producție și elementele sale componente referitoare la produsul finit și la componentele acestuia

— lei —

	Prețul de producție	din care :					
		Materii prime, materiale, subsansamble	Amortizări	Retribuții	Alte cheltuieli	Beneficii	
Varianta actuală	Subansamble *	345	150	40	100	10	45
	Alte părți componente și operații de prelucrare	—	330	150	200	20	—
	Produs finit integrat	1150	480	190	300	30	150
	Produs finit realizat prin cooperare	1201,75	675	150	200	20	156,75
Varianta propusă	Subansamble *	321	150	40	100	10	21
	Alte părți componente și operații de prelucrare	—	330	150	200	20	—
	Produs finit integrat	1073,50	480	190	300	30	73,50
	Produs finit realizat prin cooperare	1073,50	651	150	200	20	52,50

* Beneficiul și prețul de producție se referă la cazul în care subsansamblul este achiziționat de la altă unitate, iar celelalte elemente de cheltuieli aferente subsansamblului respectiv sînt aceleași în cele două cazuri considerate, și anume cînd subsansamblul se produce în unitatea care îl înglobează mai departe în produsul finit sau cînd este produs și livrat de o altă unitate.

Pentru ilustrarea și argumentarea afirmației de mai sus, prezentăm un exemplu, ale cărui principale date sînt cuprinse în tabelul alăturat. Sînt prezentate două variante, și anume: **varianta actuală**, conform căreia baza de calcul a beneficiului o constituie costul total de producție; **varianta propusă**, după care baza de calcul a beneficiului o constituie elementele de valoare adăugată ale costului de producție. În cadrul fiecărei variante, sînt prezentate două cazuri de realizare a produsului finit, și anume: printr-un proces de producție integrat; prin cooperare cu o întreprindere care livrează un subsansamblu.

S-au adoptat următoarele ipoteze simplificatoare, pe care le considerăm acceptabile în raport cu obiectivul urmărit, și anume:

a) prețul de livrare al subsansamblu-

recurge la cooperare, prețul de producție al produsului finit este mai mare decît în cazul producției integrate. Fără a face comentarii de detaliu la exemplul propus, remarcăm doar că se pot pune următoarele două probleme:

1) prin trecerea de la tipul actual de preț la cel propus are loc o reducere a masei beneficiului, datorită reducerii bazei sale de calcul;

2) prin trecerea la cooperare are loc o reducere a masei beneficiului în varianta nouă de preț și o creștere a sa în varianta actuală a tipului de preț practicat.

În legătură cu prima problemă, trebuie arătat că micșorarea bazei de calcul a beneficiului, prin constituirea acesteia numai din elemente de valoare adăugată ale costului de producție, conduce la o „dezumflare“ a prețurilor și, implicit, la o reducere a necesarului de

COORDONATE ALE INVESTIGĂRII RENTABILITĂȚII UNITĂȚILOR AGRICOLE

POTRIVIT principiului autogestivității economico-financiare, obținerea unui anumit volum de beneficii în raport cu cheltuielile aferente veniturilor constituie un criteriu esențial de apreciere a eficienței economice. Rentabilitatea caracterizează spiritul de răspundere cu care colectivul fiecărei unități economice folosește partea din avuția națională încredințată de societate spre gospodărire și dezvoltare.

Îndeplinirea și depășirea planului de beneficii — sursa de bază pentru formarea fondului de dezvoltare economică și a fondului de consum social — constituie o necesitate economică obiectivă, o cerință a legii reproducției socialiste largite. Numai în măsura în care aduce beneficii, activitatea economică a oricărei întreprinderi poate să corespundă unor cerințe concrete ale societății, răspunzând astfel unor nevoi reale ale vieții materiale și spirituale a oamenilor, asigurând în același timp creșterea continuă a avuției întregii societăți, sporirea veniturii naționale.

Oglindind rezultatele economice finale ale activității productive, respectiv capacitatea întreprinderii de a obține beneficii, rentabilitatea constituie însăși sinteza tuturor secțiunilor planului și a eficienței întregii activități economice. Tocmai de aceea investigarea rentabilității este un mijloc important de identificare a rezervelor interne de creștere a eficienței utilizării resurselor.

În cele ce urmează ne vom referi la aspecte ale acestei problematici cu aplicare în agricultură.

Indicatori specifici

ÎN MOD obișnuit, pentru exprimarea rentabilității se utilizează doi indicatori: **beneficiul**, care reflectă mărimea absolută a rentabilității, fiind deci un indicator de volum al rentabilității — și **rata rentabilității**, care reflectă gradul în care utilizarea resurselor unității aduce beneficii, fiind deci un indicator al mărimii relative a rentabilității. De aceea, și investigarea rentabilității va fi efectuată pe linia ambilor indicatori, cele două aspecte reflectate (mărimile absolută și relativă ale rentabilității) fiind indisolubil legate între ele.

Evident, exprimând gradul rentabilității, respectiv mărimea beneficiului pe unitatea de resursă, **rata rentabilității este prin excelență un indicator al eficienței economice finale**, devenind, tocmai datorită acestui fapt, cel mai concludent indicator al evoluției rentabilității, cu rol prioritar în investigație. În

plus, **dinamica ratei rentabilității**, spre deosebire de dinamica beneficiului, nefiind afectată în mod direct de variația volumului producției, atestă dacă unitatea a reușit sau nu să-și direcționeze și să-și proporționeze în mod judicios eforturile pentru obținerea unui cunquantum sporit de beneficii, respectiv dacă în această privință a reușit sau nu să pună un accent hotărâtor pe factorii calitativi ai rentabilității, care au și trebuie să aibă un rol „cheie” în ridicarea acesteia pe un plan superior — adică pe reducerea costurilor pe unitatea de produs și, în același timp, pe creșterea prețurilor medii de producție.

În conformitate cu sistemul actual de planificare financiară și de evidență, indicatorii rentabilității pot fi grupați astfel: a) cei care reflectă rentabilitatea **netă** și b) cei care reflectă rentabilitatea **brută** a unității.

Din prima grupă fac parte indicatorii: 1. **beneficiul net** (beneficiul propriu-zis, de repartizat) — calculat conform Legii nr. 29 din 1978, prin deducerea din rezultatele financiare a prelevării pentru societate a unei părți din valoarea producției nete*), precum și a cheltuielilor care se suportă direct din rezultatele financiare, și 2. **rata rentabilității nete** — calculată ca raport între beneficiul net și cheltuielile de producție (resursele umane, materiale și financiare consumate) aferente veniturilor totale ale unității, precum și ca raport între beneficiul net și suprafața de teren a unității (principală resursă materială ocupată), sau ca raport între beneficiul net și valoarea medie anuală a mijloacelor fixe și circulante ale unității (resursele materiale și financiare ocupate).

Din cea de a doua grupă fac parte indicatorii: 1. **beneficiul brut** (mărimea absolută a rezultatelor financiare favorabile) — calculat ca diferență între venituri (diminuate în prealabil cu impozitul pe circulația mărfurilor) și cheltuielile aferente veniturilor; și 2. **rata rentabilității brute** (mărimea relativă a rezultatelor financiare favorabile) — calculată ca raport între beneficiul brut și cheltuielile de producție aferente veniturilor, precum și ca raport între beneficiul brut și suprafața terenului sau ca raport între beneficiul brut și valoarea medie anuală a mijloacelor fixe și circulante.

Anticipând, se poate face sublinierea că pe baza sistemului informațional

*) Deocamdată, această prelevare nu se aplică în agricultură.

actual, cea de a doua grupă de indicatori permite efectuarea unei investigații a rentabilității nu numai la nivelul activității totale a întreprinderii sau fermelor, secțiilor de mecanizare (cum e cazul cu indicatorii din prima grupă), ci și pe tipuri de activități, pe structuri organizatorice, precum și pe fiecare produs.

Ca atare, pentru dobândirea unei imagini de ansamblu, sistemice, cu privire la situația rentabilității într-o unitate agricolă se folosește următorul sistem de indicatori:

a) beneficiul net și rata rentabilității nete din activitatea totală;

b) beneficiul brut și rata rentabilității brute din activitatea totală;

c) beneficiul brut și rata rentabilității brute pe tipuri de activități (de exemplu, în I.A.S.: producția marfă, livrările între ferme, stocurile de produse finite de la sfârșitul anului și activitatea sectoarelor — compartimentelor — de servire; desfacerea mărfurilor cu amănuntul prin magazine proprii; activitatea de construcții-montaj; activitatea de cercetare);

d) beneficiul brut și rata rentabilității brute pe structuri organizatorice (de pildă, în I.A.S.: ferme vegetale, ferme zootehnice, ferme mixte, ferme industriale, sectoare — compartimente — de servire, complexe comerciale, șantiere de construcții-montaj, sectorul de cercetare);

e) beneficiul brut și rata rentabilității brute pe produs (în S.M.A. — pe lucrări sau grupe de lucrări).

Pe această bază, deci, pot fi identificate domeniile de activitate, structurile organizatorice și produsele unde eventual s-au înregistrat „minusuri” de rentabilitate, fiind posibil astfel o direcționare și o proporționare judicioasă a eforturilor pentru creșterea rentabilității unității.

Completări necesare unei interpretări corecte

DOBÎNDIREA unei imagini veridice, precum și interpretarea justă a situației generale a rentabilității necesită, în prealabil, o serie de precizări și considerații în legătură cu însăși calcularea și utilizarea indicatorilor ratei rentabilității.

dr. Constantin C. COJOCARU
Academia de studii economice

Continuare în pagina 26)

Rezerve de valorificare superioară a materiei prime în unitățile agricole de stat

INFĂPTUIREA consecventă a autogestunii economico-financiare în întreprinderile agricole de stat presupune creșterea puternică a rentabilității în toate sectoarele de producție, obținerea unei eficiențe economice maxime prin orientarea și concentrarea eforturilor pentru valorificarea superioară a resurselor materiale, de muncă și financiare de care dispune fiecare unitate, fiecare sector.

Noul mecanism economico-financiar presupune la nivelul fiecărei întreprinderi agricole de stat, al fiecărei ferme, realizarea unor producții corespunzătoare eforturilor materiale și financiare făcute de economia națională pentru dezvoltarea acestor unități, raționalizarea cheltuielilor materiale și de muncă vie, astfel încât să se asigure reducerea costurilor pe unitatea de produs, valorificarea în condiții optime a producției și, pe această bază, obținerea unor beneficii care să permită constituirea fondurilor pentru dezvoltarea activității, pentru acoperirea unor cheltuieli sociale, precum și pentru cointeresarea oamenilor muncii prin fondul de participare la beneficii.

Îmbunătățirea structurii suprafețelor

RĂSPUNZÎND acestor imperative, întreprinderea agricolă de stat Bucium — Iași a înregistrat rezultate notabile în sporirea producției și a efectelor economico-financiare. Având un pronunțat caracter viticol (1030 ha suprafață ocupată cu vii, din care 943 ha pe rod) și înscriindu-se printre cele mai prestigioase unități de profil, întreprinderea a realizat în ultimii trei ani producții de struguri la hectar între 8 și 10 tone, în ciuda unor condiții climatice nu dintre cele mai bune. Aceste rezultate și-au găsit expresia în beneficiile de 15—22 milioane de lei cu care întreprinderea și-a încheiat în fiecare an activitatea de producție și economică.

Baza materială, considerabil dezvoltată în anii din urmă, introducerea u-

nor tehnologii moderne, de mare randament, experiența pozitivă dobândită în organizarea producției și a muncii, a campaniilor de vîrf, ne îngăduie să apreciem că I.A.S. Bucium dispune de numeroase rezerve interne, a căror punere de plină în valoare s-ar putea finaliza într-un consistent spor de rentabilitate. Realizarea efectivă a unui nivel tot mai ridicat al eficienței economice reprezintă o sarcină de mare responsabilitate, cerînd o abordare complexă, multilaterală a tuturor căilor și factorilor care influențează sau determină mărimea rezultatelor economico-financiare ale întreprinderii.

Astfel, o examinare mai atentă evidențiază multiplele posibilități de care dispune I.A.S. Bucium în privința producției de **vinuri și diferite băuturi alcoolice**, ceea ce implică, într-o anumită măsură, reconsiderarea unor soiuri aflate în plantațiile întreprinderii și a modalităților de valorificare a lor.

În perioada 1970—1980, concentrația medie a producției de struguri realizată în întreprinderea viti-vinicolă de pe flancul sudic al Iașului a fost de 169.8 gr. zahăr la 1 kg, iar tăria alcoolică medie a vinurilor obținute a fost de 10 la sută alcool (în volume), corespunzătoare unui vin de regiune. Prețurile medii realizate de întreprindere de la un an la altul în funcție de calitatea și categoriile de vin livrate — au asigurat, în cincinalul trecut, un beneficiu mediu de 2,02 lei/litru.

Diversificarea producției

INCEPÎND din anul 1979, la complexul de vinificație al întreprinderii a intrat în funcțiune o mică secție pentru producerea vinului spumant aromat (preparat din soiul Muscat Ottonel) după o tehnologie proprie bazată pe metoda fermentării în autoclave. Costul este de numai cca. 43 la sută față de cel al altor vinuri spumante, beneficiul fiind de cca. 5 ori mai mare decît beneficiul care se obține pentru vinul vîndut ca atare.

Dacă în producția de vin a întreprinderii, de cca. 500 vagoane anual, numai 15 la sută ar fi Muscat Ottonel și s-ar prepara din el vin spumant aromat, ar rezulta un milion de sticle de 0,750 l, care ar putea aduce un beneficiu anual de 24 milioane de lei. Cum s-ar putea atinge această performanță?

Suprafața ocupată de soiul Muscat Ottonel este de numai 52 ha cu vii pe rod și 12 ha cu vii tinere, adică împreună 6 la sută din totalul suprafeței de vii. Dacă la producția obținută s-ar adăuga și recolta de pe cele 46 ha plantate cu același soi la I.A.S. Copou (aflată la o distanță de 12 km), de pe care recolta de struguri să fie dirijată tot la complexul de vinificație Bucium, la o producție medie de 7 000 kg/ha ar rezulta un total de 770 tone de struguri, adică 27 vagoane de must. Pentru a realiza un milion de sticle cu vin spumant aromat, s-ar impune plantarea a încă 195 ha cu soiul Muscat Ottonel. Problema s-ar putea rezolva fie prin extinderea suprafețelor, fie prin înlocuirea unor soiuri mai puțin rentabile (Perla de Csaba ocupă 8 ha, Pence — 5 ha, Cardinal — 4 ha, amestec — 116 ha). Alte suprafețe (ocupate cu Chasselas doré sau Aligoté) ajung în mod normal la defrișare, putînd fi plantate cu Muscat Ottonel. Vinul spumant aromat (preparat numai la Complexul Bucium) este foarte apreciat pe piața internă și pe cea externă.

Prin ansamblul său de obiective, măsuri și mijloace prevăzute, planul de perspectivă privind orientarea producției întreprinderii agricole de stat Bucium ar trebui să țină seama într-o cit mai mare măsură de cerințele pieții, ale consumului populației.

Datele culese din prospectarea pieței interne și externe, ca și orientarea consumului evidențiază o tendință de scădere a cererii de băuturi alcoolice, în general, în favoarea băuturilor nealcoolice (sucuri de fructe ș.a.). Totuși, două categorii de vinuri — cele superioare și cele slab alcoolice — înregistrează o ușoară tendință de sporire a consumului.

Șampania-așa cum se prepară la I.A.S. Bucium — ocupă din acest punct de vedere un loc favorit, fiind un produs superior și, în același timp, slab alcoolic (7,5—8 la sută alcool în volum).

Mobilizarea tuturor forțelor la executarea lucrărilor agricole de toamnă

CAMPANIA de toamnă necesită o mare concentrare de forțe mecanice și umane. Într-o perioadă relativ scurtă trebuie strânsă întreaga producție de floarea soarelui de pe 65% din suprafața însămînțată, rămasă de recoltat la 5 IX 1982, printr-o creștere a vitezei zilnice de lucru. Cu deosebire se impune să fie accelerat ritmul de recoltare în județele Dolj, Tulcea, Călărași, Buzău, Mehedinți, unde culturile se află într-un stadiu avansat de maturitate și orice întârziere poate duce la scuturarea semințelor. Măsuri urgente se impun a fi luate și la recoltarea suprafețelor cu fasole boabe în ogor propriu, cu în pentru fibră.

În zilele care urmează, este necesară urgentarea strîngerii și prelucrării legumelor (acțiune ce trebuie să se desfășoare continuu și în ritm intens), corelînd producția recoltată zilnic cu capacitățile mijloacelor de transport, astfel încît produsele să fie desfăcute pe piață, în stare proaspătă, sau să urmeze calea conservării și industrializării.

În zonele din sudul țării, în multe locuri, porumbul s-a copt; județele Olt, Ialomița, Teleorman, Galați, Brăila au început de cîteva zile recoltatul. Ca urmare, se impun a fi luate măsuri energice și a se acorda prioritate recoltării suprafețelor pe care trebuie să se însămînțeze culturile de grâu și orz.

Desfășurarea exemplară a acestei campanii necesită **măsuri organizatorice** deosebite pentru ca recoltarea, transportul și depozitarea producției să fie făcute în timp scurt și fără pierderi. În acest scop, trebuie să se asigure folosirea intensivă a orelor bune de lucru, utilizarea mașinilor și utilajelor la întreaga capacitate, corelarea mai bună a capacității de recoltare cu cea de transport.

Odată cu celelalte lucrări agricole, se impune **stringerea și depozitarea unei cantități cât mai mari de furaje**. Depozitarea furajelor pentru această perioadă s-a făcut numai în proporție de 26% la suculente, 56% la finuri, 46% la furajele grosiere, existînd însemnate rămîneri în urmă atît în cadrul unităților agricole de stat, cît și în cooperativele agricole de producție. Este momentul ca toate plantele de nutreț, întreaga cantitate de masă verde din cîmp, tot ceea ce poate constitui furaj pentru animale să fie strîns și depozitat cît mai repede și fără pierderi.

Un accent deosebit se pune pe **pregătirea terenului în vederea semănatului**. Și în acest domeniu realizările de pînă acum sînt destul de modeste; din suprafața totală planificată s-au realizat numai 46 de procente, datorită în primul rînd, unei viteze zilnice necorespunzătoare (19% din viteza planificată) la arături.

Realizarea unor producții ridicate la cerealele păioase este determinată, în mare măsură, de folosirea la însămînțarea întregii suprafețe cultivate a unor **semințe de calitate superioară**, atît din punct de vedere biologic cît și din cel al indicilor fizici, germinativi și de sănătate. Obținerea unor astfel de se-

mințe este condiționată de aplicarea, la nivel optim, a întregului complex de măsuri tehnologice stabilite pentru acest scop. Un rol important îl au particularitățile tehnologice ale producerii semințelor de cereale păioase care trebuie avute în vedere la organizarea loturilor semincere. Astfel, la amplasare se vor avea în vedere: alegerea terenului, asigurarea spațiilor de izolare, rotația și plantele premergătoare. La cultura grîului, o mare atenție necesită producerea și înmulțirea semințelor din soiurile intensive, care dau randamente mari la hectar.

Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la recenta Consfătuire de lucru de la C.C. al P.C.R., nici pentru anul acesta problema semințelor nu este complet rezolvată. Există un procent mic (30%) de semințe de elită și din înmulțirea întâi. Iată de ce, un rol important revine cercetării științifice. În domeniul plantelor de cîmp, cercetarea științifică se impune a fi canalizată cu prioritate în direcția **creării de noi soiuri și hibrizi cu o mare capacitate de producție la toate culturile** și îndeosebi la grâu, porumb, floarea soarelui, cartofi, sfeclă de zahăr, soia, plante textile și plante de nutreț. La **grîul de toamnă**, se impune crearea de soiuri de mare randament, rezistente la cădere și la boli, care să reacționeze mai bine la fertilizare și la irigații, să aibă o calitate superioară și o capacitate ridicată și constantă de adaptare a producției. Pentru a putea practica a doua cultură după grâu și orz, se preconizează obținerea unor soiuri mai precoce.

La **porumb**, principalele obiective urmărite la noii hibrizi sînt: randamentul mare, conținutul în lizînă mai ridicat, crearea de forme prolifiche (cu mai mulți știuleți pe o plantă), pentru a mări constanta producției. La **floarea soarelui**, hibrizii simpli și trilineari creați pe bază de androsterilitate citoplasmatică și restaurarea fertilității polenului vor fi rezistenți la mană, secetă, cădere, lupoaie.

Încadrarea semănatului în **epoca optimă** asigură dezvoltarea corespunzătoare a plantelor pentru o bună iernare a acestora. Întârzierea semănatului determină dezvoltarea incompletă a plantelor, diminuarea înfrățitului, slăbirea rezistenței acestora la iernare, cu consecințe negative asupra producției.

Un obiectiv central al cercetării științifice în domeniul culturilor de cîmp trebuie să-l constituie îmbunătățirea calităților și însușirilor productive ale tuturor soiurilor (obiectiv prioritar în actualul cincinal) pentru creșterea producției și ridicarea conținutului în substanță utilă a materiilor prime agricole.

Cu toată valoarea ridicată a noilor soiuri și hibrizi creați, sînt necesare altele noi, capabile să valorifice în cel mai înalt grad tehnologiile complexe, să producă mult și să contribuie, astfel, la o mai bună aprovizionare cu produse agroalimentare a populației de la orașe și sate.

Gh. N. IOSIF

←

De altfel, pe plan mondial se remarcă, la șampanie, sporuri mari de producție și consum. Țări altădată numai consumatoare au devenit astăzi și mari producătoare (U.R.S.S., R.F.G., R.P. Ungară ș.a.).

În ce privește România, producția a crescut în deceniul trecut de aproximativ 11 ori (de la 900 mii sticle în 1970, la circa 10 milioane în 1980).

Diversificarea producției la I.A.S. Bucium se poate îmbunătăți continuu. Din vinurile slab alcoolice se poate obține coniac: din tescovină și vinul care mai rămîne după extragerea răvacului pentru prepararea șampaniei — rachiul de Muscat Ottonel. Iată deci noi posibilități de valorificare superioară a materiei prime, de creștere a rentabilității întreprinderii.

Soiul Muscat Ottonel nu asigură o producție prea mare și constantă ca, de

pildă, a soiurilor Aligoté sau chiar Fetească albă. Dar, în situația în care întreprinderea se va orienta numai asupra acestor din urmă două soiuri — preponderente în cadrul plantațiilor I.A.S. Bucium — se vor produce în continuare vinuri inferioare. Problema extinderii suprafețelor cu Muscat Ottonel comportă, neîndoiește, unele discuții. Mai întâi s-ar crea impresia că plusul de beneficii ar urma să se localizeze la complexul de vinificație, în defavoarea fermelor viticole. Dar, pentru ca fermele să poată beneficia de prețuri mai bune, considerăm că problema s-ar putea rezolva prin **încadrarea soiului Muscat Ottonel în rîndul acelor destinate preparării șampaniei** și pentru care se practică, în baza H.C.M. nr. 675 din 1968, prețuri sporite, chiar dacă nu ating limita minimă a concentrației în zahăr. În această situație, fermele avînd plantații de Muscat Ottonel ar putea livra către complexul de vinificație struguri la concentra-

ția 170—180 grame zahăr la litru, primind preț de soiuri pure. Un alt aspect ar fi acela al nerealizării, de către fermele viticole, a planului fizic la producția de struguri. Însă, o **îmbinare optimă** între suprafețele ocupate cu soiuri Muscat Ottonel și cele plantate cu Aligoté, Fetească albă și Chasselas dore ar rezolva favorabil indicatorii fizici ai planului de producție, întrucît ultimele trei soiuri dau producții mari.

Problemele diversificării producției și obținerii unor indicatori de eficiență cît mai înalți se cer pluate în contextul mai larg al sarcinilor complexe cu care se confruntă astăzi întreprinderile agricole de stat, legate organic de cerințele promovării celor mai avansate tehnologii, ale întăririi autogestunii economico-financiare și sporirii rentabilității.

dr. Gheorghe ANGHEL
dr. Constantin DROPU

Dezvoltarea industriei turismului pe calea cooperării economice internaționale

MĂNTINEREA la un nivel ridicat a cererii pe piața mondială a turismului, chiar și în actuala conjunctură economică internațională, verifică o dată mai mult concluzia la care au ajuns sociologii — că a petrece timpul liber în natură, pentru recreere sau cunoaștere a devenit o motivație majoră a omului societății contemporane.

Poziția specifică a țării noastre, în ceea ce privește atât potențialul amenajat și cel amenajabil pentru turism, cât și apropierea de piețele furnizoare ale unor importante fluxuri de turiști în traficul internațional asigură industriei românești a turismului premise solide de dezvoltare.

Atragerea în circuitul economic a resurselor turistice — care astăzi sînt tot atât de bine cotate pe piața internațională ca și fierul, cărbunele sau petrolul — presupune, desigur, fonduri de investiții (inclusiv fonduri valutare) pentru dotarea unităților de cazare, servicii, agrement etc.), acțiuni în care ar putea fi atrase și capitaluri de pe piața internațională. Dintre argumentele ce se aduc în sprijinul opiniei tot mai larg acceptate că turismul este o industrie de vîrf a economiei moderne, le amintim pe cele formulate de Marie-Francoise Lanfant, de la Centrul național de cercetare științifică din Paris și anume :

- modul de organizare (include utilizarea de mijloace moderne de transport, lanțuri hoteliere, restaurante, echipament cultural și de agrement) ;
- tehnica de comercializare și gestiune apelează la informatică, marketing, utilizînd cele mai recente realizări cum sînt : interogarea prin display a băncilor de date în reținerea biletelor de călătorie sau locurilor la hotel, sisteme informatice de gestiune a stocurilor, programe de marketing și campanii publicitare fundamentate pe o analiză sociologică multilaterală a subiecților anvizajați, cu metode moderne de segmentare și tipologie) ;
- concentrarea în mari firme multinaționale („Holiday Inn“ — „Sheraton“, „Hilton International“, „Intercontinental Hotels“, „Novotel“) a managementului, beneficiînd de instrumente moderne, eficiente de conducere ;
- forța de antrenare și valorificare a resurselor interne (vînzarea de produse alimentare și alte bunuri de consum la prețuri cu amănuntul ; utilizarea parcului de mijloace de transport ; punerea în valoare a cadrului natural și patrimoniului cultural ; lansarea internațională a producției de artizanat ; formarea de cadre de înaltă calificare) ;
- expansiunea pe care o cunoaște turismul spre cele 4 puncte cardinale ale globului, cu tendință inversibilă de creștere.

Cum una din componentele fundamentale ale strategiei partidului și statului nostru de dezvoltare a schimburilor economice externe o reprezintă extinderea sub diverse forme și în cele mai diferite domenii a cooperării economice internaționale a întreprinderilor românești cu întreprinderi din străinătate, realizarea unor acțiuni comune (joint ventures) în domeniul turismului apare nu numai posibilă, oportună, dar și necesară. Astfel, deși în prezent încasările din turismul nostru internațional reprezintă cel mai important post de activ în cadrul balanței comerțului invizibil, contribuția sa la echilibrul balanței de plăți externe fiind importantă (în 1980 a acoperit 40% din deficitul balanței comerciale), totuși — comparativ cu alte țări europene — raportul încasărilor din turism față de încasările din export este încă modest. Astfel, dacă pentru Grecia acest raport era în 1979 de 42,1%, pentru Portugalia de 26,1%, pentru Spania de 40%, pentru Iugoslavia de 16%, pentru Ungaria de 4,5%, în România el înregistra 3,2—3,4% la nivelul anului 1980.

Se poate aprecia că potențialul turistic al țării noastre — chiar după o evaluare sumară (și vom reveni ulterior cu câteva date ce au rezultat din zonarea turistică a României) — este insuficient pus în valoare pe calea turismului internațional. Evident, opțiunile strategice în dezvoltarea economiei pe ramuri au impus o ordine de priorități bine definită și, în continuare, sînt mari cerințe de investiții în industrie și agricultură. Dar tocmai datorită acestor cerințe specifice ale dezvoltării economiei noastre nu pot fi lăsate în afara circuitului economic marile resurse naturale de care mai dispune industria turismului în țara noastră. Experiența de acum bogată a realizării de acțiuni de cooperare economică internațională în numeroase domenii : industrie, agricultură, construcții, transporturi internaționale, bancar, asigurări, învățămînt au demonstrat avantajele reciproce pe care le obțin participanții la astfel de acțiuni. În turismul nostru internațional, cooperarea cu firmele „Club Mediteranee“ și „Intercontinental“ s-a dovedit, de asemenea, fructuoasă.

Recunoscînd aportul pe care turismul internațional îl are în accelerarea creșterii zonelor în curs de dezvoltare, grupul Băncii Mondiale a finanțat o serie de proiecte de anvergură pentru dezvoltarea turistică, de nildă : dezvoltarea unor circuite turistice în Kenya și Uganda, inclusiv hoteluri și parcuri de autovehicole ; proiectul complex de dezvoltare a unei noi zone turistice tunisienne, incluzînd planificarea și realizarea structurilor turistice (hoteluri, terenuri de sport, cluburi nautice s.a.) ; proiectul „Adriatica-Sud“, sprijinit de P.N.U.D., și cel rutier „Adriatica“, sprijinit de Banca Mondială ; Proiectul Bali-Indonezia, realizat cu sprijinul P.N.U.D. ; proiectele de instruire și perfecționare a cadrelor, realizate cu sprijinul Biroului internațional al muncii în Cipro, Iran, Liban, Sineapora, Tunisia ; proiectele privind studierea patrimoniului turistic și cultural, restaurarea monumentelor și locurilor istorice, sprijinite de UNESCO. Banca Mondială își propune să încurajeze societățile mixte în domeniul turismului care asigură participarea majoritară la capital a țărilor în curs de dezvoltare. La care sînt atrași și investitori din străinătate. Pe lângă asistența financiară, se acordă și asistență tehnică în sistematizarea zonelor, regiunilor, inclusiv protecția mediului înconjurător. Cooperarea cu firmele din țările mari trimițătoare de turiști este recomandabilă sub aspectul programelor de marketing internațional pe care le pot realiza organizatorii români, împreună cu parteneri străini. Înțelegerea motivației unui sejur în străinătate, facilitățile pe care le solicită turiștii, perioadele preferate pe segmente ale pieței, ideea proprie de „confort“ în concediu sînt probleme sociologice complexe, care justifică cooperarea cu agențiile specializate de turism, dispunînd de filiale bine introduse în interiorul țării partenere (furnizoare de turiști), cu experiență și prestigiu. De asemenea, activitatea de promovare a produsului turistic românesc pe piețele externe poate fi mult îmbunătățită calitativ cu concursul unui eventual partener extern, bine introdus pe piață, cu agenții în principalele centre urbane, publicații sau rubrici permanente în revistele de specialitate ca și cele adresate familiei, în revistele magazin, de divertisment etc.

Pentru a evidenția avantajele ambilor parteneri în cadrul unei acțiuni de cooperare în turism este suficient să menționăm obiectivele urmărite prin acest gen de cooperare.

1 Creșterea cererii turistice externe și asigurarea unor fluxuri permanente de turiști. Cităm în acest sens, ca un proiect reușit, cooperarea între firma austriacă Oesterreichische Spel-banken Consulting AG și grupul maghiar Danubius privind

deschiderea unui cazino (în valută) la hotelul de lux Danubius-Hilton. Tranzacția prevede și unele aranjamente S.U.A. — Austria — Ungaria pentru atragerea fluxurilor turistice nord-americane spre cele două țări europene.

2 Dezvoltarea bazei tehnico-materiale a turismului inclusiv cu echipamente din import. Capitalurile de pe piața internațională, în căutarea unor posibilități de plasament cu valorificare rapidă și sigură, se orientează spre ramura turismului. Astfel, Austria a acordat turismului bulgar un credit de 2 miliarde de silingi austrieci, pentru construcția de hoteluri în Sofia, pe litoralul Mării Negre și în stațiunile montane, dotarea acestora cu telecabine, teleschi, instalații de aer condiționat. Totodată, în cooperare cu firme franceze, în Bulgaria se va amenaja în stațiunea Boroveț (1300 m altitudine) un hotel cu 600 de locuri, dotat cu mijloace de agrement, pentru sporturi de iarnă, vânătoare, pescuit, echitație. Un consorțiu de firme franceze au semnat la Beijing, cu China Travel Service, un acord de colaborare privind proiectarea, finanțarea, construirea și exploatarea unor hoteluri de clasă internațională. Acorduri similare se desfășoară cu grupurile: Intercontinental, Sheraton, Holiday Inn, Amhurst, Hyatt. Prin cooperare între R. P. Chineză și Australia s-au realizat un lanț de moteluri în regiuni turistice din nordul și sudul R. P. Chineze, în valoare de peste 20 miliarde de dolari. De asemenea, Japan Air Line, prin filiala sa JAL Development Co, va construi o serie de hoteluri de cat. I în principalele orașe și centre regionale din R. P. Chineză. În primii 10 ani, conducerea unităților, ca și pregătirea personalului vor fi asigurate de JAL. În Uniunea Sovietică au fost antrenate în construirea de bază materială turistică firme din Franța, Iugoslavia, Suedia, Finlanda. Astfel, trei firme finlandeze: Polar, Lemminkainen și Haka, împreună cu o firmă nord-americană — Tower Int. (finanțatoare) realizează proiectul construirii unui hotel cu 1000 de locuri la Leningrad, beneficiar fiind organizația sovietică de turism „Inturist”. În Polonia s-au realizat prin cooperare internațională construcții de hoteluri cu firme suedeze (3), iugoslave (1), franceze (4), britanice (2 hoteluri pe litoral), finlandeze (2 hoteluri de categorie superioară și două moteluri).

Desigur că în aceste cazuri nu se pune în primul rând problema de a dezvolta capacitățile de cazare proprii, ci de a asigura pentru turiști ambianța cu care sînt familiarizați din țările de proveniență.

Cooperarea se poate realiza și prin intermediul organismelor din sistemul O.N.U. Astfel, Iugoslavia va construi și reconstrui autostrăzi în 4 regiuni, în cadrul unui proiect finanțat de Banca Mondială, în valoare de 785 milioane de dolari, din care BIRD asigură un credit de 125 milioane de dolari.

3 Cooperarea în realizarea unor obiective turistice cu acordarea de asistență în dezvoltarea unor zone turistice în străinătate, eventual prin acțiuni de cooperare triunghiulară. Dintre asemenea acțiuni realizate de țara noastră amintim că Antrepriza românească de construcții în străinătate ARCOM a construit în R. F. Germania, la Trawemünde, un complex hotelier de mare capacitate, precum și o întreagă nouă stațiune pe litoralul Mării Nordului. De asemenea, s-a încheiat un acord privind acordarea de asistență tehnică de către România pentru dezvoltarea în Pakistan a stațiunii turistice Gadani.

4 Exploatarea unor unități de servicii în străinătate (restaurante, expoziții cu vinzare). În prezent, restaurante românești activează în unele capitale europene, ca și în America de Nord.

5 Desfășurarea în comun a unor programe turistice. Dintre vastele programe de animație turistică lansate pe continent amintim: „Anul gotic”, „Anul roman”. În ceea ce privește zona dunăreană, reuniunile instituțiilor de cercetări pentru turism din țările danubiene au identificat numeroase posibilități de realizare a unor programe turistice comune sau conexe, cum ar fi: Etnografia și folclorul țărilor dunărene, De la Marea Nordului la Marea Neagră, „Dunărea Albastră”, vestigii medievale pe malurile Dunării etc. Un astfel de program comun realizează, cu sprijinul BIRD, Kenya și Uganda axat pe vizitarea rezervațiilor naturale din aceste țări. Acțiuni comune de promovare a turismului organizează și Asociația de promovare a turismului în țările dunărene, din care face parte și România. Spre exemplu, în anul 1981 aceasta a întocmit un amplu catalog al ofertei turistice din zonă ce a fost lansat pe piața țărilor nord-europene, America de Nord și Japonia. Intensificarea cooperării constituie un obiectiv abordat cu prioritate

la Conferința organismelor oficiale de turism din țările balcanice, convenindu-se în acest sens la reuniunea din 1980 de la Belgrad și un acord de cooperare.

6 Cooperarea internațională în domeniul serviciilor. Pentru a înlesni legăturile turistice între Anglia și Polonia s-a luat inițiativa construirii în Polonia a două ferry-boat-uri „Pomerania” și „Silezia” care să lege coasta poloneză de Anglia. „Pomerania” poate transporta 1000 de pasageri și 270 de autoturisme, avînd totodată puncte de promenadă, restaurant cu 200 de locuri, bar, braserie cu 200 locuri, bar de noapte cu 100 de locuri, două săli de conferințe, cinematograful, aer condiționat.

Agencia de închirieri de automobile „Hertz”, cea mai mare din lume cu acest profil, avînd filiale în 110 țări, este reprezentată în Polonia de Agenția de turism „Orbis” cu stații de închiriere în Varșovia (aeroport), Katowice, Lodz și alte orașe mari, iar în Ungaria de Agenția „Fotaxi” cu stații la Buda-pesta (aeroport), Balatonfüred, Debrecin și Sopron, Convenții similare există cu R. D. Germană și R. S. Cehoslovacă.

Pentru a diversifica oferta de mărfuri în valută oferite de rețeaua „Korecom” turiștilor străini, în Bulgaria a fost realizată o înțelegere cu firmele comerciale „Super Rifle” și „Delta” din Cipru pentru a-și deschide magazine de desfacere cu amănuntul pe piața bulgară. Realizarea unor complexe balneare în stațiuni ca: Pomorie, Nisipurile de Aur, Albena, în Munții Sredna Gora, de organizatorii de turism bulgari, prin cooperare internațională a condus la creșterea puternică a cererii externe. Astfel, prin construirea în cooperare cu firme suedeze în stațiunea Drujba a unui complex balnear pentru tratamentul afecțiunilor reumatice și cardiovasculare s-a înregistrat un aflus al turiștilor străini din 37 de țări, majoritatea din R. F. Germania.

Încheierea de contracte de reprezentanță de organizatorii noștri de turism cu cluburile de turism străine pentru România, ca și de Automobil Clubul Român cu automobil cluburile străine constituie, de asemenea, surse de venituri în valută din servicii prestate. Specificul acestor contracte pentru prestări de servicii este faptul că în întreaga rețea internațională a clubului respectiv trebuie asigurată calitatea uniformă a prestației.

În concluzie putem spune că avantajele pe care le poate obține o țară în curs de dezvoltare pe calea cooperării economice internaționale în turism sînt următoarele:

- Dezvoltarea unei ramuri de vîrf a economiei moderne, capabilă să valorifice superior resursele interne, beneficiind de o cerere externă relativ constantă;

- Accelerarea ritmului creșterii economice prin investiții cu termene scurte de recuperare, inclusiv încasări valutare pe termen scurt și deci aport pozitiv în balanța de plăți externe (în condițiile în care plata sejurului se face în valută convertibilă);

- Alinierea ofertei la nivelul celei practicate pe plan european și mondial, diversificarea ofertei de servicii și agrement, cu influență corespunzătoare asupra tarifelor obținabile;

- Pregătirea de cadre cu înaltă calificare;

- Lărgirea autogestunii localităților turistice, inclusiv în ceea ce privește prezervarea patrimoniului natural și cultural.

Desigur că avantajele potențiale pot deveni reale numai în condițiile în care oferta de cooperare internațională își găsește partenerii adevați.

Fără a insista asupra atractivității patrimoniului turistic românesc amintim o lucrare meritorie elaborată de Institutul de cercetări pentru economia comerțului interior și turismului intitulată: „Zonarea turistică a României” care a permis identificarea a peste 30 zone de interes turistic prioritar, caracterizate de bogate și variate valențe turistice. În multe județe ale țării industria turismului poate deveni o ramură de bază a economiei locale, care să năască în valoare resursele locale cu consumuri minime de energie și alte materii prime industriale, fără poluare s.a.m.d.

Sub aspect cultural, cunoașterea la fața locului a istoriei milenare a poporului nostru a provocat revelații chiar și unor savanți bine informați, care apreciau că „pietrele dacilor vorbesc”.

dr. Ioan GEORGESCU

PUNCTE DE VEDERE

Considerații privind metodele de calcul și analiză a investiției specifice

ÎN PRACTICA economică actuală investiția specifică este calculată la nivel microeconomic și indică necesarul de investiții pentru crearea unei capacități unitare de producție. În lucrarea „Investiția specifică și creșterea eficienței economice”, elaborată în anul 1981 în cadrul Institutului de economie socialistă, calculul investiției specifice s-a extins și la nivel macroeconomic și respectiv la nivelul ramurilor economice. În acest context investiția specifică reprezintă necesarul de investiții pentru sporirea venitului național, respectiv a produsului net, cu o unitate monetară.

Pînă în prezent investiția specifică la nivel macroeconomic sau la nivel de ramură s-a calculat prin așa-zisa **metoda a anilor extremi**. Esența metodei constă în raportarea sumei investițiilor dintr-o anumită perioadă la sporul de venit național determinat ca diferență între anul final al perioadei analizate și anul anterior perioadei respective. Fără să diminuăm cu nimic valoarea acestui indicator mai ales cînd este calculat pe o perioadă mai lungă, apreciem că mărimea lui poate fi totuși influențată de fenomene conjuncturale, specifice anilor extremi. Ținînd seama de această împrejurare, apare necesitatea elaborării și a altor metode de calcul a investiției specifice. Potrivit acestei cerințe propunem o metodă pe care o denumim **metoda cumulării sporurilor**. Practic, prin această metodă, mărimea investiției specifice se determină prin raportarea sumei investite din fiecare perioadă analizată la sporul de venit național calculat ca diferență dintre suma volumului venitului național din perioada respectivă față de cea din perioada anterioară.

Prin utilizarea acestei metode considerăm că se înlătură în mare măsură unele influențe care se regăsesc în sporul de venit național, influențe determinate de particularitățile anilor extremi ai seriei de date analizate. Totodată, prin metoda cumulării sporurilor se diminuează posibilitatea apariției investiției specifice negative. Cele două metode au fost testate pentru România, Bulgaria, Ungaria, R.D. Germană, Polonia, U.R.S.S. și Cehoslovacia. Calculele s-au făcut pe perioade cinciinale, începînd cu anul 1961. În cele ce urmează urmărim să redăm rezultatele calculelor comparative ale investiției specifice pe ansamblul economiei naționale și pe principalele ramuri economice.

Economia națională. Situația comparativă între cele două variante la nivel macroeconomic este prezentată în tabelul nr. 1. Din comparația celor două variante de calcul a investiției specifice la nivel macroeconomic rezultă următoarele:

a) Investiția specifică calculată prin metoda cumulării sporurilor este, de regulă, mai mică decît în cazul metodei diferenței anilor extremi. Aceasta se explică — după părerea noastră — prin eforturile de a se realiza integral planurile de investiții la fiecare sfîrșit de cincinal, fără ca efectele respective să se regăsească în majorarea venitului național al ultimului an din cincinal.

Gradul de diminuare a investiției specifice în cea de a doua metodă față de prima este, de regulă, de cca. 10—20%. Mai menționăm și faptul că în perioada 1966—1970, în unele țări, investițiile specifice calculate după metoda cumulării sporurilor au fost superioare față de cele calculate după metoda cumulării sporurilor au fost superioare față de cele calculate după prima metodă. Aceasta exprimă o intensificare a nivelului de creștere a productivității muncii la sfîrșitul cincinalului respectiv.

b) Potrivit ambelor metode de calcul se constată o tendință de creștere a dimensiunii investiției specifice pe ansamblul

perioadei studiate, mai accentuată după metoda cumulării sporurilor. Creșterea maximă s-a înregistrat în Bulgaria (variante I-a : 74% ; varianta II-a : 84%). În România, creșterea investiției specifice după metoda diferenței anilor extremi a fost de 25,1% și după metoda cumulării sporurilor de 27,8%.

Tablul nr. 1

Nivelurile investiției specifice pe ansamblul economiei naționale în perioade cinciinale (în două variante de calcul)

	1961—1965	1966—1970	1971—1975	1976—1979
ROMÂNIA				
Varianta I	3,27	3,84	3,34	4,09
Varianta II	2,95	3,75	3,32	3,77
Varianta II/I	0,90	0,97	0,99	0,92
BULGARIA				
Varianta I	3,00	3,08	4,35	5,22
Varianta II	2,54	3,14	4,11	4,67
Varianta II/I	0,84	1,01	0,94	0,89
UNGARIA				
Varianta I	5,75	2,54	3,41	6,03
Varianta II	2,84	3,24	3,06	4,69
Varianta II/I	0,49	1,27	0,89	0,77
R.D. GERMANĂ				
Varianta I	5,55	4,60	4,60	6,15
Varianta II	3,95	4,24	4,62	5,41
Varianta II/I	0,71	0,92	1,00	0,87
POLONIA				
Varianta I	3,37	2,49	3,15	2,88
Varianta II	3,49	3,18	2,99	2,71
Varianta II/I	1,03	1,27	0,94	0,94
U.R.S.S.				
Varianta I	4,36	2,51	5,04	4,86
Varianta II	2,75	2,49	3,43	4,81
Varianta II/I	0,63	0,99	0,68	0,98
CEHOSLOVACIA				
Varianta I	21,88	2,12	4,35	8,53
Varianta II	6,91	2,68	3,38	7,18
Varianta II/I	0,31	1,26	0,77	0,80

Nota : Varianta I a fost calculată după metoda determinării sporului de venit național prin diferența de venit național din anii extremi. Varianta II a fost calculată după metoda cumulării sporurilor de venit național

Industria. O situație sintetică a nivelurilor relative ale investițiilor specifice în care se raportează nivelul calculat după metoda diferenței anilor extremi — la nivelul calculat după metoda cumulării sporurilor — este prezentată în tabelul nr. 2

a) Dată fiind ponderea ridicată a industriei în structura economiilor naționale, respective, nu este surprinzător că ten-

lințele investițiilor specifice de la nivel macroeconomic se regăsesc și în această ramură.

Tabelul nr. 2

	1961—1965	1966—1970	1971—1975	1976—1979
România	0,88	1,06	0,85	0,89
Bulgaria	0,70	1,06	0,92	1,08
Ungaria	0,45	1,70	1,47	0,68
R.D. Germană	0,77	1,03	1,00	1,21
Polonia	1,04	0,85	0,99	0,91
U.R.S.S.	0,85	0,98	0,78	0,94
Cehoslovacia	0,54	1,41	0,90	0,69

Dimensiunea relativ mai mică a investiției specifice calculată după metoda cumulării sporurilor față de cea calculată după metoda diferenței anilor extremi este mai accentuată în cazul industriei decât la nivel macroeconomic. Această situație se verifică în 19 din cele 28 de cazuri pe care le conține tabelul. Explicația rezidă, în principal, în marele volum de investiții din industrie realizat în ultimul an al fiecărui cincinal și care nu a început să dea producție în cadrul cincinalului respectiv. Evident că marele volum de investiții trebuie pus în legătură nemijlocită cu efortul de industrializare; aceasta nu justifică însă neritmicitatea realizării planurilor de investiții.

b) În ceea ce privește dinamica investiției specifice, se observă aceeași tendință generală de creștere în ambele variante, mai accentuată după metoda cumulării sporurilor. Creșterea mai accentuată s-a înregistrat în Ungaria (variante I-a : 46,4% și varianta II-a 118,5%) și Uniunea Sovietică (variante I-a : 62,3% și varianta II-a : 77,7%). În România, au fost înregistrate creșteri mai mici ale investiției specifice decât în celelalte țări socialiste (variante I-a : 17,3% ; varianta II-a : 18,5%). Această dinamică a contribuit ca nivelul investiției specifice din țara noastră să fie în ultimul cincinal mai scăzut decât în majoritatea țărilor socialiste analizate.

Construcții. Situația sintetică a nivelurilor relative ale investițiilor specifice calculată după cele două metode menționate este redată în tabelul nr. 3.

a) În ramura construcțiilor, raporturile dintre mărimile investițiilor specifice calculate după cele două metode nu mai evoluează atât de categoric în sensul constat anterior în cazul industriei. Astfel, numai în 14 cazuri din 28 se înregistrează o scădere a dimensiunii investiției specifice calculată după metoda cumulării sporurilor față de cea calculată după metoda diferenței anilor extremi. Aceasta se datorează, după părerea noastră, specificului procesului investițional în ramura construcțiilor, unde amvergura investițiilor nu se compară cu cea din industrie, iar transformarea investițiilor în fonduri fixe productive se realizează într-o perioadă mai scurtă

Tabelul nr. 3

	1961—1965	1966—1970	1971—1975	1976—1979
România	0,46	1,45	0,36	1,06
Bulgaria	1,07	1,05	0,68	0,88
Ungaria	0,10	1,54	1,64	0,57
R.D. Germană	1,06	0,89	1,36	0,80
Polonia	1,12	1,70	0,80	0,60
U.R.S.S.	0,85	1,02	0,74	0,75
Cehoslovacia	—	1,01	0,80	...

b) Evoluția investiției specifice în ramura construcțiilor a fost, de regulă, nefavorabilă, înregistrându-se creșteri mai mari decât în cazul industriei. Această dinamică a investiției specifice a fost puternic influențată de nivelul scăzut al mecanizării acti-

vității în această ramură în primele perioade ale construcției socialiste. Să notăm, totodată, că tendințele în dinamică nu sînt convergente întotdeauna, după cele două metode de calcul folosite.

Agricultură. Rapoartele dintre mărimile investițiilor specifice din agricultură calculate după cele două metode sînt prezentate în tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4

	1961—1965	1966—1970	1971—1975	1976—1979
România	1,06	0,33	1,33	0,58
Bulgaria	1,27	0,19	1,62	1,20
Ungaria	9,35	0,89	0,89	0,45
R. D. Germană	—	0,24	1,82	0,85
Polonia	0,55	1,37	1,55	0,85
U.R.S.S.	1,27	0,71	0,52	0,84
Cehoslovacia	—	0,10	0,13	0,22

În această ramură, influența factorilor naturali a determinat existența unor diferențe mai mari între cele două metode de calcul, deși s-a încercat și în prima metodă o atenuare a influenței termenilor extremi prin calcularea unor medii pe trei ani. Faptul că în 16 cazuri din 28, investiția specifică calculată după metoda cumulării sporurilor a fost mai mică decât după metoda diferenței anilor extremi (în unele cazuri a fost substanțial mai mică, anume cu 80—90%) reflectă tocmai marile variații ale recoltelor de la un an la altul. Totodată, aceasta subliniază necesitatea obținerii unor producții agricole ridicate și stabile.

Transporturi și telecomunicații. În tabelul nr. 5 este prezentată situația proporțiilor dintre investițiile specifice calculate după cele două metode.

Tabelul nr. 5

	1961—1965	1966—1970	1971—1975	1976—1979
România	1,06	1,32	0,78	1,02
Bulgaria	0,88	1,37	0,66	0,85
Ungaria	0,55	1,09	0,87	0,45
R. D. Germană	1,19	1,03	0,85	0,89
Polonia	0,91	1,25	0,92	0,82
U.R.S.S.	0,81	0,77	0,93	0,53
Cehoslovacia	—	1,30	—	1,56

Raporturile dintre investițiile specifice calculate în ramura transporturi și telecomunicații după cele două metode menționate indică o situație apropiată de cea din industrie : în majoritatea cazurilor, investiția specifică calculată prin metoda cumulării sporurilor este mai mică decât cea calculată prin metoda diferenței anilor extremi. Tendința contrară s-a manifestat în perioada 1966—1970 în toate țările socialiste analizate, exceptînd Uniunea Sovietică. Trebuie subliniat că, în cazul României, în trei din cele patru perioade analizate, raportul respectiv a fost supraunitar, ceea ce reflectă o situație favorabilă privind modul de desfășurare a procesului investițional în această ramură.

Analiza noastră relevă în mod indiscutabil semnificația economică a indicatorului investiția specifică la nivel macroeconomic și pe ramurile economiei naționale, ceea ce îndreptățește reconsiderarea poziției sale în sistemul de indicatori de determinare a eficienței economice a investițiilor.

dr. Constantin GRIGORESCU

CITITORII AU CUVÎNTUL

Legislație

SÎNT cazuri cînd unii membri ai organelor de control din afara întreprinderii determină înregistrarea de pagube prin decizii eronate. Ei încheie acte de control și emit dispoziții obligatorii privind imputarea unor sume anumitor persoane. În cazul în care, în urma contestației, organul de jurisdicție hotărăște definitiv că persoana care a contestat decizia nu e autorul prejudiciului, ar urma ca unitatea să recupereze paguba de la organul de control. Într-o asemenea situație, conducătorul unității păgubite nu poate emite o decizie de imputare în sarcina organului de control, deoarece unitatea nu se află în raporturi de muncă cu persoana respectivă. Singura soluție, în actualul sistem legislativ, constă în dreptul și posibilitatea unității păgubite de a formula o acțiune împotriva unității superioare organului de control. Experiența de pînă acum ne arată însă că o asemenea cale nu a fost utilizată de nici una din unitățile păgubite, pentru rațiuni lesne de înțeles.

Pentru acest motiv propun actualizarea Legii nr. 5/1970 în sensul ca unitatea să-și revendice drepturile și de la persoane care sînt încadrate în alte instituții dar care-i produc prejudicii.

Nucu DAN
economist — Craiova

Tarife

CA lucrător în Banca Națională, sînt în măsură să apreciez dificultățile pe care monedele divizionare de 5, 10 și 15 bani le provoacă în operațiunile de încasări și plăți prin casieria unităților noastre, dar mai ales în procesul de vânzare-cumpărare a mărfurilor. De la an la an, cerințele unităților comerciale (de monedă divizionară), mai ales în ultima parte a anului, sînt din ce în ce mai mari, iar emiteria acestora este mai redusă. Pentru rezolvarea lipsei monedei, în special la unitățile comerciale, îmi permit să propun ca la stabilirea prețurilor cu amănuntul și a tarifelor de prestări servicii să se aibă în vedere ca acestea să fie rotunjite la 25 bani. Prin adoptarea unei asemenea măsuri s-ar simplifica mult activitatea de evidență și gestionare, atît la unitățile bancare, cît și la unitățile comerciale și de prestări servicii.

Ilie MIHOREANU
director adjunct la Sucursala județeană
Botoșani a Băncii Naționale

ECOURI

Creație tehnică

REFERINDU-NE la articolul „Exigențe ale creșterii contribuției creației tehnice originale în procesul de dezvoltare”, publicat în „Revista economică” nr. 7, sub semnătura lui Cristian Popescu, vom menționa că în industria chimică numărul propunerilor de invenții și a brevetelor obținute a crescut an de an, sporind continuu eficiența economică a invențiilor aplicate în producție. Acțiunile întreprinse de Ministerul Industriei Chimice pentru a se asigura condiții de experimentare și aplicare a invențiilor în producție au făcut

să crească aportul acestora la realizarea sarcinilor de plan—producție. Spre exemplu, în anul 1981, s-au realizat produse noi și modernizate în valoare de 9,3 miliarde lei, majoritatea dintre ele avînd la bază brevete de invenții românești.

Din analiza critică a modului în care au fost valorificate soluțiile tehnice brevetate, conducerea ministerului a concluzionat că rezultatele obținute nu sînt încă la nivelul posibilităților, atît ca număr de propuneri înregistrate, cît și ca procent de selecționare și aplicare. În vederea îmbunătățirii situației, s-a emis un ordin al ministrului prin care se stabilesc sarcini și răspunderi pentru conducerea unităților din cercetare, proiectare și producție cu privire la protejarea soluțiilor originale, asigurarea condițiilor de completare a documentațiilor, cercetarea, experimentarea și aplicarea în producție a brevetelor din portofoliul existent, în special pe instalații existente cu completări. Prin acest ordin se instituie colective în fiecare întreprindere, care au sarcina să urmărească și să soluționeze problemele legate de experimentarea și aplicarea invențiilor în producție.

Pentru stimularea creativității, ordinul menționat stabilește, de asemenea, sarcini la toate nivelele de organizare ale ministerului. Toate aceste măsuri vor fi urmăriți operativ pentru a se face o cotitură în activitatea de aplicare a invențiilor și inovațiilor. Sîntem convinși că specialiștii din industria chimică vor depune eforturi sporite pentru finalizarea într-un timp mai scurt a invențiilor. Conștienți de neajunsurile din propria activitate, vom depune toate eforturile pentru devansarea aplicării invențiilor, în special pe instalații existente, care nu necesită lucrări de investiții, vom întări colaborarea cu unitățile de cercetare—proiectare—producție.

Gh. IONIȚĂ
director în Ministerul Industriei
Chimice

PENTRU categoria de noutăți tehnice provenite de la unitățile de cercetare, proiectare sau productive — și care în prezent constituie principala sursă de proveniență a invențiilor — sînt create condiții de realizare, experimentare și valorificare, ele fiind înscrise în planurile de cercetare și aplicare. Autorii acestor noutăți rate și respectiv termene de experimentare și aplicare. Auotrii acestor noutăți caracterizate ca invenții sînt cointeresați prin posibilitatea de premiere, în funcție de economiile rezultate, pînă la concurența a trei retribuții. Avînd în vedere faptul că, așa cum se arată în revista dv., noutățile tehnice înregistrează începînd din anul 1974 o scădere cantitativă, se impune ca la nivel național problematica invențiilor să fie reconsiderată, elaborîndu-se o nouă strategie astfel ca un număr mai mare de oameni ai muncii să fie atrași în acest circuit.

În acest sens considerăm că legislația care guvernează activitatea de invenții—novații ar trebui adaptată condițiilor actuale. O nouă legislație ar trebui să cuprindă măsuri care să cointerezeze și să atragă în mai mare măsură mase largi de oameni ai muncii în introducerea progresului tehnic, de la emanarea ideii pînă la finalizarea, aplicarea și generalizarea cu maximum de urgență. De asemenea,

aceasta ar trebui astfel concepută încît să evite avizări și aprobări excesive, iar unitățile să aibă la dispoziție fonduri de realizare, experimentare și recompensare create ca urmare a economiilor din aplicarea noutăților tehnice.

I. DUMITRESCU
director adjunct în Ministerul Industriei
Ușoare

★
ARTICOLUL din „R.E.” semnaleză principalele greutăți care se întînesc în desfășurarea activității de invenții și inovații din unitățile de cercetare, proiectare și de producție. La nivelul direcției tehnice din ministerul nostru au fost analizate aspectele vizate în material, stabilîndu-se unele măsuri care să contribuie la îmbunătățirea acestei activități: la nivelul Institutului central pentru mașini—unelte, electrotehnică și electronică a fost constituit un colectiv de proprietate industrială care are în preocupări, în mod excepțional, desfășurarea unei activități deosebite în avizarea și rezolvarea în timp util a invențiilor și inovațiilor; au fost stabilite instrucțiuni metodologice privind desfășurarea acestei activități în unitățile ministerului, stabilindu-se sarcinile din acest domeniu de activitate ce revin unităților socialiste, centralelor industriale, institutului central, institutelor de profil și centrelor de cercetare științifică și inginerie tehnologică.

Valeriu STANCIU
director în Ministerul Industriei de
Mașini—unelte, Electrotehnică și
Electronică

Credite

REFERINDU-SE la nota publicată sub titlul „Credite”, în „Revista economică” nr. 31 a rezultat că la data de 31 iulie a.c. soldul contului 495 „decontări din operațiuni în curs de lămurire” la I.P.I.L.F. Zagna Vădeni a fost de 4 456 mii lei și s-a trecut în întregime la credite nerambursate la scadență. Analizînd componența soldului de mai sus s-a constatat că ponderea o reprezintă bombajele în sumă de 3 415 mii lei, din care 2 500 mii lei provin din luna decembrie 1981; suma de 1 041 mii lei reprezintă materiale degradate evidențiate în acest cont din luna martie a.c. Rezultă deci că întreprinderea nu a clarificat aceste sume nici în 5 luni. În consecință, avînd în vedere că bombajele și materialele degradate nu pot constitui garanția creditului, iar verificarea garanției creditelor se face pentru luna expirată, cînd s-au scurs cel puțin 30 de zile de la apariția sumelor în contul 495, considerăm că Sucursala județeană Brăila a procedat corect prin trecerea imediată la credite nerambursate la scadență, mobilizînd totodată întreprinderea în soluționarea mai rapidă a sumelor respective.

Gh. MIHALACHE
director la Banca pentru agricultură
și industrie alimentară

Pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

Organizarea activității de recondiționare în unitățile metalurgice

CORESPUNZĂTOR importanței pe care strategia economică urmată consecvent de partidul și statul nostru o acordă asigurării și creșterii „bazei de metal” a țării, ca o condiție pentru dezvoltarea și progresul tehnic al tuturor ramurilor economiei naționale, capacitatea de producție a metalurgiei cunoaște un continuu proces de sporire și modernizare. Numai în ultimele trei cincinale, metalurgiei feroase și celei neferoase (inclusiv extracția minereurilor) i-au revenit circa 13 la sută din totalul fondurilor fixe puse în funcțiune în industrie.

Paralel cu dotarea cu agregate, instalații, mașini și utilaje moderne, de mare diversitate, având parametri constructivi și funcționali ridicați, a fost organizată și producția de piese și subansamble de schimb, necesare întreținerii, reparării și exploatării raționale a acestora; reperatele respective — în general unicate sau în serie mică — se caracterizează prin varietatea formelor geometrice, a dimensiunilor, a materialelor folosite, realizarea lor solicitând în multe cazuri tehnologii speciale. Extinderea acestei producții în unitățile proprii ale metalurgiei a permis ca ramura să-și asigure singură, în proporție tot mai mare — 55 la sută în 1975, circa 80 la sută în anul în curs — necesarul de piese și subansamble de schimb, reducând drastic importul și evitând dificultățile în procurarea lor de la întreprinderi ale altor ministere.

Rezolvarea aspectului cantitativ al problemei este însoțită de eforturi permanente pentru reactualizarea normativelor de consum — în sensul reducerii acestora — și pentru îmbunătățirea calității pieselor prin aplicarea de noi tehnologii de fabricație.

A prelungi durata de funcționare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor metalurgice existente înseamnă a reduce volumul fondurilor fixe necesare realizării planului de producție în condiții de înaltă eficiență economică, a asigura un anumit grad de stabilitate a proceselor tehnologice, care să permită utilizarea lor pe o perioadă mai mare. Prin aceasta crește potențialul de fabricație, se reduc cheltuielile cu cercetarea, proiectarea și întreținerea, se asigură evitarea reproductării metalului la intervale de timp relativ scurte, scad cheltuielile materiale. Realizarea acestui deziderat impune ca încă de la proiectare să se obțină un înalt grad de fiabilitate a tuturor componentelor, să se reducă la minimum posibil piesele în mișcare, care se uzează rapid, făcând ca utilajul să fie scos mai repede din funcțiune.

În general, piesele și subansamblele componente ale utilajelor metalurgice se caracterizează printr-un grad înalt de uzură, determinat de lucrul în regim de foc continuu, de temperaturile ridicate, de frecările ce au loc în timpul funcționării; pentru a fi utilizate în mai multe cicluri, ele trebuie recondiționate. Cele cu uzuri mai puțin active — batiuri, suporturi, carcase, blocuri statice, bare de cuplare la laminare, uși de răcire ș.a. — pot fi refolosite mai multe cicluri fără recondiționare.

Recondiționarea și refolosirea pieselor și subansamblelor de schimb, cilindrilor de laminor, utilajelor de turnare și altor utilaje metalurgice constituie nu numai surse importante de economii, ci și o cale de asigurare a aprovizionării tehnico-materiale pentru realizarea în bune condiții a planurilor de producție.

Programe de acțiune. Tehnologii specifice

ACTIVITATEA de recondiționare și valorificare a resurselor materiale refolosibile din metalurgie, organizată pe baza indicațiilor conducerii de partid și de stat și a prevederilor actelor normative în domeniu, este reglementată printr-un **program-cadru** aprobat în 1980 de conducerea Ministerului Industriei Metalurgice și completat cu precizări ulterioare. El prevede organizarea unitară a acestei activități, eliminarea verigilor intermediare, a fluxurilor de transport încrucișate, a manipularilor repetate, precum și o evidență strictă a modului de desfășurare.

Pornind de la acest cadru și fiind seama de propriile necesități și sarcini, centralele industriale și întreprinderile, cu sprijinul organelor tehnice de specialitate din cercetare-proiec-

tare și al colaboratorilor din alte unități economice, și-au stabilit **programe și măsuri proprii**. La nivelul fiecărei unități metalurgice s-a acționat, în principal, în următoarele direcții:

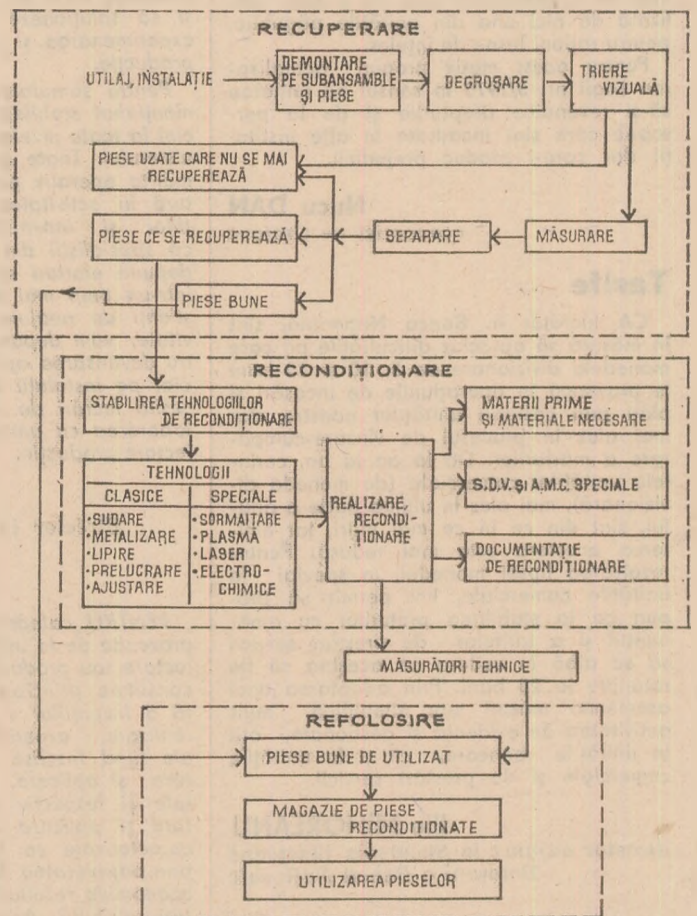
- inventarierea tuturor pieselor și subansamblelor de schimb, cilindrilor și rolor de laminor, utilajelor de turnare, utilajelor specifice care se pretează la recondiționare;

- adaptarea și stabilirea metodelor și tehnologiilor de recondiționare corespunzătoare;

- stabilirea suprafețelor necesare pentru activitatea de recondiționare și identificarea posibilităților de asigurare a lor prin reorganizarea unor fluxuri tehnologice și alte măsuri de valorificare mai rațională a spațiilor de producție existente;

- determinarea necesarului de utilaje și aparatură de măsură și control, care să fie asigurate, în majoritate, prin autodotare;

- selecționarea, pregătirea și specializarea personalului muncitor pentru activități specifice de recondiționare.

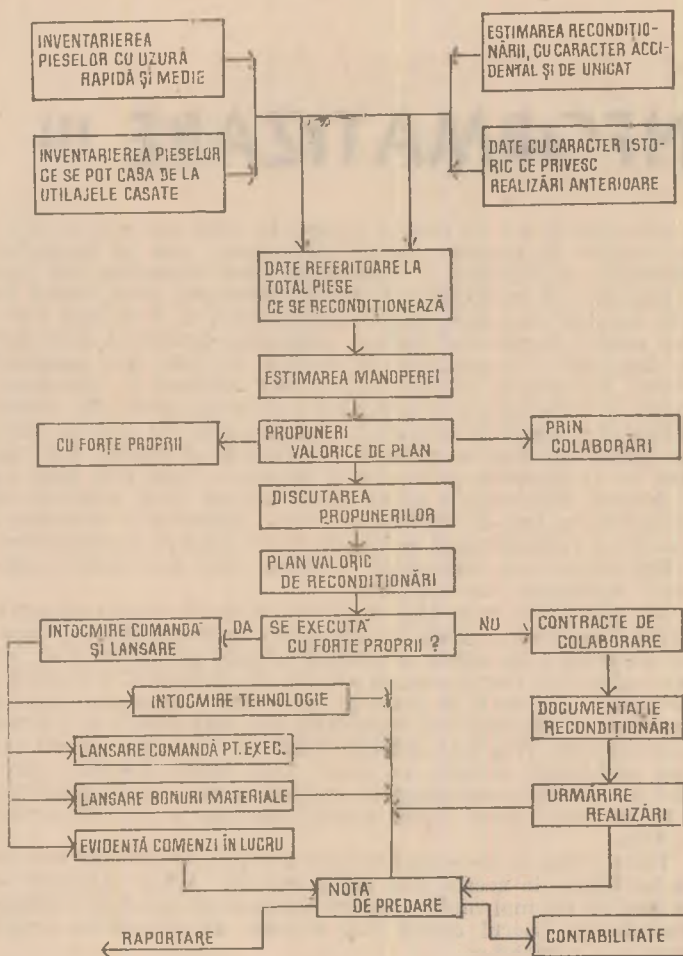

Schema bloc pentru recuperare, recondiționare și refolosire

Pe baza analizei riguroase a solicitărilor, ministerul a întocmit un **program de dotări cu mașini și utilaje specifice** de strictă necesitate, iar pentru o rezolvare tehnică unitară și pentru stabilirea eficienței economice, au fost inventariate **metode, posibilități și tehnologii de refolosire și recondiționare** a cilindrilor de laminor și a utilajului de turnare, cunoscute și practicate atît în unitățile noastre metalurgice, cît și pe plan mondial. În vederea introducerii de noi tehnologii și instalații s-a colaborat cu Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie și cu Institutul de fizică și inginerie nucleară.

Prin institute și centre de cercetare tehnologică, inginerie tehnologică și de proiectare (inclusiv din afara sistemului M.I.M. și cele de pe lângă combinate și întreprinderi) s-a trecut la elaborarea de **nomenclatoare și normative de consum ex-**

Schema logică de organizare a activității de recondiționare

perimentale pentru utilajele, mașinile, instalațiile și bunurile de folosință îndelungată noi, asimilate în producție. Au fost stabilite liste prioritare și de perspectivă pentru elaborarea de nomenclatoare și normative de consum și de recondiționare pe tipuri de reparații, pentru utilajele de bază din combinatele și întreprinderile metalurgice; în mare parte ele sînt în curs de finalizare.

METODOLOGIA DE LUCRU

UTILAJELE și componentele uzate — piese și subansamble, cilindri și role de laminor, utilaj de turnare, oale pentru zgură, matrițe, scule tehnologice, cristalizatoare pentru turnarea continuă — sînt măsurate și triate în :

- bune de utilizat în starea în care se află ;
- bune de utilizat prin recondiționare ;
- neutilizabile din cauza unor uzuri excesive sau deteriorări ireparabile.

Prezentăm, pentru ilustrare, schema bloc pentru recuperare, recondiționare și refolosire (fig. 1) și schema logică de organizare (fig. 2).

În vederea organizării tehnologiei de recondiționare se completează, pentru fiecare piesă (reper), fișa de constatare, prin care se certifică dacă se poate sau nu recondiționa, apoi se prescriu operațiile de recondiționare și se determină valoarea lor, în funcție de categoria lucrărilor și numărul de ore acordat. Această fișă este întocmită, de regulă, de către tehnologul compartimentului de recondiționare. Ea cuprinde: manopera, materialele, utilajele și SDV-urile necesare recondiționării.

Fișa tip de recondiționare indică, pentru piesa (reperul) respectiv : A — valoarea inițială ; B — cheltuielile cu recondiționarea, total și defalcate pe elemente (vezi caseta Vp, VM, Vm, VCAS, I, VRS, VRG) și beneficiul ; C — eficiența (A — B).

Personalul muncitor necesar este condus de specialiști pe tipuri de piese (subansamble) de schimb și utilaje specifice metalurgiei numiți prin decizii ale conducerii combinatului

(întreprinderii). Acestora le revin, în principal, următoarele atribuții :

- identificarea, stringerea, sortarea, depozitarea, gospodărirea, predarea și prelucrarea tuturor categoriilor de resurse materiale refolosibile, rezultate din activitatea proprie sau de la alte unități ;
- asigurarea capacităților și tehnologiilor specifice pentru realizarea recondiționărilor ;
- perfecționarea continuă a tehnologiilor, în scopul obținerii unor randamente mari cu cheltuieli minime, eliminării pierderilor de orice fel și utilizării cu maximum de eficiență a acestor resurse ;
- folosirea economicoasă, cât mai eficientă a materiilor prime și materialelor necesare pentru recuperarea și valorificarea resurselor refolosibile ;
- organizarea muncii și raționalizarea personalului muncitor ce se ocupă de recondiționări etc.

REZULTATE

CA URMARE a acțiunilor menționate, în primul semestru al acestui an — la nivelul Ministerului Industriei Metalurgice — s-au obținut, prin recondiționare, cca. 22% din necesarul total de piese și subansamble de schimb.

Totodată, a fost realizat un volum important de recondiționări în utilaje în valoare de 87 milioane lei.

Realizări deosebite au fost obținute de C. S. Hunedoara în recondiționarea cilindrilor de laminor, C. S. Galați și C.O.S. Tirgoviște în recondiționarea utilajului de turnare.

Dezvoltarea în continuare a acțiunii impune sporirea eforturilor din partea centralelor industriale, întreprinderilor, centrelor de cercetare-proiectare de pe lângă unitățile metalurgice, institutelor de cercetare și proiectare din sistem, pentru găsirea de noi soluții, care să asigure lărgirea posibilităților și domeniilor de recondiționare, o calitate înaltă și un cost cât mai scăzut al lucrărilor.

Nicolae VACHNIUC

Ministerul Industriei Metalurgice

Elemente de calcul al eficienței

● Prețul recondiționărilor (P):
 $P = V_p + V_M + V_m + VCAS, I + VRS + VRG + B,$
 unde :

Vp — valoarea pieselor ce se recondiționează, la preț de deșeu sau de piesă semi-bună ; VM — valoarea manoperei de recondiționare ; Vm — valoarea materialelor consumate ; VCAS, I — valoarea CAS și a impozitului, aplicat numai la manopera ; VRS — valoarea regiei secției ; VRG — valoarea regiei generale ; B — beneficiu.

Vp se stabilește în conformitate cu prevederile Decretului Consiliului de Stat nr. 249/1981.

VM = tn · Ro kt, unde : tn — norma de timp pentru recondiționare (ore) ; Ro — retribuția orară a personalului muncitor (lei) ; Kt — coeficient (1—1,2) în funcție de modul de organizare a recondiționărilor.

Vm se determină înmulțind, pentru fiecare material în parte, cantitatea (kg, litri, metri etc.) necesară cu costul (lei) pe unitatea de material și însumind valorile astfel obținute.

VRS și VRG se calculează înmulțind VM cu cota de regie (de secție sau generală) fixată.

B se determină prin înmulțirea VM (în lei) cu cota de beneficiu fixată. În cazul mai multor recon-

diționări — practicate la cilindri de laminor, cristalizatoare pentru turnarea continuă a oțelului, utilaj de turnare etc. — prețul lor total rezultă din însumarea prețului fiecărei recondiționări în parte.

● Spațiul de producție necesar (S)

$S = K \cdot Nm \cdot n (m^2),$
 unde : K — coeficientul de complexitate și gabarit al mașinilor, utilajelor și instalațiilor din secțiile de bază, dat de raportul dintre suprafața destinată recondiționărilor (m²) și utilajele și instalațiile de recondiționare de bază din atelier sau secție (0,030—0,080) ; Nm · n — numărul mașinilor-unelte și instalațiilor de recondiționare din secțiile de bază.

Spațiul necesar este cel destinat strict activității de recondiționare și face parte din spațiul atelierelor (secției) unde se organizează.

● Necesarul de muncitori (Nm) :

$Nm = M : t$
 unde : M — manopera de recondiționare (ore) ; t — timpul lucrat anual de un om al muncii direct productiv (aproximativ 2240 ore).

● Necesarul de utilaje se determină în funcție de volumul pieselor ce se recondiționează și de manopera corespunzătoare pe tipuri de mașini-unelte, utilaje, instalații de recondiționare.

INDUSTRIALIZARE, INFORMATIZARE (II)

LUMEA se găsește în plină efervescență, în plină transformare. Trăsăturile caracteristice ale acestui proces sînt variate. Una dintre acestea o constituie, fără îndoială, procesul revoluționar în tehnologie (tehnologia microelectronică) determinat de marea mutație revoluționară contemporană în domeniul științelor naturii. În cadrul marilor probleme cu caracter global problematica revoluției microelectronice (miezul, esența, centrul celei de-a doua revoluții industriale) — organică legată de informatică, a impactului ei economic, social-politic și cultural ocupă un loc aparte, dar primordial. Elaborarea unei filozofii politice a problemelor globale și, în cadrul acestora, a revoluției microelectronice, a celei de-a doua revoluții industriale apare ca ceva absolut necesar, deoarece numai în acest fel se va putea înțelege, în întreaga lor profunzime și amploare, locul și rolul acestui proces revoluționar în cadrul marelui proces social-politic revoluționar mondial; și va putea înțelege în ce măsură și în ce mod marile schimbări, salturile tehnico-științifice croiesc drumul către noi relații sociale (pe plan național și internațional), către o ordonare economică și social-politică mai dreaptă și mai justă.

Ceea ce se petrece sub ochii noștri este ascensiunea unei societăți care va avea un nou suport tehnico-științific și pe care nu puțin specialiști o denumesc **societate informatizată**. Această societate **informatizată** (societate bazată pe civilizația informatizată) va lua locul societății **industriale**, emanație a primei revoluții industriale. Așa cum societatea **industrială** (industrializată) a luat locul societății **agrare**, în același fel societatea **informatizată** va lua în epoca noastră locul societății industriale. Este de așteptat ca efectul **informatizării** asupra societății umane în ansamblu să fie mai mare, mai profund și mai serios decît al primei revoluții industriale. Dacă prima revoluție industrială a accelerat progresul într-o formă aritmetică, liniară, cea de-a doua revoluție industrială îl va accelera într-o formă geometrică, exponențială. Este vorba de o nouă perioadă istorică în dezvoltarea forțelor de producție, în perfecționarea întregului sistem al relațiilor de producție și sociale; este vorba de nașterea unei noi civilizații.

Ipostaza tehnologică a societății informatizate o reprezintă înainte de toate microprocesorul. Numărul microprocesoarelor a crescut vertiginos în ultimii ani; de la 2.500.000 în 1978 la 100 milioane în 1980. Este de menționat (ca un factor economic deosebit de important) scăderea vertiginosă și într-un timp relativ foarte scurt a prețului tuturor dispozitivelor microelectronice. Microprocesorul este destinat să fie aplicat în toate sferele vieții, fără excepție. Se pare că nu se poate vorbi în această privință de limite fizice. În aceasta și constă esența noii revoluții tehnologice. Pe această bază se dezvoltă și roboții industriali, uzinele complet automatizate în care funcțiile omului se reduc numai la control. Numărul roboților industriali (fie cu senzori optici sau tactili, fie posedînd ambele însușiri) a crescut vertiginos, ajungînd la 60.000, dintre care numai în Japonia funcționează 47.000.

Microelectronica, informatica, tehnica roboților, prelucrarea electronică a datelor sînt nu numai surse noi de creștere a productivității muncii umane, dar ele produc și schimbări profunde ale structurii calitative a muncii bazate pe modificarea relațiilor dintre om și mijloacele sale de producție. Aceasta rezultă mai ales din două momente: mai **întîi** noi grupe de muncă umană devin tehnificabile, și anume acelea care se referă la componența spirituală, intelectuală a muncii umane; în **al doilea** rînd apar odată cu roboții industriali noi mijloace tehnice, care imită omul, respectiv mișcările sale fizice complicate, în special mîna sa, cu o raționalitate și precizie tot mai mare (de aici și denumirea de manipulator).

Firește, evaluarea semnificației economice, social-politice și culturale precise a acestor evoluții tehnologice recente nu este o sarcină ușoară. Ceea ce se poate afirma cu certitudine este că tehnologia microelectronica, informatica, inteligența artificială vor influența profund și pe o durată îndelungată gradul și felul de folosire a forței de muncă, productivitatea muncii, relațiile interumane, relațiile internaționale și însuși felul nostru de a gândi.

Aprecierile privind perspectivele noii tehnologii, a noii revoluții industriale, a societății informatizate sînt diferite. După unii, dacă pe termen scurt schimbarea tehnologică comportă riscuri mari pentru populația activă (șomajul, deklasare, recedare etc.), pe termen lung ea va oferi perspectivele unei bogă-

ții crescînde și ore de muncă reduse. În orice caz este un adevăr evident că bogăția țărilor dezvoltate este și rezultatul schimbării tehnologice — tehnologia fiind elementul cel mai revoluționar al producției. Tehnologia principală nouă, creată pe baza folosirii unor descoperiri fundamentale în domeniul științelor naturii transformă radical producția, determină dezvoltarea dinamică a mijloacelor de muncă. Nu este mic numărul acelor (în special în Occident) cărora implicațiile microelectronicii și informaticii le provoacă o neliniște profundă. Acești tehnicieni și sociologi consideră (și într-un fel nu fără un anumit temei, nu fără o anumită justificare) că efectul cel mai sigur va fi creșterea șomajului și aceasta cu atît mai mult cu cît accastă tehnologie a ajuns la un anumit nivel superior de perfecționare, într-un moment în care dezvoltarea economică globală se caracterizează printr-un mare grad de incertitudine.

Pot exista oare certitudini în cadrul unei incertitudini globale? Problema nu este simplă.

Nu este nimic nou dacă vom aminti că în istoria omenirii schimbările tehnico-științifice exercită o anumită influență asupra societății; că aceste schimbări tehnico-științifice n-au înlocuit niciodată transformarea socială, revoluționară a societății. Ele n-au făcut decît să reclame, să afirme necesitatea acestei transformări. Mecanismul impactului este însă diferit în diferite epoci istorice. Progresul tehnico-științific contemporan nu reduce problemele sociale. Le pune doar altfel. Adeseori agravînd contradicțiile existente ale capitalismului a căror rezolvare o poate oferi numai calea acțiunii sociale, a acțiunii social-politice.

Poziția față de progresul tehnico-științific, speranțele sau temerile legate de acesta, sînt foarte diferite. Aceste diferențe se conturează tot mai mult odată cu continuarea revoluției științifico-tehnice. Lucrul acesta ține evident de concepțiile despre lume ale oamenilor.

În cadrul unor relații sociale în care mașina apare ca un concurent direct al muncitorului și — cum scrie Marx — mijlocul de producție îi fură muncitorului mijlocul de trai, microelectronica și roboții industriali sporesc șomajul și insecuritatea socială, frica față de progresul tehnico-științific. Restructurerile tehnice moderne confirmă și ele în mod clar teza marxistă că progresul științei și tehnicii nu produce nici nu înlătură în mod nemijlocit fenomene sociale esențiale, nu conferă unor tendințe obiective ale dezvoltării sociale o altă direcție sau nu îi oprește efectul, ci îi amplifică tendințele de dezvoltare cauzate de relațiile social-economice și de putere politică. Microelectronica, informatica și tehnica roboților nu sînt cauze ale șomajului și insecurității sociale; ele nu pot nici produce nici înlătura șomajul; ele duc însă obligatoriu la mărirea șomajului în cadrul unor condiții sociale care poartă în ele însele cauzele șomajului. Aceasta este o dovadă că revoluția științifico-tehnică, a doua revoluție industrială, revoluția microelectronica și informatica duc la fenomene și procese care exprimă nuanțat și fac să apară caracteristicile esențiale ale respectivei societăți. Revoluția microelectronica, determinînd contururile viitoarelor forțe de producție, este un accelerator al progresului social care acționează în profunzimea proceselor sociale de dezvoltare. În socialism, în care relațiile de producție corespund în principiu și în esență caracterului forțelor de producție, ea trebuie să conducă la consolidarea ordinii sociale, în capitalism la ascuțirea contradicțiilor sociale și zguduirea bazelor sociale ale acestui sistem, deși nici acest fenomen nu se produce în mod automat și liniar. Aceste perspective potențiale au o importanță hotărîtoare pentru evoluția întrecerii istorice dintre socialism și capitalism.

Este indiscutabil și îndeobște recunoscut că tehnica electronică miniaturizată și microminiaturizată, roboții industriali, întreaga gamă de calculatoare dispune de un potențial revoluționar extraordinar. Totul depinde însă de condițiile sistemului social-economic în care are loc aplicarea achizițiilor RST, pe ce bază se realizează obiectivele tehnico-științifice.

În ce privește posibilitățile de creație tehnico-științifică și ale aplicării marilor ei realizări în domeniul producției și în viața socială în general trebuie spus că orice exagerare, într-un sens sau altul, ne-ar induce în eroare. Viața arată că potențialul de creație și capacitatea de adaptare a capitalismului la noul nivel al forțelor de producție — emanație a R.S.T. — este încă destul de mare. Ar fi o greșeală de neiertat dacă s-ar recidiva teoriile dogmatice privind imposibilitatea dezvoltării tehnicii în capitalism, dacă ne-am întoarce la ideea prăbușirii economice iminente sub povara propriilor sale contradicții, dacă am con-

tinua să subapreciem forța încă considerabilă a capitalismului și, implicit, am absolutiza superioritatea socialismului. Trebuie să vedem limpede și să înțelegem just acest fenomen, deoarece altfel concluziile ce se pot desprinde cu privire la vitalitatea și longevitatea capitalismului, cu privire la strategia revoluționară a clasei muncitoare ar fi eronate și, deci, ar duce nu la scurtarea existenței orînduirii capitaliste, ci la prelungirea ei.

Constatăm utilizarea largă a electronicii, informaticii și telematicii în țările capitaliste dezvoltate, respectiv, rezultate pozitive ale acestora. Este, de asemenea, un fapt că nu puține inovații tehnologice au fost realizate mai întâi în țările capitaliste. A nu vedea aceste lucruri și a nu trage anumite concluzii din aceste realități ar fi o atitudine dăunătoare, chiar periculoasă.

Fără îndoială, potențele și posibilitățile capitalismului nu sînt nelimitate. În condițiile agravării crizei generale, în țările capitaliste dezvoltate există o preocupare crescîndă pentru a descifra niște realități, niște tendințe. Ideea „stăpînirii tehnologiei pentru a forța destinul” face parte din preocupările predilecte ale sociologilor, filozofilor, oamenilor politici. Se emit chiar idei nobile cu privire la „construirea unei lumi unde individul va fi mai bine adaptat mediului înconjurător și unde cultura nu va mai fi la cheremul tehnicii, ci o va putea stăpîni și integra” (Pierre Drouin în „Le Monde” din 22 iunie 1982).

Progresul tehnic nu asigură automat un progres economic, cum, de altfel, nici progresul economic nu aduce după sine în mod automat un progres social. Corelațiile nu sînt liniare. Înșăși existența unui șomaj cronic și tot mai grav atestă acest lucru. Decalajul crescînd între țările capitaliste dezvoltate și țările din lumea a treia dovedește același lucru.

Sînt, deci, pe deplin justificate întrebările cu privire la natura noului progres tehnic. Și aceasta pentru a vedea mai clar ce fel de creștere poate avea loc în viitorul apropiat sau mai îndepărtat. După era mașinii cu vaporii și a electricității, era informaticii este cu mult mai încărcată de noi procedee de fabricație, decît de noi produse. Or, acestea din urmă determină cu mult mai mult creșterea decît primele.

Problema naturii noului progres tehnic, a naturii creșterii

este o problemă de ordin social. Nu se vor putea stăpîni acest schimbări, nu se va putea da o direcție, să-i spunem, sînt toașă fără a reduce asimetria existentă între organele de decizie și între acei care sînt afectați de deciziile acestor organe. Problema unei democrații reale, la toate nivelurile, devine cheia oricărui schimbări în bine. Într-un cuvînt, fenomenul tehnologic nu poate fi desprins de fenomenul istoric. Nu putem ignora necesitatea de a integra importanța tehnologiei în concepția noastră globală, materialistă și dialectică, asupra istoriei.

Problema democrației se pune și pe plan mondial. Noua ordine economică internațională, despre a cărei necesitate se vorbește atît de mult în ultimul timp (unii de voie, alții de nevoie), reflectă, în fond, aceeași preocupare de democratizare. Numărul acelor sociologi și oameni politici din țările capitaliste care își dau tot mai mult seama că acesta ar fi singurul remediu pentru rezolvarea (chiar și parțială) a marilor probleme a creșterii generale devine tot mai mare. Nu întîmplător spune J. J. Servan-Schreiber în cartea, devenită bestseller, „Stidarea mondială” că singura alternativă în ce privește perspectivele dezvoltării lumii capitaliste și a lumii a treia este de „a se ajunge la dezvoltarea generală sau a pieri împreună”. Într-adevăr, problemele se pun astăzi altfel decît în secolul trecut sau în prima jumătate a acestui secol. Dacă procesul istoric de industrializare s-a caracterizat printr-o dezvoltare inegală, procesul istoric de informatizare va trebui să cunoască o oarecare dezvoltare echilibrată, dacă se vrea să fie evitate niște răsturnări dureroase. Orice rămînere în urmă în domeniul informaticii, al informatizării nu va face altceva decît să multiplice rămînerele în urmă ale progresului general, ceea ce va determina apariția și agravarea a noi crize, amenințări și catastrofe. Iată de ce informatizarea societății devine, din toate punctele de vedere, tot atît de indispensabilă ca apa și aerul.

prof. dr. docent ing. Valter ROMAN

Soluții pentru diminuarea consumurilor energetice

(Urmare din pag. 3)

ținute în urma introducerii unor instalații sau metode noi. În planul de cercetare pentru anii următori figurează obiective importante de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic, ale căror rezultate vor fi cunoscute și aplicate în producție pe măsura finalizării lor. Iată cîteva mai semnificative:

● transportul hidrogravitațional al stierelor de flotație la iazurile de de-

cantare; utilizarea procedurii de derocare, prin împușcare cu microîntîrziere și introducerea transportului cu motoare liniare la carierele de sîsturi bituminose; reducerea consumului de energie electrică la stațiile principale de aeraj din Valca Jiului; funcționarea în regim variabil a transportoarelor de cărbune din subteran în funcție de gradul de încărcare a circuitelor de transport etc.

Paralel cu măsurile și eforturile care se întreprind în mod direct în

Principalele măsuri de reducere a consumului energetic și economia estimată pentru anul 1982

Denumirea măsurii	Economia estimată pe 1982 mil. kWh	Unitățile la care se aplică
■ Sistemizarea rețelelor de aer comprimat din subteran și reducerea pierderilor prin neetanșeități	6,0	C.M. Valea Jiului, Baia Mare, Deva
■ Înlocuirea ventilatoarelor pneumatice cu ventilatoare electropneumatice și electrice	6,3	C.M. Valea Jiului, Deva, E.M. Rodna
■ Redimensionarea rețelelor electrice de transport, distribuție, și creșterea tensiunii de utilizare în scopul reducerii pierderilor	1,8	Toate unitățile miniere
■ Optimizarea încărcării și transportului cărbunelui în subteran și la stațiile de preparare de la suprafață	16,0	C.M. Rovinari, Motru, I.P.C. Valea Jiului
■ Optimizarea fluxurilor tehnologice în carierele de lignit	10,5	C.M. Rovinari, Motru
■ Extinderea tehnologiei de măcinare autogenă la prepararea minereurilor neferoase și creșterea capacității celulelor de flotare	15,0	Diferite flotații și preparații
■ Alte măsuri	7,8	Diverse unități
Total economii	63,4	

scopul creșterii continue a producției de resurse energetice și de materii prime, un accent deosebit se pune pe creșterea eficienței economice a tuturor unităților miniere și de preparare, în care un rol important îl are reducerea consumurilor de materii prime, materiale, combustibili și energie. Desigur că Ministerul Minelor — pentru a putea să-și realizeze sarcinile ce-i revin în această privință trebuie să beneficieze și de un sprijin mai mare din partea altor ministere și organe centrale, între care un rol important revine ministerelor constructoare de mașini, utilaje tehnologice și echipamente energetice.

Pentru obținerea rezultatelor scontate este necesar ca utilajele și echipamentele furnizate să aibă un grad mare de fiabilitate și randamente superioare, la nivelul celor similare realizate în țările cu industrie extractivă minieră dezvoltată. Totodată, se impune ca furnizorii de echipamente și utilaje să asigure fabricația și livrarea pieselor de schimb și să sprijine mai mult activitatea de reparații atît în unitățile proprii cît și prin organizarea la unitățile miniere de echipe tip „service” care să fie dotate cu materialele necesare și personal de specialitate calificat.

Pe de altă parte, considerăm că este imperios necesar ca la nivelul conducătorilor unităților miniere, al organelor de conducere colectivă ale acestora să se acorde o mai mare atenție realizării producției în condiții de maximă eficiență energetică. Producția de resurse energetice și de materii prime trebuie realizată ținînd seama de exploatarea rațională și intensivă a instalațiilor și utilajelor, efectuînd la timp și în condiții optime lucrările de revizii și reparații.

Orientări ale dezvoltării bazei energetice în mediul rural ^[1]

ÎN CATEGORIA factorilor ce au contribuit hotărâtor la dezvoltarea societăților contemporane, energia ocupă un loc proeminent. În special apariția tehnologiilor petroliere fosile a grăbit expansiunea economică și dezvoltarea socială atinsă în acest secol. Unul din efectele imediate ale „boom“-ului economic și social l-a constituit creșterea populației în ritmuri rapide. În paralel cu dezvoltarea economică și pentru satisfacerea nevoilor ei continue, o creștere fără precedent a fost înregistrată și în registrul științei și tehnologiei (S+T). Creșterea nivelului și performanțelor sistemului S+T a fost posibilă datorită unor resurse materiale și umane impresionante alocate de societăți pentru a prospecta noi strategii de creștere.

Un exemplu poate fi găsit în dezvoltarea practicilor agricole. A fost nevoie de o productivitate mult îmbunătățită față de rezultatele tradiționale. Investiția specifică utilizată în acest scop a fost, în principal cea de „energie culturală“ (Cox și Atkins). Conceptul a fost creat pentru a evidenția cantitatea de energie non-naturală (non-solară) și efortul de îmbunătățire tehnologică aplicate direct sau indirect în procesul producției agricole. În sistemele agricole tradiționale pentru o investiție specifică de 1 kilocalorie, în special muncă animală și umană, se obțineau produse ce înglobau, cu ajutorul energiei naturale solare, de fotosinteză, între 2-15 kilocalorii. Creșterea cererii de produse a condus, rapid, la intensificarea muncii pentru a obține produse cât mai multe. S-au investit cantități din ce în ce mai mari de energie culturală, în special tehnologică (tracțiunea mecanică, crearea de noi mijloace de producție, transportul, depozitarea și comercializarea produselor pe arii geografice din ce în ce mai largi). În România, după unele estimări ¹⁾, în anul 1950 pentru a obține 1 kilocalorie produs alimentar se investeau 2 kcal. energie culturală pentru ca în 1975 raportul să fie de $\frac{1}{5}$ iar în 1980 $\frac{1}{8}$. Folosirea intensivă a resurselor tehnologice, și nu numai în agricultură ci și multe alte ramuri ale economiilor naționale, a dus la acumularea de vulnerabilități în sistemul complex de roluri pe care sistemul S+T le are în promovarea creșterii economice. A fost suficientă o criză a disponibilității de energie primară brută — petrolul, pentru ca întreaga cul-

tură tehnologică modernă să-și vadă periclitat viitorul. Escalada prețurilor petrolului ca și a altor materii prime a obligat multe țări să-și recalculeze dimensiunile economice ale viitorului imediat. Așa s-a descoperit că resursele și rezervele cunoscute nu pot satisface ritmul curent și nici pe cel anticipat al dezvoltării decât în limita câtorva decenii. Dacă aserțiunea că factorul motor al dezvoltării este energia nu poate fi contestată, problema momentului actual se pune în termenii modificărilor necesare în conceptele, modelele și procedurile de operaționalizare ale dezvoltării.

Inadecvarea folosirii societale a științei și tehnologiei

SISTEMUL S+T este cel ce, în bună măsură, a avut abilitatea de a anticipa și evalua tendințele istorice viitoare, a succesiunii de evenimente legate de logica dezvoltării. Concentrarea într-un număr mic și limitat de „centre“ a potențialului științific și tehnologic a întârziat considerabil emergența conceptelor de dezvoltare valide pentru restul țărilor lumii. Acestea se văd nevoite, în măsură din ce în ce mai mare, să recurgă la importul de tehnologie și știință sub forma transferului și a brevetelor, practică ce le îndepărtează momentul în care dezvoltarea poate fi concret operaționalizată pe baza capacităților endogene de S+T.

În domeniul energetic, situația este strâns legată de inventarul tehnologic folosit în fiecare context, problematica energetică delimitându-și aria de manifestare conform modului în care a fost concepută și utilizată strategia dezvoltării. Pentru multe țări ale lumii modelele de dezvoltare au fost concepute plecând de la necesitatea de a adopta ritmuri rapide de creștere a structurilor industriale. Premisele construcției unor astfel de strategii au fost, la vremea respectivă: (a) disponibilitatea, la prețuri scăzute, a combustibililor petrolieri pe piața mondială, (b) prioritatea industriei ca sursă esențială pentru realizarea ideii de progres economic, (c) tendința de a favoriza aglomerările de tip industrial-urban în privința satisfacerii nevoilor de consum.

Aceste priorități au avut cel puțin cinci consecințe importante:

1 pentru producerea unei unități de venit național au trebuit să fie consumate cantități din ce în ce mai mari de energie brută,

2 scindarea în două a teritoriilor naționale, pe de o parte ariile industriale concentrate în zonele „metropolitane“ și de cealaltă zonele rurale, de obicei private de acces egal la resurse tehnologice și chiar energetice.

3 pătrunderea unor modele valorice și comportamentale străine corpului de valori autohtone și, de cele mai multe ori, în conflict cu acestea.

4 pentru a putea organiza și controla marile structuri industriale au fost necesare structuri administrative care să poată să manipuleze structurile tehnologice și energetice.

5 apariția unor inegalități economice și sociale între cele două „zone“, ale teritoriilor naționale, ariile rurale beneficiind cel mai puțin de această „dezvoltare“.

Criza energetică și a materiilor prime, criză a economiei mondiale, a afectat direct imaginea capacității sistemului S+T de a prefigura dezvoltarea. Întrucât în actualele condiții autoreproducerea sa după modelele folosite în trecut (printre care un loc important îl avea extrapolarea, ca analiză a semnificației unor viitoare evenimente după valorile și criteriile prezentului) nu mai este socialmente credibilă. Conturarea și perceperea evenimentelor și tendințelor viitoare poate avea loc numai cu condiția generării unei rețele metodologice structural-sistemice în care să fie luate în considerare toate valorile și criteriile de evaluare folosite în celelalte sisteme sociale naționale: economic, politic, social, de mediu natural, relații internaționale etc.

În acest spirit este semnificativ să semnalăm apariția unor noi direcții posibile de analiză critică a viitorului posibil și dorit în cadrul a ceea ce se poate numi „știința dezvoltării“, organizarea specifică a S+T menită să simuleze continuu viitoarele stări posibile în contextul unor puncte de vedere variate. Continuând să se acorde credit ideii că S+T este deopotrivă resursă a dezvoltării cât și scop al său,

¹⁾ I. Puia, V. Soran, „Producerea, conservarea și utilizarea rațională a energiei în agricultură“. Revista economică, 38, sept. 1981

modelele de dezvoltare ar putea fi acreditate numai după o analiză critică a capacității sistemului endogen de S+T de a se putea autoreproduce în condițiile creșterii simultane a tuturor celorlalte sisteme naționale menționate. Considerăm că numai în acest fel științele dezvoltării pot contribui la evaluarea completă a impactului dezvoltării prefigurată a S+T prin identificarea, analiza și diagnosticarea prospectivă a consecințelor potențiale pe termen lung. Astfel, politicile de dezvoltare aite pentru S+T cit și pentru alte sisteme societale implicate pot fi definite și fundamentate mai riguros.

Elemente ale impactului crizei energetice asupra societății

PERTURBAREA relației energie-tehnologie-dezvoltare nu a ocolit nici România. În cadrul proceselor de dezvoltare a economiei și agriculturii, a societății în ansamblul ei, ritmul de creștere a venitului național a devenit la un moment dat inferior ritmului de creștere a consumului de energie. Dacă în 1960 consumul energetic pe cap de locuitor era la nivelul mediei mondiale, în 1974 s-a înregistrat o depășire a acestuia cu 72%. România a plătit, la rindul ei, tribut unei culturi tehnologice preponderent consumatoare de petrol. Deși ea însăși producătoare de petrol, nivelul consumurilor totale ale economiei au plasat-o, datorită volumului importurilor, în rindul țărilor importatoare. Această situație a creat o stare de dependență externă ce, în condițiile crizei mondiale a energiei, nu mai putea fi menținută decât cu sacrificarea obiectivelor dezvoltării. Pentru a contracara această tendință, România a decis să reducă importurile petroliere în paralel cu o mobilizare mai energică a resurselor interne de combustibil, fără ca această schimbare de accent să altereze obiectivele dezvoltării. Politica economică învederată de stadiul dezvoltării preliminar a fi atins în anul 2000 a impus ca obiectiv politic necesitatea ca la nivelul anului 1990 să poată fi obținută independența energetică față de piața mondială. Acțiunile concrete menite să concureze la atingerea acestui obiectiv sînt în special de natură organizatorică și provin din implicarea majoră a sistemului S+T în ecuația dezvoltării: identificarea de noi resurse, schimbarea structurilor tehnologice prin înlocuirea treptată a tehnologiilor consumatoare de petrol prin altele, sprijinite de alți combustibili, descreșterea ponderii în economia națională a industriilor mari consumatoare de energie, măsuri de conservare și economisire, exploatarea surselor noi și regenerabile.

Dacă în industrie substituția tehnologică și reducerea simultană a consumurilor pare a fi o activitate rutinieră, în agricultură și — mai larg — în me-

diul rural problematica energetică are coordonate mai complexe. La sfîrșitul anului 1980 a fost lansat ca obiectiv politic major redimensionarea dezvoltării agriculturii. Noua dimensiune prefigurată a agriculturii românești poate fi văzută din mai multe registre de semnificații.

În primul rînd industrializarea și dezvoltarea economică generală a atras multă forță de muncă din mediul rural. Restructurările, importante în perspectivă, din industrie, vor realoca parte din această forță de muncă — deja specializată — pentru a deservi procesul de producție agricolă. În al doilea rînd stadiul de industrializare atins permite o relansare a agriculturii românești pe baza unei capacități endogene semnificative de S+T. Existența unei rețele de institute de cercetări științifice cu profil agricol, a unei largi baze de mijloace de producție face ca din punct de vedere tehnologic baza materială a agriculturii să fie pregătită pentru procese cu caracter intensiv. În cel de-al treilea rînd se prefigurează o serie de schimbări în modul în care este percepută alocarea resurselor energetice. Asigurarea cu energie a activităților din mediul rural este afectată de efectele structurale care marchează întreaga economie. Dacă pînă în prezent energia provenea în exclusivitate din distribuția centralizată a resurselor, strategia viitorului reclamă o reconsiderare a actualelor practici. Întregul teritoriu rural al țării este electrificat, combustibili pentru întreaga dotare cu mașini agricole este asigurată prin distribuția de cote anuale din partea statului, iar alte necesități energetice sînt acoperite din aceeași sursă. Evenimente conjuncturale au făcut, însă, ca în ultimii ani să apară o serie de restricții energetice.

În condițiile în care viitoare restricții energetice sînt posibile arare și necesitatea de a reconceptualiza modelul energetic rural al viitorului. Desigur că principala bază de energie o va constitui și pe mai departe alimentarea din surse centralizate. Culturile pe suprafețe mari, marile complexe zootehnice și alte activități intensive vor rămîne consumatoare nete de energie. Însă comandamentele sociale ale creșterii producțiilor și productivității sociale a muncii reclamă luarea în considerare a factorului intensiv. Intensificarea muncii și creșterea productivității sînt obiective necesar de a fi atinse în cadrul strategiei românești de dezvoltare. Există însă căi alternative de a le atinge.

Reevaluări în strategiile de asigurare a suportului energetic al dezvoltării spațiului rural

UN prim model de acțiune l-ar constitui prelungirea actualului sistem de furnizare centralizată a energiei prin îmbunătățiri de factură organizațio-

nală necesare preîntîmpinării apariției de disfuncții din categoria celor menționate mai sus.

O alternativă, prefigurată deja în programele energetice pe termen lung, ar consta în substituirea treptată a tehnologiilor energetice convenționale prin noi tehnologii de exploatare a unor surse noi și regenerabile (combustibili sintetici, energie geotermală, energie solară directă și indirectă — eoliană, microhidroelectricitate, prelucrare în scopuri energetice a biomasei ș.a.). Ceea ce apare drept esențial în cazul celei de-a doua strategii este caracterul specific al exploatarei acestor surse. Dacă în cazul combustibililor sintetici (etanol, metanol ș.a.) producția și stocarea lor este optimă în unități industriale mari, exploatarea surselor regenerabile de energie trebuie să aibă în vedere disponerea lor naturală, descentralizată. Aplicațiile tehnologice ale surselor regenerabile sînt, în momentul actual, în stadiul de proiectare de lucru în atenția sistemului S+T, proiectarea și implementarea lor urmînd a se face pe măsură ce vor fi satisfăcute criteriile de optim economic.

Acest demers ar trebui, după opinia noastră, să fie operaționalizat pe baze noi, complet diferite de modurile curente de a rezolva sarcinile puse în fața ingineriei tehnologice. Am menționat faptul că sursele regenerabile sînt repartizate neuniform în teritoriu. Ele sînt menite a furniza energie unor complexe agro-socio-economice restrinse, formele de energie dezvoltată prin exploatarea lor satisfăcînd direct nevoile de consum locale. Amplasarea tehnologiilor de exploatare a energiei din surse regenerabile la fața locului, acolo unde necesitățile de energie a tipurilor specifice de activități o reclamă, este un deziderat.

Pentru sistemul de activități al S+T menite să concure la elaborarea și proiectarea unor strategii energetice realiste descentralizarea poate constitui o fertilă ipoteză de lucru. În „Programul directiv de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada anilor 1981—1990 și orientările principale pînă în anul 2000“, lansat în 1979 cu ocazia celui de-al XII-lea Congres al P.C.R., este prevăzută de exemplu crearea de sisteme energetice zonale ce vor funcționa relativ autonom față de rețeaua națională. Cerința autonomizării energetice teritoriale este consonantă cu recentele măsuri ce prevăd trecerea la acțiuni de auto-organizare și auto-aprovizionare cu produse agro-alimentare a unităților administrativ-teritoriale. Astfel încît din suprapunerea acestor obiective social-politice, sistemului S+T îi revine îndatorirea de a face față pregătirii de răspunsuri noi la probleme viitoare. Și pentru ca acest demers să poată satisface cerințele dezvoltării în chip eficient este nevoie de a contura noi baze pe care pregătirea de răspunsuri la probleme noi să se poată fundamenta.

Ion-Andrei POPESCU
Adrian VASILESCU

Probleme ale viitorului și dezvoltării

în viziunea specialiștilor

CEREREA MONDIALĂ SUB IMPACTUL CRIZEI

— tendințe, mutații, efecte —

UN AMPLU și interesant studiu pe tema specializării și adaptării la criză, elaborat sub conducerea lui Gerard Lafay și Michel Fouquin, a fost întreprins de Centrul de studii prospective și de informații internaționale (C.E.P.I.I.) de pe lângă Comisariatul Planului din Franța și publicat în revista „Economie prospective internationale”. Utilizând seriile de date referitoare la economia mondială constituite astfel încât să permită detectarea fenomenelor specifice mondiale, adică referitoare la ansamblul statelor, dincolo de caracteristicile proprii fiecăruia dintre ele — serii de date oferite de Banca de date asupra economiei mondiale C.H.E.L.E.M. — studiul urmărește maniera în care economiile S.U.A., Japoniei, Germaniei federale, Franței și Angliei au trebuit să facă față celor trei mutații ce au survenit în deceniul 8; încetinirea creșterii, transformarea structurală a cererii de produse manufacturate și bulversarea monetară agravată de șocul petrolier. Opțiunile statelor amintite au urmărit ocuparea unor poziții cât mai favorabile în ierarhia mondială.

Conștienți de marile dificultăți pe care le prezintă orice încercare de a caracteriza evoluții ce se desfășoară sub ochii noștri și de a preciza mijloacele prin care economiile naționale încearcă să se adapteze la transformările structurale ale economiei mondiale, autorii acestei investigații au analizat și comparat cu minuțiozitate serii întregi de date referitoare la evoluția economiei celor cinci state și modificarea ponderii pe care o au ele în ansamblul economiei mondiale (Se precizează că datele se referă la economiile așa zise de piață, în studiu neluându-se în considerare datele referitoare la statele socialiste). Întrucât deceniul opt al secolului nostru a îndeplinit un rol de placă turnantă de la o etapă la alta a revoluției industriale, o perioadă în care criza mondială și-a pus amprenta asupra ansamblului economiei mondiale, scrutarea mutațiilor declanșate în această perioadă este deosebit de utilă pentru stimularea reflexului de adaptare la noile restricții și tendințe.

Sfârșitul celei de a doua revoluții industriale ?

DIN multitudinea de aspecte cercetate, în cele ce urmează ne vom opri la problema mutațiilor cererii mondiale — care face obiectul primului capitol al studiului. Se apreciază că ierarhia cererii de produse manufacturate nu poate fi considerată o dată exogenă, întrucât ea reprezintă o componentă esențială a funcționării economiei mondiale. Clasificând cererea după ritmul de creștere se consideră că se poate măsura în felul acesta reacția fiecărei țări la ambianța internațională, ținând seama de faptul că țările cele mai importante nu se mulțumesc să se adapteze, ci, că ele contribuie de asemenea la modelarea spațiului economic mondial. Se urmărește în mod deosebit rezultanta a patru serii de factori : a) evoluția trebuințelor, b) progresul științific, c) condițiile macroeconomice care caracterizează creșterea, d) condițiile în care producătorii satisfac cererea : 1) cu ajutorul progresului științific 2) în contextul macroeconomic 3) propunând produse noi care vor întîlni o cerere de consum — și introducînd tehnologii noi de-a lungul filierelor de producție care vor structura cererea de echipament și cererea intermediară.

Analiza acestor factori conduce la concluzii de natură să infirme o serie de idei frecvent răspândite în literatura economică occidentală cum este aceea potrivit căreia fenomenul major al perioadei actuale ar fi pătrunderea noilor țări industriale în concertul economiei mondiale. Principalul fenomen se apreciază că ar consta în „brusca mutație a cererii mondiale care a survenit la finele anilor șaiszeci : declinul filierei*) metalice tradiționale (siderurgie-electromecanică grea) pare să marcheze

*) Accepțiunea termenului de filieră este cea de trepte succesive de prelucrate.

sfârșitul celei de a doua revoluții industriale, în timp ce avântul industriei electronice poate fi perceput ca primul semn al revoluției care se va dezvolta în viitoarele decenii”.

„Imunitatea” relativă a industriei alimentare

ESTE remarcabilă judiciozitatea cu care autorii studiului evaluează impactul diversilor factori ce au influențat evoluția economică actuală : impactul macroeconomic al industrializării țărilor din sud rămîne încă limitat (concurența îmbrăcînd o formă mai acută doar în filiera textilă) în timp ce creșterea spectaculară și repetată a prețului petrolului a dezechilibrat și continuă să influențeze economia mondială. Studiul subliniază că ar fi o eroare de diagnostic să se aprecieze că șocul petrolier ar fi declanșat criza mondială întrucît declinul cererii de produse manufacturate a debutat încă la sfârșitul anilor șaiszeci.

Debutul anterior al crizei industriale față de criza energetică este evident pentru ansamblul produselor manufacturate. Prin grafice și tabele se clasifică situația celor 7 mari ramuri manufacturiere după data la care apare o scădere notabilă în ritmul de creștere. Redăm tabelul în care sînt reperate pentru fiecare din cele 7 ramuri „liniile de vîrf” care leagă punctele de conjunctură înaltă din anii 60 și se trasează linia 60—69 ce evidențiază două serii de diferențe.

Scăderea ritmului din 1969 este netă pentru produsele siderurgice și electromecanice. În ceea ce privește materialele de construcție schimbarea tendinței intervine încă în 1965 reflectînd încetinirea creșterii în ramura „construcții și lucrări publice” care se situează în aval. Se apreciază că aceasta este consecința terminării perioadei de reconstrucție, dar și a incidentei fenomenelor demografice (este sensibil epoca în care natalitatea a început să scadă rapid în cea mai mare parte a statelor dezvoltate). După 1973 în schimb, impactul crizei nu este prea puternic accentuat în acest domeniu.

Declinul ramurilor următoare se consideră că este de altă natură. Evoluția constatată în siderurgie și metalurgie reflectă, de-a lungul întregii filiere, scăderea observată în aval în ansamblul industriilor electromecanice. „Pentru fiecare din aceste ramuri, o diferență sensibilă apare încă din 1969 în raport cu linia de vîrf și care depășește — 10% în 1973. După 1973, impactul crizei devine considerabil, întrucît filiera metalică suportă la rîndul său efectul încetînirii generale a creșterii : diferența cumulată față de tendința din 1960—1969 atîngînd respectiv -23% și -24%.”

Mergînd mai departe, referitor la următoarele trei ramuri, se apreciază că schimbarea de tendință apare mai mult ca o consecință decît ca o cauză a crizei. Pînă în 1973, devierea față de linia de vîrf este moderată pentru lemn-hirtie, produse diverse (-8%), rămînînd minimă pentru produsele chimice (-4%) și pentru textile-îmbrăcăminte-piele (-3%). Dimpotrivă, cîpă 1973 apare o netă modificare : diferența față de tendința din 1960—1969 atînge, respectiv în 1973, -23% și -24% pentru primele două ramuri. Frînarea netă a consumului se datorează creșterii costurilor energetice, proces care afectează în mod deosebit industria chimică.

La acest nivel de analiză apare evident că singura ramură care a fost mai puțin atinsă de criză a fost cea a industriei alimentare. Studiul explică aceasta prin aceea că, în anii 60, cererea mondială din această ramură creștea deja într-un ritm moderat (4,2 pe an), întrucît produsele respective răspundeau nevoilor celor mai elementare. În timp ce fenomene de saturație apăreau în țările dezvoltate, cererea creștea continuu în țările în curs de dezvoltare sub influența concomitentă a creșterii demografice și a ridicării nivelului de trai. „Iată de ce — apreciază studiul — criza economiei mondiale care se concentrează în principal în țările dezvoltate, nu are decît o slabă incidență asupra cererii de produse ale industriei alimentare”.

Poziția ramurilor cu tendințele anterioare

Diferențe în procentaj	Diferențe în 1973 în raport cu linia vîrfurilor	Diferențe în 1978 în raport cu 1960—1969
Ansamblul produselor manufacturate	- 5*)	-19
Ramură afectată mai ales înainte de 1973		
Materiale de construcții	-12	-13
Ramuri afectate înainte și după 1973		
Produse siderurgice și metalurgice	-12	-29
Produse ale industriei electromecanice**)	-11	-24
Ramuri afectate mai ales după 1973		
Lemn, hîrtie, produse diverse	- 8	-23
Produse chimice	- 4	-24
Textile îmbrăcăminte, piele	- 3	-13
Ramuri puțin afectate		
Produse ale industriei alimentare	0	- 3

Sursa : O.N.U. — CHELEM

*) Diferențele care figurează în prima coloană sînt măsurate, în fiecare ramură, în raport cu linia de vîrf, care îi este proprie, ceea ce permite să se repereze data la care acea ramură a suportat o scădere a ritmului, înainte sau după 1973. În coloana a doua, dimpotrivă, diferențele sînt măsurate în 1978 în raport cu aceeași perioadă 1960—1969, de manieră să compare impactul acumulat al crizei începînd din 1970. „Linia vîrfurilor” fiind diferită pentru fiecare ramură aceasta cifră nu corespunde mediei diferențelor pe ramură.

**) Produse ale prelucrării metalelor, incluzînd materialul de transport

Incapacitatea aparatului statistic — simptom al unei maladii generale ?

PRODUSELE electromecanice grupate în cinci subramuri au cunoscut evoluții foarte diferite : puternic afectate încă înainte de 1973, subgrupa materiale de transport a înregistrat o diferență în minus de 21, iar mașinile și aparatele mecanice de -25 ; se consemnează de asemenea că subramura mașini și aparate electrice care a fost mai puțin afectată înainte de 1973 a suportat după aceea o scădere de amplitudine și mai mare -28. În contrast cu aceste evoluții, impactul crizei a fost diferit pentru produsele industriei electronice care au cunoscut o dinamică pronunțată (componentele electronice, mașinile de birou, materialul informatic, material de telecomunicații, produse electronice pentru marele public. În timp ce filiera metalică grea își restrînge drastic activitatea, filiera electronică se dezvoltă, deci, impetuos.

Evoluția ascendentă a producției electronice are loc concomitent cu reducerea prețurilor acestor produse. Ori creșterea în volum a cererii mondiale pentru diferitele categorii de produse electronice este dificil de urmărit în datele statistice mondiale. Autorii studiului, pe bună dreptate, semnalează obstacolele de ordin statistic de care s-au izbit și se întrebă dacă măsura obișnuită a creșterii mai rămîne astfel semnificativă ? În fapt, orice contabilitate macroeconomică a fost concepută pentru bunuri materiale, ale căror caracteristici fizice nu evoluează decît lent, și ea a fost extinsă asupra serviciilor. Or, se apreciază că „în fața mutațiilor tehnologice care se desfășoară sub ochii noștri, contabilitatea macro-economică valorică nu oferă răspunsuri satisfăcătoare ; recurgerea la prețuri vechi (n.n. neinfluențate de progresul tehnologic) ar fi lipsită de sens (la prețuri reale din 1970, industria electronică ar reprezenta azi majoritatea industriilor manufacturiere...), dar și convențiile prudente care sînt reținute în prezent subestimează avîntul acestei industrii”.

De asemenea autorii studiului remarcă faptul că cifrele analizate se referă numai la industriile manufacturate. Ori problema este mult mai acută dacă se încearcă să se măsoare producția — deci productivitatea — serviciilor, care sînt în mare parte

profund transformate de informatică. Aceasta conduce la concluzia că cifrele contabilității naționale trebuie utilizate cu mare prudență, ținîndu-se mereu seama de faptul că se bazează pe anumite convenții, dacă se dorește să se evalueze corect creșterea actuală și viitoare a economiei mondiale. Rezervele menționate față de datele statistice nu pun sub semnul întrebării ierarhizarea ramurilor și subramurilor sub impactul crizei, ci relevă faptul că datele respective cuprind numai o anumită parte a activității economice — nu pe cea aflată în ascensiune — și că reflectă componente cu tendințe descendente în viitor. Demnă de o reflecție mai profundă este și întrebarea formulată în studiu : „neadaptarea aparatului statistic nu este oare semnul cel mai frapant al unei neadaptări mai generale a societății față de mutațiile a căror amploare ar fi mult mai amplă decît se consideră în mod obișnuit ?”

„Pauză de investiții” și a treia revoluție industrială

ANALIZA evoluției cererii mondiale pentru produsele diferitelor ramuri în condițiile crizei a condus la desprinderea unor concluzii cu caracter mai general referitoare la natura și caracterul crizei. „Mutația cererii detectată încă din 1970 — apreciază studiul — se înscrie în contextul mult mai general al unei crize a economiei mondiale”. Se remarcă faptul că printre cauzele acesteia unele nu sînt direct legate de aspectele tehnologice, ci, pot fi considerate drept consecința unor disfuncțiuni a relațiilor economice internaționale (perturbări monetare, dezechilibre comerciale — expresia cea mai acută fiind cazul petrolului) sau ca efect al unei crize de reglare condusă în una sau alta din economiile dominante. Cu toate acestea, componenta tehnologică a crizei pare să fi fost subestimată pînă acum.

Pentru a explica mutația bruscă a cererii mondiale, autorii lucrării avansează două interpretări.

1 Mutația amintită ar putea fi considerată drept consecință a crizei : în perioada de încetinire a creșterii, acceleratorul investițiilor acționează în sens invers și lovește, evident, întreg sectorul bunurilor de echipament. Fără îndoială că acest fenomen explică în oarecare măsură scăderea înregistrată pe filiera metalică tradițională în perioada de timp de după 1973, dar ea nu permite înțelegerea scăderii remarcate anterior acestei perioade și nu explică nici de ce industria electronică a rămas la adăpost de efectele crizei.

2 Cealaltă interpretare posibilă, fără a o contrazice pe prima, atribuie un rol activ în declanșarea însăși a crizei mutațiilor cererii mondiale, mecanismul accelerator venind apoi să amplifice o mișcare descendentă anterior începută. Se presupune — se apreciază în studiu — că această dublă mișcare — scăderea cererii pentru mecanica grea și impulsivitatea electronicii marchează o veritabilă ruptură și începutul celei de a treia revoluții industriale.

Prima revoluție industrială dezvoltată în secolul XIX sub impuls britanic a fost bazată pe patru sectoare : cărbune, mașini cu abur, calea ferată, textilele.

A doua, sub impuls american, — evidentă în primele două treimi ale secolului XX, s-a întemeiat pe sectoarele ; petrolier, electromecanic, automobile, chimie. Or, se întrebă autorii „Produsele de vîrf actuale nu sînt ele elementele de avangardă ale revoluției viitoare, bazată pe : energii noi, electronică, telematică, biochimie ?”

Aceste sectoare de vîrf nu au atins pînă în prezent o dimensiune suficientă pentru a antrena ansamblul economiei mondiale. Se consideră că perioada actuală nu ar fi caracterizată de o creștere îndelung încetinită, ci, că, dimpotrivă, ea ar fi o fază de tranziție către o creștere reînnoită, creștere reluînd ulterior un ritm susținut, pe baze diferite, încorporînd mai multă „materie cenușie” decît materii prime și răspunzînd din ce în ce mai mult nevoilor de tip cultural. În această ipoteză, electronica ar fi chemată să restructureze în profunzime ansamblul filierei metalice, îndeplinind un rol analog celui jucat pînă în prezent de chimie asupra filierei agro-chimice. Este cert se arată în lucrare — că mutațiile în curs vor determina noi ierarhizări ale statelor în economia mondială. În această optică în celelalte părți ale studiului se examinează reacția principalelor state industriale față de această nouă tendință din domeniul cererii mondiale studiîndu-se restructurarea specializării lor după 1970.

Maria D. POPESCU

FENOMENELE de criză ale societății capitaliste contemporane au amplificat dezbaterile teoretice privind soluțiile de rezolvare a multiplelor probleme economice și sociale. În cadrul acestor dezbateri, un loc aparte îl dețin cele privind locul și rolul întreprinderii capitaliste în cadrul economiei și comportamentul acesteia în condiții de criză. Fără a se constitui într-un curent teoretic convergent în ce privește conținutul de idei, diversele orientări se caracterizează printr-un punct de vedere comun: în centrul lor se află întreprinderea căreia trebuie să-i revină un rol tot mai mare în rezolvarea problemelor acute ale economiei capitaliste. Totodată, deși se recunoaște rolul statului monopolist în actuala etapă de dezvoltare a economiei capitaliste, acesta trebuie să-și limiteze sfera de acțiune la mediul exterior întreprinderii, iar acțiunile conducerii politice să fie cât mai convergente cu obiectivele firmei capitaliste.

În acest cadru, teoria privind rolul resurselor umane în întreprinderea capitalistă a căpătat o mare actualitate. Înțelegerea conținutului și caracterului acestei teorii, a tuturor problemelor pe care le ridică concepția privind resursele umane ale întreprinderii capitaliste este însă mai dificilă fără o trecere în revistă a evoluției preocupărilor precedente în acest domeniu. Astfel, potrivit teoriei neoclasice²⁾, singurul reprezentant al resurselor umane era patronul (antreprenorul). Întreprinderea fiind extrem de ierarhizată, puterea de decizie era concentrată într-o singură mână; șeful decide, în raport de condițiile pieței, achiziționarea de factori și combinarea lor. Patronul era singurul care dispunea de cunoștințele utile întreprinderii sale și constituia singura resursă umană cu rol de decizie din întreprindere. Ceilalți factori umani se achiziționează pe piață și pot fi înlocuiți. În consecință, munca personalului de execuție trebuia să fie foarte divizată în sarcini simple și repetitive, toate ușor de învățat și executate după un ansamblu de reguli rigide și standardizate.

Făcându-se abstracție de carențele sociale pe care le prezintă o asemenea con-

Teoria resurselor umane ale întreprinderii capitaliste și substratul ei social

strucție, se mai pot desprinde o serie de argumente importante în acest sens. Astfel, nu numai că nu ține seama de faptul că resursele umane ale întreprinderii sînt complexe — au structură obiectivă, cerută de diviziunea muncii în cadrul procesului de producție — dar se eludează faptul că ele acționează în mod variat, în funcție nu numai de obiectivele întreprinderii, dar și de interesele proprii, ale nivelului ierarhic la care se situează. În plus, se mai poate oare admite că un singur om este capabil să conducă și să rezolve problemele, deosebit de complexe, ale unei întreprinderi de talie mare cum este întreprinderea capitalistă modernă?

Să mergem însă mai departe. Teoria managerială a firmei capitaliste nu prezintă inovații deosebite în problema resurselor umane. Asemănătoare teoriei neoclasice, este tot o „teorie a șefului”. În virful structurilor ierarhice ale „firmelor”, marii manageri constituie un grup omogen, cu influență considerabilă asupra evoluției întreprinderii. După noua teorie, de care amintim, în întreprinderile capitaliste occidentale nu mai sînt doar două grupuri (patronii-posesorii de acțiuni și managerii), ci trei, respectiv și muncito-

rii. Se susține că absența muncitorilor din modelul tehnocratic, pe considerentul că aceștia nu au nici o influență asupra funcționării întreprinderii, nu ar corespunde realității de fapt; muncitorii ar fi direct implicați, constituind o parte a resurselor umane cu responsabilități esențiale în viața firmei. Integrarea muncitorilor în ansamblul resurselor umane se realizează astfel prin elaborarea unei noi teorii, care utilizează un nou arsenal național imprumutat din politologie și teoria comportamentistă. În acest sens, principalul efort este îndreptat în direcția definirii întreprinderii capitaliste moderne. Definiția dată întreprinderii încearcă să răspundă cerinței integrării tuturor componentelor resurselor umane, pe de o parte, menținând esența societății, respectiv relațiile de producție capitaliste existente, pe de altă parte.

În aceste condiții, pentru definirea întreprinderii capitaliste este utilizată tot mai frecvent noțiunea de organizație. Aceasta ar reprezenta un ansamblu precar de oameni, legați prin rețele de informații, care participă la o activitate comună. Întreprinderea este o organizație care nu poate fi analizată ca o entitate omogenă, ci un sistem în cadrul căruia membrii cooperează unii cu alții, activitățile lor fiind coordonate conștient. Ceea ce caracterizează deci întreprinderea-organizație ar fi astfel existența procesului de cooperare conștientă între membrii săi. Comunitatea obiectivelor nu se bazează pe acordul total al membrilor săi, ci pe o ierarhizare a acestora, prioritate avînd cele care reprezintă cel mai mare numitor comun.

Diferența față de modelele tradiționale este considerată fundamentală. Modelul resurselor umane ale întreprinderii capitaliste consideră că membrii unei organizații sînt rezervoare de resurse neutilizate, de aptitudini creative, de capacitate de a-și asuma responsabilități. Ca urmare, dezvoltarea influenței, a responsabilității și autocontrolului mărește eficiența operațională. Se mai apreciază că apartenența la organizație este strîns legată de acceptarea obiectivelor și de nivelul recompenselor destinate membri-

cuprinde o sinteză a celor mai importante acte normative ce reglementează relațiile în domeniul locativ și al administrării imobilelor. Volumul este structurat pe optsprezece capitole în care sînt abordate probleme precum: regimul juridic al spațiului locativ; dobîndirea folosinței locuinței; contractul de închiriere a locuințelor; chiria pentru locuințe; drepturile locative ale familiei; schimbul de locuințe voluntar etc. Reține atenția nu numai efortul autorilor — V. Ilie, I. Ionescu, C. Jornescu și Al. Deteșan (redactor coordonator) — de a asigura o cuprindere cât mai largă a domeniului, dar și preocuparea de a asigura un grad cât mai ridicat de actualizare a tuturor informațiilor, actelor normative și prevederilor legale.

cu interpretarea unor cazuri particulare, pe baza deciziilor emise de foruri competente, volumul reprezintă un util ghid practic atît pentru cei ce activează în domeniul administrației locative cit și pentru fiecare cetățean.

Stimularea exportului

● Referindu-se, în articolul „Le programme à long terme de stabilisation économique” — prezentat în numărul din 20 iunie a.c. al publicației iugoslave „REVUE DE POLITIQUE INTERNATIONALE” — la ideile centrale cuprinse într-un document de partid și de stat deosebit de important pentru dezvoltarea țării, Milan Bajec subliniază că un rol de prim ordin va reveni în perspectivă creșterii exportului. Pirghie esențială a reducerii datoriei externe, a asigurării dezvoltării economiei în condiții de echilibru și armonie, sporirea va-

lorii exporturilor iugoslave urmează să se realizeze, după cum apreciază M.B., pe coordonatele unei strategii diferite de cea aplicată anterior. În conceperea strategiei de stimulare a exportului se pornește de la ideea că actualul stadiu de dezvoltare a economiei iugoslave impune și o nouă gîndire a modului respectiv de a conduce și organiza economia. Astfel, economia iugoslavă trebuie să devină competitivă cu economiile țărilor dezvoltate, ceea ce presupune o acțiune orientată în două direcții. Pe de o parte, renunțarea la așa-numita „producție pentru export”, organizată pe serii mari de produse și integrarea flexibilă, pe cît mai multe segmente, în sistemul economiei mondiale. Pe de altă parte, arată autorul, se pune cu acuitate problema ridicării nivelului de productivitate și competitivitate al pieței interne, în susținerea acestei tendințe un rol important

FIȘE

probleme locative și de administrare a imobilelor

- drepturile și obligațiile locatarilor
- atribuțiile președintelui, conșilierilor și ale administratorului
- gestionare, evidență și control
- legislație și practică judecătorească

● Răspunzînd interesului unui public larg de cititori, volumul „Probleme locative și de administrare a imobilelor” editat recent de „REVISTA ECONOMICĂ”

lor săi. Ca urmare, participanții își manifestă participarea prin susținerea obiectivelor și cereri de recompense (pecunia-re sau nu). O organizație este viabilă atâta timp cât recompensele destinate membrilor săi sînt suficiente pentru a-i determina în susținerea obiectivelor. Membrii unei organizații poartă un dialog permanent între ei. Autoritățile întreprinderii organizează forma și conținutul obiectivelor și recompenselor în funcție de preocupările prioritare ale membrilor ei. Orice reducere a susținerilor respective ar putea conduce la rezistență din partea subordonaților.

Această rezistență se manifestă în mod diferit. Astfel, indivizii izolați, care nu găsesc suficientă motivație în recompensele primite, își reduc contribuția la obiectivele organizației pînă la părăsirea acesteia. A doua formă de rezistență — cea mai activă și des întîlnită — constă în inițiative luate, în general, în grup (profesional și sindicat) prin care membrii acestora se opun modificării unei organizații cu care sînt obișnuși sau de la care obțin avantaje pe care nu le mai primesc prin schimbările survenite sau prin trecerea la o altă organizație.

În ce privește influențele mediului exterior organizației — piața și statul monopolist — în teoriile amintite se relevă că acestea s-ar manifesta prin tendințele impuse cererii și natura concurenței. Aceste influențe acționează în direcția expansiunii sau reducerii activității organizației, respectiv asupra obiectivelor acesteia. Ele nu modifică conținutul organizației, ci comportamentul membrilor acesteia, respectiv gradul de rezistență față de obiectivele ei. Se desprinde astfel concluzia că organizația nu este deloc vinovată de problemele cu care se confruntă în perioada de criză, ci factorii externi acesteia. Drept urmare, statul, ca exponent al conducerii politice, trebuie să rezolve problemele economice și sociale fără a se amesteca în activitatea organizației. Statul monopolist trebuie să facă dovada capacităților sale de organizare incitînd, pe de o parte, organizațiile la activitate continuă și cit mai diversificată iar, pe de altă parte, pe muncitori pen-

tru a consimți la consensul necesar unui bun climat social.

Semnificațiile unei astfel de concepții teoretice sînt multiple. Pe de o parte, întreprinderea-organizație ar fi „un model de armonie socială”, bazată pe consens asupra obiectivelor și recompenselor. Deci ea nu este implicată în mod direct în fenomenele sociale care există sau apar. Astfel, dacă ne referim doar la șomaj, în optica teoriei moderne asupra întreprinderii capitaliste acesta nu este considerat ca o manifestare a crizei relațiilor de producție existente — proces trecut totalmente cu vederea — ci ca o manifestare de dezacord a indivizilor (muncitorii în primul rînd) cu obiectivele organizației, o lipsă de adaptare a acestora la schimbările necesare. Numai cei care nu sînt de acord să coopereze, să participe la realizarea obiectivelor comune — ajustîndu-și corespunzător nivelul recompenselor — sau nu se pot adapta la schimbările cerute, părăsesc organizația și devin șomeri. Cu atît mai mult șomajul ridicat în rîndul acelor categorii care intră prima dată pe piața muncii — tinerii în special — nu are loc din vina organizațiilor, întrucît nici măcar nu au făcut parte din acestea. Responsabilitățile în rezolvarea problemelor respective sînt atribuite statului monopolist, chemat să ducă o politică de stimulare a activității firmelor, să descurajeze și limiteze în același timp lupta sindicatelor pentru drepturile oamenilor muncii. Se vizează, deci, direct, limitarea activității sindicale și se urmărește implicarea puternică a statului monopolist la apărarea proprietății capitaliste.

Trebuie să menționăm și faptul că luarea în considerare a muncitorilor și recunoașterea unui anumit rol îndeplinit de ei în cadrul întreprinderii, deși prezintă un oarecare progres în domeniul teoriei economice burgheze, este de fapt o veritabilă autodemascare a concepțiilor precedente, care secole de-a rîndul au refuzat să recunoască contribuția clasei muncitoare la dezvoltarea economiei capitaliste. Pe de altă parte, prin sistemul menționat se urmărește atragerea muncitorilor la realizarea obiectivelor firmei capi-

taliste, se urmărește, de fapt, o mascare a intensificării exploatarei capitaliste. În aceste condiții, implicarea muncitorilor în viața și activitatea firmei înseamnă de fapt obținerea unui profit tot mai mare nu numai cu opoziție minimă din partea producătorilor direcți, ci și prin exploatarea la maximum a tuturor resurselor disponibile ale acestora.

Apare evidentă și o încercare de difuzare a răspunderii pentru fenomenele de criză, puse esențialmente pe seama concurenței de piață. Chiar și muncitorii sînt făcuți pînă la urmă răspunzători, ei înșiși ar fi vinovați de șomaj și conflicte. Deci în teoria respectivă, proprietatea capitalistă care stă la baza întregului sistem nu mai apare implicată în fenomenele de criză, deoarece pe ea se fundamentează întregul model, ea fiind prezentată drept cadru necesar pe care se încearcă a se realiza „armonia socială” dorită. O astfel de diversivitate pe planul răspunderilor în ce privește șomajul euidează una din cele mai evidente constatări ale teoriei și practicii și anume faptul că șomajul rezultă, în primul rînd, din mecanismul intern al întreprinderii și al orînduirii capitaliste în ansamblu, indiferent de forma de organizare a acesteia.

La fel ca oricare alta din teoriile burgheze, preconizînd perpetuarea relațiilor de producție capitaliste, teoria resurselor umane ale întreprinderii nu poate oferi soluțiile reale la criza actuală, a cărei componentă importantă o reprezintă însăși criza de sistem a orînduirii bazată pe exploatare.

Ovidiu NANEȘ

Institutul de economie socialistă

¹⁾ Yves Simon, H. Tezenas du Montcel: *L'économie des ressources humaines de l'entreprise*. Paris, Masson, 1978; Crozier M., Friedberg E.: *L'acteur et le système*. Paris, Editions du Seuil, 1977; *Perspectives de la coopération employeurs-travailleurs dans l'entreprise*. Paris, O.C.D.E., 1974, etc.

²⁾ Este vorba atît de schematizarea activității de producție a întreprinderii capitaliste la o serie de autori ca A. Marshall, R. F. Harrod, J. Robinson etc., cît și de modelele de organizare propuse (a se vedea și: F. W. Taylor: *La direction scientifique des entreprises*. Paris, Dunod, 1957; H. Fayol: *Administration industrielle et generale*. Paris, Dunod, 1962).

revenind sistemului de prețuri, care ar urma să se stabilească, în quasitotalitatea lor, prin intermediul pieței.

Productivitate

● Norvegia este prima dintre țările occidentale care a lansat o companie națională pentru impulsivarea creșterii productivității, se arată în articolul „Norway aims to be more productive”, publicat în numărul din iulie a.c. al revistei „INTERNATIONAL MANAGEMENT” sub semnătura lui Arild Lillebo. Motivul unei asemenea acțiuni de anvergură națională îl reprezintă o anumită rămînire în urmă — constatată în ultimii ani în Norvegia, comparativ cu alte state capitaliste dezvoltate — ne planul productivității muncii (de exemplu, productivitatea în industrie a crescut, în perioada 1975-1980, în medie cu 1,4% în Norvegia comparativ cu 7,2% în

Japonia, 4,4% în Danemarca, 4,3% în R.F.G.). Elementul de originalitate al acestui program în care este antrenat atît sectorul public cît și cel privat îl constituie, potrivit opiniei exprimate de A.L., faptul că nu este fixat, aprioric, un nivel de productivitate ce ar urma să fie atins într-un anumit interval. Este vizată, în primul rînd, sensibilizarea tuturor factorilor economici față de cerința creșterii productivității. Pentru traducerea în fapt a acestui proiect au fost organizate ample acțiuni de stimulare a creativității personalului, s-a asigurat o puternică bază informațională. Odată cu identificarea de noi soluții practice la nivel microeconomic, se urmărește prin studii amănunțite și adaptarea sistemului legislativ și a celui financiar-bancar pentru a susține acțiunile desfășurate în unitățile productive.

Congres internațional de istorie economică

● În a doua parte a lunii august s-au desfășurat la Budapesta lucrările celui de al VIII-lea Congres internațional de istorie economică, manifestare la care au participat circa 900 oameni de știință din 50 de țări de pe toate continentele lumii. Timp de cinci zile au fost dezbătute 52 teme axate pe probleme ca: marile domenii și micile exploatări în Europa Evului mediu și în epoca modernă; teoria protoindustrializării și realitatea; schimbările în tehnică; investițiile și folosirea mîinii de lucru; teoria economică și istoria; noi utilizări ale metodelor cantitative folosite în studiul istoriei economice și sociale; tradițional și modern în tipurile consumurilor; tipologia dezvoltării economice coloniale; studii comparative asupra reformelor agrare; transformarea structurilor ban-

FIȘE

care în perioada interbelică; finanțele publice și creșterea economică în secolele XVIII-XX etc.

Delegația țării noastre, pe lângă participarea activă la dezbaterile unor teme majore cuprinse în programe, a organizat și condus dezbaterile pe teme: „Tendințe în structura economiilor naționale în țările Europei centrale și de sud-est în perioada interbelică” și „Istoria gândirii economice”. Dezbaterile au fost animate de dorința aprofundării cunoașterii trecutului economic al lumii spre a înțelege mai bine marile probleme cu care este confruntată omenirea în zilele noastre. Următorul Congres al Asociației internaționale de istorie economică, cel de-al IX-lea, va avea loc în anul 1986 în Elveția.

Factori și implicații ale majorării datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare (1)

EXISTĂ o bombă cu explozie întârziată al cărei mecanism de declanșare ticăie neîncetat, scria recent o revistă americană. Această bombă internațională este reprezentată de dezechilibrele financiare internaționale și în special de datoria externă acumulată, în creștere permanentă, a țărilor în curs de dezvoltare, mai ales a celor importatoare de petrol. Se speră să se poată găsi modalități pentru a dezamorsa bomba respectivă și a evita producerea unei crize financiare internaționale majore, dar, realitatea evidențiază înrăutățirea situației țărilor debitoare, sporirea pînă la insuportabil a poverii datoriei externe, în special în cazul țărilor cele mai sărace, cu o economie nediversificată.

Gravitatea situației actuale privind problemele financiare internaționale rezidă cu precădere în rapiditatea cu care cresc deficitele plăților curente ale țărilor în curs de dezvoltare, ceea ce implică creșterea poverii serviciului datoriei externe și o reducere implicită a activității de realizare a programelor de dezvoltare economică a acestor țări. Cifrele sînt grăitoare: serviciul datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare a crescut de la 6 miliarde dolari în 1967, la 32 miliarde dolari în 1976 și la 111,7 miliarde dolari în 1981. Asemenea creșteri, chiar dacă ținem seama de eroziunea cauzată de valoarea nominală de fenomenul de inflaționist, sînt dramatice.

Datoria externă este constituită din acumularea anuală a deficitelor balanțelor de plăți curente, care trebuie finanțate de către țările debitoare prin recurgerea la credite și împrumuturi externe. Între 1970 și 1980, datoria externă scadentă pe termen mediu și lung a țărilor în curs de dezvoltare a crescut, în termeni nominali, de peste 6 ori, într-un ritm mediu anual de 20,5%. Volumul datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare a ajuns la sfîrșitul anului 1980 la aproape 440 miliarde dolari și la sfîrșitul anului 1981, la aproape 540 miliarde dolari. Creșterea numai din anul 1981 a volumului datoriei externe a fost de circa 100 miliarde dolari, adică cu circa 30% față de anul precedent²⁾.

Facem mențiunea că cifrele oficiale publicate pe plan internațional adesea nu reflectă pe deplin realitatea. Atunci cînd o țară recurge la mobilizarea unui împrumut pe o perioadă mai mică de un an, datoria astfel contractată nu este cuprinsă în statisticile oficiale privind datoria externă. Datele disponibile, publicate de exemplu de Banca Reglementelor Internaționale, arată că sumele mobilizate de către țările în curs de dezvoltare pe o perioadă mai mică decît un an reprezentau în 1980 circa 2,3 din totalul resurselor mobilizate. Înainte, împrumuturile cu termen de sub un an nu depășeau 40% din totalul împrumuturilor. Dacă însă pentru 1981 a rămas valabilă proporția de 2,3, adică creșterea oficială a datoriei externe a fost de circa 120 miliarde dolari, împrumuturile pe termen scurt, de sub un an, s-au ridicat, probabil, la circa 240 miliarde dolari. Se poate, deci, aprecia că datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare în 1981 a fost de fapt nu doar de peste 500 miliarde dolari, ci de aproape 800 miliarde dolari³⁾.

Există mai multe cauze ale creșterii accelerate a volumului datoriei externe a țărilor debitoare, deficitare. În primul rînd, pentru formarea datoriei externe este necesar ca o țară să înregistreze deficite ale balanțelor de plăți pe mai mulți ani, deficite pe care să le finanțeze prin recurgerea la credite și împrumuturi. O cauză imediată a formării unor uriașe deficite o constituie majorarea, de exemplu, în 1979 a prețului petrolului cu 170%. Ca urmare, conturile curente ale balanțelor de plăți ale tuturor țărilor importatoare de petrol s-au încheiat cu deficit. Cumulat, deficitul țărilor în curs de dezvoltare și al țărilor industrializate (corespunzînd deci unui excedent al țărilor exportatoare nete de petrol) a atins 68 miliarde dolari în 1979, a crescut la 112 miliarde dolari în 1980 și se estimează la 96 miliarde dolari în 1981⁴⁾. Acest deficit enorm, totalizînd 276 miliarde do-

lari, care nu poate scădea decît lent, pentru că țările O.P.E.C. au o capacitate de import destul de redusă, a pus problema finanțării prin reciclarea excedentelor respective. După cum se știe, țările excedentare în capital membre ale O.P.E.C. preferă să plaseze excedentele lor pe termen scurt prin intermediul băncilor internaționale, care operează pe piețele eurovalutare, în timp ce țările în curs de dezvoltare deficitare au nevoie de fonduri pe termen mediu și lung și la un nivel preferențial al dobînzii, mai avantajos decît cel caracteristic pe piețele internaționale de capitaluri. În fapt, reciclarea — repunerea în circulația financiară a excedentelor de plăți ale țărilor petroliere — s-a făcut în țările capitaliste dezvoltate, prin băncile acestor țări.

Acumularea de deficite de către țări care sînt nevoite să recurgă la credite și împrumuturi pe termen mediu și lung, pentru a-și finanța aceste deficite și formarea, astfel, a unei datorii externe în continuă creștere este caracteristică pentru țările în curs de dezvoltare și, în general, pentru țări cu monedă națională neconvertibilă. Țările capitaliste dezvoltate soluționează datoria externă prin acțiuni pe termen mai scurt, legate de administrarea balanței de plăți. În plus, ele — avînd monede convertibile, care sînt și mijloace de plată pe plan internațional — ar putea să-și ramburseze datoriile astfel contractate prin transferarea în contul datoriei de monedă națională, altă nativă care nu este și la dispoziția țărilor care au monedă națională neconvertibilă. De aceea, se poate evidenția faptul că acumularea deficitelor balanțelor de plăți curente de către țările în curs de dezvoltare și țările socialiste a condus la majorarea volumului datoriei externe. În cazul țărilor în curs de dezvoltare volumul datoriei externe se ridică la peste 540 miliarde dolari (unele țări în curs de dezvoltare ajung la datorii nominale de circa 80 miliarde dolari, așa cum sînt cazurile Braziliei și Mexicului). Conform datelor publicate de Comisia Economică O.N.U. pentru Europa, volumul datoriei externe a țărilor socialiste europene (inclusiv U.R.S.S., dar fără Iugoslavia) era la sfîrșitul anului 1981 de circa 80 miliarde dolari⁵⁾.

Dacă o cauză a majorării datoriei externe a fost finanțarea deficitelor de plăți ca urmare a importului de petrol, trebuie totodată subliniat că majorarea fără precedent a nivelului dobînzilor pe plan mondial a provocat probleme deosebit de grave pentru serviciul datoriei externe într-un număr de țări debitoare. Notăm că aproape toate împrumuturile bancare pe care sînt nevoite țările debitoare să le mobilizeze de la băncile internaționale care formează piața financiară internațională se efectuează la nivelul de „dobînzii flotante”, adică acel nivel care fluctuează pe piață, în funcție de cererea și oferta de fonduri și de anumite alte considerente dintre care unele artificiale, speculative. În 1979, nivelul dobînzilor flotante era în medie de 12%, în 1980 acesta a sporit la 15,3% iar în 1981 ajunsese la 18%.

Problema care se pune în legătură cu evoluția datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare, în special a celor neproducătoare de petrol, este aceea că deficitele se mențin ridicate și în perspectiva anilor următori, în principal ca urmare a insuficienței veniturilor sau încasărilor din exporturi față de necesarul de resurse valutare pentru plata importurilor strict necesare. Astfel, de exemplu, după date O.C.D.E. (care sînt sensibil diferite de cele, prezentate deja, ale F.M.I. sau B.I.R.D.), deficitul balanțelor de plăți curente ale țărilor în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol a fost de 71 miliarde dolari în 1980, de 81 miliarde dolari în 1981, urmînd a fi de 85 miliarde dolari în 1982 și în 1983.

În același timp, majorarea volumului datoriei externe a țărilor debitoare este dependentă și de forma de finanțare a deficitului, de sursa de proveniență a resurselor financiare necesare pentru echilibrarea balanțelor de plăți. Menționăm că, înainte de „criza petrolului”, asistența guvernamentală internațională acoperea într-o proporție mai ridicată necesarul de resurse pentru finanțarea deficitelor de plăți ale țărilor în curs de dezvoltare. În ultimii ani, sistemul bancar internațional finanțează o proporție sporită din deficite. Astfel, ponderea instituțiilor financiare private în finanțarea datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare importatoare de petrol a sporit de la 35,5% în 1973 la 48,7% în 1981, în timp ce volumul total al datoriei s-a majorat de la 97,3 la 425 miliarde dolari⁶⁾. Partea cea

¹⁾ Cifrele privind volumul datoriei externe diferă în funcție de sursele lor de proveniență, diferență ce reiese din: sfera de cuprindere diferită a grupului de țări în cauză, varietatea datoriei externe (oficială, privată, garantată de stat, pe termen mediu și lung etc.)

²⁾ Vezi John Madeley: „Puissance de la dette”, în Forum du développement, nr. 80, martie 1982.

³⁾ Vezi Fondul Monetar Internațional: World Economic Outlook, Washington, 1981, p. 123.

⁴⁾ E.C.E./O.N.U.: Economic Survey of Europe, 1981, Geneva, 1982.

⁵⁾ F.M.I.: World Economic Outlook, 1981, p. 134.

mai mare a datoriei private este pe un termen de 8 ani și poartă o dobândă fluctuantă în jurul dobânzii pe piața eurovalutară, dobânda L.I.B.O.R. (London Inter-Bank Offer Rate).

Tabelul nr. 1

Deficitele balanțelor de plăți curente ale țărilor în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol (în miliarde dolari)					
	1975	1980	1981	1982	1983
Exporturi	88	241	248	268	297
Importuri	117	289	303	325	354
Balanța comercială	-29	-48	-55	-57	-57
Servicii, transferuri private	-6	-23	-26	-28	-28
Balanța de plăți curente	-37	-71	-81	-85	-85

Sursa: The Times, Anglia, 4 martie 1982, după OCDE, Economic Outlook, decembrie 1981

Nivelul multă vreme ridicat al dobânzilor și actuala criză economică mondială, conducând la o reducere pronunțată a cererii pentru exporturile specifice ale țărilor în curs de dezvoltare, au dus la o sporire a riscului existent deja pentru o asemenea îndatorare. Într-adevăr, serviciul datoriei externe reprezintă o parte mereu mai importantă din încasărilor din exporturi și trebuie, adesea, să fie finanțat prin recurgerea la noi împrumuturi. În condițiile crizei economice mondiale actuale, însă, numai creditele acordate țărilor în curs de dezvoltare permit finanțarea importurilor lor necesare provenind din țările dezvoltate, ceea ce înseamnă că numai o majorare a deficitelor țărilor în curs de dezvoltare (și finanțarea acestora) permite țărilor capitaliste dezvoltate, de exemplu, să-și echilibreze balanțele lor. De aceea, marea problemă în plățile internaționale pare a fi aceea a măsurii în care crește deficitul — și, deci, datoria — țării

numai pentru a susține dezvoltarea lor economică și a finanța deficitele balanțelor comerciale, ci și pentru a onora facturile pentru importul, la prețuri mereu mai mari, de petrol și alimente. Deficitul total înregistrat de țările în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol reprezintă 5% din produsul național brut cumulat al acestor țări, în timp ce această pondere era doar de circa 1% în 1973. Aceste deficite și datoriile formate ca atare au avut consecințe nu numai asupra țărilor în curs de dezvoltare, ci și asupra altor țări:

a) ele au impus o frână serioasă asupra perspectivelor de dezvoltare ale țărilor în curs de dezvoltare: întrucât peste jumătate din deficitele lor sînt finanțate prin recurgerea la împrumuturi bancare private, țările în curs de dezvoltare au fost supuse presiunii creșterii nivelului dobânzilor, în timp ce povara datoriei externe diferă de la o țară în curs de dezvoltare la alta, multe dintre acestea, în prezent, trebuie pur și simplu să se împrumute pentru a-și plăti datoriile mai vechi, rămînînd puține resurse disponibile pentru a investi în activități productive, care să dea roade în viitor, sau chiar pentru a finanța nivelurile curente ale consumului; în prezent, circa 3/4 din noile împrumuturi mobilizate de țările în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol sînt utilizate pentru a asigura serviciul datoriei externe, adică a face plățile în contul dobânzilor și amortizării împrumuturilor scadente.

b) un efect însoțitor al eforturilor țărilor în curs de dezvoltare de a asigura serviciul datoriei externe, a reduce deficitele și a promova „ajustările structurale” ale economiilor naționale la condițiile economice mondiale (adică, practic, de a reduce consumul) îl constituie reducerea cererii de import de produse, inclusiv din țările industrializate, cu consecințe asupra creșterii economice mondiale în general.

Pentru ieșirea din „capcana datoriei externe”, în care au în-

Povara datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare (în miliarde dolari)

Tabelul nr. 2

Originea creditelor și împrumuturilor	Datoria totală nominală ¹⁾			Modificări anuale ale serviciului datoriei externe							
	1971	1978	1979	preliminar 1980	estimare 1981	1971	1978	1979	preliminar 1980	estimare 1981	
1. Țări capitaliste membre ale Comitetului O.C.D.E. de Asistență pentru Dezvoltare și piețele financiare private											
— asistență publică	68,8	261,8	308,7	351,0	398	9,5	49,8	64,6	78,9	98,3	
— totalul creditelor de export	24,7	49,0	53,1	57,0	61	1,4	2,3	2,6	2,9	3,3	
— piețe financiare ²⁾	27,5	85,3	100,7	114,0	128	5,2	21,0	25,5	31,0	38,0	
— din care:	16,6	127,5	154,9	180,0	209	2,7	26,5	36,5	46,0	57,0	
— împrumuturi bancare	9,4	105,7	129,9	149,0	172	—	23,2	32,3	41,0	51,0	
2. Organizații internaționale	10,0	40,2	47,9	56,0	65	0,9	3,2	3,8	4,9	6,0	
— din care:											
— împrumuturi în condiții liberale	3,2	16,4	19,6	23,2	27	0,3	0,8	0,8	0,9	1,0	
3. Țări socialiste	6,4	13,8	16,2	18,2	21	0,6	1,4	1,7	2,1	2,5	
4. Țări membre ale O.P.E.C.	0,4	13,2	13,2	18,5	23	—	0,9	1,4	1,8	2,0	
5. Alte țări în curs de dezvoltare	1,0	4,1	5,3	6,5	9	0,1	0,7	0,8	1,1	1,4	
TOTAL	86,6	366,6	397,3	456,2	524	10,9	56,9	73,6	91,2	111,7	
— din care:											
— dobânzi							3,3	19,8	26,0	34,9	46,5
— rambursarea capitalului							7,6	37,1	47,6	56,3	65,2

¹⁾ Vărsăminte la sfîrșitul anului

²⁾ Împrumuturi și credite bancare (altele decît creditele de export), obligațiuni, alte împrumuturi ale sectorului privat

Sursa: L'Observateur de l'OCDE, nr. 113, noiembrie 1981, Paris

rilor în curs de dezvoltare putîndu-se evita, totuși, încetarea din partea acestora din urmă a plăților ⁶⁾.

Trebuie, însă, subliniat faptul că creșterea nivelului dobânzii a afectat într-o măsură mai mare țările debitoare decît noile creșteri ale prețului petrolului în 1980, de exemplu. Astfel, revista britanică „The Economist” (20 decembrie 1980) arăta că o creștere a prețului petrolului cu 5 dolari pe baril absoarbe 7% din încasărilor din export ale Braziliei, în timp ce o majorare a nivelului dobânzii L.I.B.O.R. cu 5 puncte procentuale absoarbe 13,5% din aceste încasări din exporturi. Or, nivelul dobânzii L.I.B.O.R. a crescut de la 5% în 1977 la aproape 20% la sfîrșitul anului 1980, aceasta conducînd la sporirea plăților în contul dobânzilor.

Dacă în general unele țări aflate în etapele dezvoltării ascendente susținute și dinamice acceptă să-și formeze o datorie externă, recurgînd la mobilizarea unor resurse externe pentru suplimentarea acumulărilor interne, situația țărilor în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol, mai ales în ultimul deceniu, a fost din acest punct de vedere destul de nefavorabilă, țînînd seama de faptul că aceste țări au fost nevoite să-și asume povara unei datorii externe împrumutîndu-se cu sume uriașe nu

⁶⁾ Vezi: Michael Dauderstadt: „Les risques de l'endettement inégal. De la crise pétrolière à la crise financière”, în Le Monde Diplomatique, februarie 1982.

⁷⁾ Vezi în legătură cu aceste probleme: John A. Mathieson: „North-South imbalances”, în The Bulletin of the Atomic Scientists, S.I.A., Ian. 1982.

trat unele țări în curs de dezvoltare, acestea vor trebui să-și ajusteze propriile lor structuri economice în funcție de noile restricții apărute (nivelul mai ridicat al prețurilor energiei pe plan mondial etc.). Desigur, sub aspectul importului, ajustarea structurală a economiilor țărilor debitoare înseamnă reducerea dependenței de sursele externe de furnizare a unor resurse materiale, financiare etc., introducînd măsuri de eficientizare a economiei, de sporire a nivelului producției de alimente și de surse de energie convenționale și regenerabile. Cerința obiectivă de ajustare a economiei țărilor debitoare privește însă în mare măsură și majorarea exporturilor, pentru a se crea mijloacele de plată necesare acoperirii serviciului datoriei externe, reducerii deficitelor, plății datoriei în general ⁷⁾.

Problemele datoriei externe devin în ultima vreme tot mai mult dependente de factori exogeni, externi din punctul de vedere al debitorilor. Deși administrarea datoriei externe constituie o trăsătură a suveranității economice a oricărei țări independente, povara acesteia sporește mereu mai mult sub incidența unor factori asupra cărora țările debitoare în curs de dezvoltare nu au controlul în nici un fel. Creșterea acestei poveri (vezi tabelul nr. 2) se produce implacabil sub incidența factorilor legați de sursele de mobilizare a fondurilor, de condițiile în care ele se mobilizează și se restituie.

dr. Aurel GHIBUȚIU

Stimularea activității de inovație

STAGNAREA creșterii economice, ca urmare și a crizei energetice mondiale, determină tot mai multe țări să acorde o importanță sporită dezvoltării unor noi tehnologii. Făcându-se ecoul unor astfel de preocupări, revista engleză „The Economist” a publicat recent un amplu articol în care a încercat să exploreze câteva din căile prin care se încearcă stimularea procesului de inovare, considerând că promovarea progresului tehnic constituie o opțiune prioritară în cadrul eforturilor depuse pentru ieșirea din criză. Astfel, în acest an, administrația americană acordă 37 miliarde dolari pentru finanțarea a circa jumătate din întreaga activitate de cercetare și dezvoltare, iar în Franța se duce, în momentul de față, o amplă campanie în favoarea creșterii cheltuielilor guvernamentale destinate cercetării. Guvernul francez dorește adoptarea unei legi care să asigure o creștere reală a cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare cu circa 18% pe an, incluzând o creștere de la 1,9 mrd. \$ la 3,2 mrd. \$ în domeniul electronicii.

Se apreciază că, în general, guvernele occidentale dispun de trei instrumente de sprijinire a cercetării și dezvoltării: laboratoare de cercetare guvernamentale, universități și finanțarea de stat a cercetării industriale.

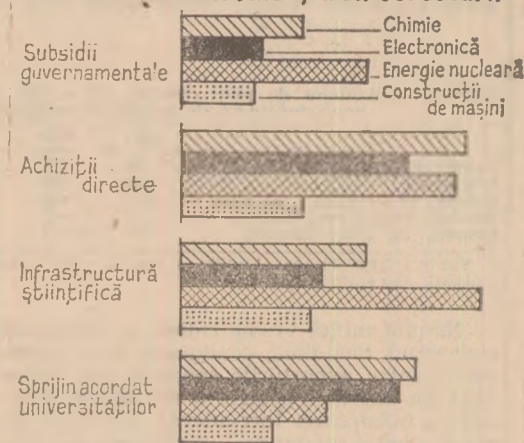
Activitatea de inovare este încununată de succes îndeosebi în acele întreprinderi în care sectoarele tehnice și de marketing colaborează strâns, iar conducerea urmărește cu atenție desfășurarea unui proiect. În același timp, firmele ar trebui să urmărească acele inovații care sînt în concordanță cu disponibilitățile proprii în ceea ce privește dezvoltarea, producția și desfacerea. Contrar unei păreri răspindite, transferul de tehnologii este dificil de-

oarece o soluție tehnică potrivită unei întreprinderi nu este adaptabilă și altora. Ca urmare, majoritatea firme or își obțin inovațiile pe baza unor idei proprii, doar o mică parte fiind furnizate de laboratoare universitare sau de stat.

Un raport privind activitatea institutelor de cercetare norvegiene a relevat faptul că multe proiecte elaborate în laboratoare de stat deși aveau aplicații industriale nu au fost preluate de loc de industrie sau au fost aplicate fără succes. Se argumentează că în țări cum ar fi R.F.G. — unde institutele tehnice au legături strînse cu industria — se obțin rezultate mult mai bune. În S.U.A., la inițiativa Fundației naționale de știință au fost create centre tehnice pe lângă universități, care sînt menite să sprijine creația tehnică industrială. Primele trei centre de acest fel au adus deja mai multe beneficii decît a costat înființarea lor.

În ceea ce privește finanțarea de către stat a cercetării în industrie, se consideră că ea poate aduce beneficii mai rapide: centrele de cercetare fiind mai apropiate de piață, produsele sînt pasibile de a fi realizate de la început într-o formă comercială. Există însă dovezi că cercetarea autofinanțată în industrie aduce mai multe beneficii decît cea finanțată de stat și că subsidiile acordate cercetării și dezvoltării sînt mai eficiente în cazul unor proiecte mici, dar cu un potențial tehnic ridicat și realizate în întreprinderi mari. Din păcate însă, domeniul în care finanțarea de către stat a cercetării industriale a căpătat o deosebită amploare este cel militar. Sumele alocate în acest scop reprezintă jumătate din bugetul alocat de guvern cercetării și dezvoltării în S.U.A. și Marea Brita-

Rolul statului în finanțarea cercetării

Sursa: The Economist

nie și o proporție însemnată în Franța și Suedia.

Astăzi mai mult ca oricînd se impune adoptarea unei politici economice adecvate în domeniul cercetării și dezvoltării care să țină seama de o multitudine de factori. Astfel, o distribuție mai rațională a fondurilor guvernamentale destinate promovării tehnologiei înaintate ar reprezenta o opțiune de primă importanță, afirmă revista citată. Graficul prezintă situația actuală din mai multe țări occidentale industrializate în ce privește sprijinul acordat de către stat cercetării. De asemenea, se face simțită necesitatea instaurării unui climat favorabil promovării creației științifice și tehnice, care să încurajeze competitivitatea întreprinderilor cu idei inovatoare și să descurajeze monopolul marilor corporații — apreciază revista „The Economist”.

V. N.

Investigarea rentabilității

(Urmare din pag. 6)

● Astfel, în primul rînd, trebuie arătat că practica actuală de calculare a ratei rentabilității din activitatea totală a unității — ca raport între beneficiul net sau brut din activitatea totală și cheltuielile de producție aferente veniturilor totale ale unității — admite unele „deformări” ale acestui indicator, generate, pe de o parte, de existența unor duble înregistrări în ceea ce privește cheltuielile de producție, aferente veniturilor totale ale unității (numai în I.A.S. și C.A.P.), iar pe de altă parte, de neincluderea în totalul acestor cheltuieli a „cheltuielilor care se suportă direct din rezultatele financiare”. Or, pentru ca resursele umane, materiale și financiare consumate de unitate într-o perioadă dată să fie exprimate cît mai corect și totodată să surprindă cuantumul integral al eforturilor depuse pentru obținerea beneficiului, **din totalul cheltuielilor de producție aferente veniturilor totale se cer eliminate dublele înregistrări, adăugîndu-se, în același timp, cheltuielile care se suportă direct din rezultatele financiare.**

● În al doilea rînd, se impune precizarea că rata rentabilității calculată ca raport între beneficii și suprafața de te-

ren ar putea exprima mult mai concludent eficiența economică finală a fondului funciar — ca principală resursă materială a agriculturii — **dacă terenul agricol sau total al unității ar fi exprimat valoric, în felul acesta avîndu-se în vedere nu numai mărimea (înținderea) terenului, ci și diferențierile care există între diversele tipuri ale acestuia din punctul de vedere al potențialului productiv.**

● În al treilea rînd, trebuie subliniat că deși în agricultură (în I.A.S. și C.A.P.) mijloacele fixe și circulante nu au (în general) un rol determinant asupra producției (și implicit asupra beneficiului), oportunitatea utilizării ratei rentabilității calculată ca raport între beneficiu și valoarea medie anuală a mijloacelor fixe și circulante derivă din însuși rolul mereu crescînd pe care îl au aceste mijloace în agricultura modernă, de mare randament și eficiență economică. Este posibil astfel să se releve că pentru creșterea eficienței economice finale a utilizării resurselor materiale și financiare „ocupate” de unitate într-o perioadă dată, este necesară realizarea unui ritm mai rapid de creștere a beneficiului — ca efect economic util, față de ritmul de creștere al mijloacelor fixe și circulante — ca

efort, o asemenea corelație de eficiență fiind posibilă numai în măsura în care, în procesul utilizării acestor resurse, latura intensivă are un rol hotărîtor față de cea extensivă. Este însă evident că, potrivit cadrului organizatoric actual, pentru a se putea asigura o corelație reală între efect (beneficiu) și efort (mijloacele fixe și circulante), respectiv pentru a se putea înlătura supraestimarea acestui indicator al ratei rentabilității, **trebuie luat în calcul — alături de mijloacele fixe și circulante rămase în dotarea acestor unități — și acel quantum al mijloacelor fixe și circulante cu care au participat unitățile colaboratoare — S.M.A., centrele de chimizare, I.E.L.I.F., I.T.S.A.I.A. etc. — la desfășurarea întregii activități economice din unitatea respectivă.** Totodată, acest indicator al ratei rentabilității ar putea fi mult mai concludent dacă la totalul acestor mijloace ar fi adăugat și **pămîntul** — ca principal mijloc de producție în agricultură, obținîndu-se astfel un indicator al ratei rentabilității similar celui utilizat în industrie.

Asemenea argumente, ca și altele, pledează convingător în favoarea stabilirii, fără întîrziere, a unei **metodologii științifice de exprimare valorică a fondului funciar, ca principal mijloc de producție al agriculturii.**

Programe de dezvoltare

Nigeria: preocupări pentru crearea unei economii moderne

DEȘI nu sînt încă pe deplin consolidate, noile structuri economice ale Nigeriei marchează un progres evident. Dealtfel, se apreciază că pe termen lung, resursele ei de dezvoltare oferă perspective largi de creștere economică. Planul său de dezvoltare economică rațională pe perioada 1981—1985 prevede investiții de 82 miliarde naira (130 miliarde dolari), fiind prin amploarea sa cel mai mare program de investiții prevăzut vreodată de o națiune africană. În viziunea acestui plan, industria prelucrătoare va înregistra un ritm de 15% pe an, iar agricultura un ritm de 4% pe an.

În privința agriculturii, obiectivul stabilit pentru anul 1985 este auto-provizionarea țării cu produse alimentare de bază. Un loc central în cadrul celor 4,4 miliarde naira alocate agriculturii îl ocupă „proiectele de dezvoltare agricolă integrată” și „zonele de dezvoltare agricolă accelerată”, cărora le revin investiții de 2,3 miliarde naira. În cadrul acestor programe, pe lângă construirea unor ferme pilot, centre de aprovizionare cu materiale și centre de asistență tehnică se prevede acordarea de ajutoare directe agricultorilor sub formă de bunuri și servicii tehnice. La începutul planului existau deja în funcțiune 7 „proiecte de dezvoltare integrată”, cuprinzînd 630 mii familii de agricultori. Numărul lor va spori considerabil în decursul planului, paralel cu înființarea „zonelor de dezvoltare agricolă accelerată” în 11 state, de-a lungul văilor fluviilor Niger și Benue din bazinul Ciadului, prevăzînd sisteme de irigații, centre tehnice și de aprovizionare, depozite și căi de acces etc.

Industria minieră va beneficia de investiții de 6,6 miliarde naira, din care

6,2 miliarde naira revin sectorului petrolifer. În sectorul nepetrolifer se are în vedere continuarea extracției de coșitor, columbit, extinderea extracției de cărbune la Enugu (2,4 milioane tone în 1985), exploatarea minereului de fier la Itakpe Hills (pentru a ajunge în final la 7,3 milioane tone pe an), exploatarea zăcămintului de uraniu de la Gombe, exploatarea aurului în zona Ilesha, prospecțiuni pentru plumb, zinc și sare în zona Abakaliki. Pe baza rezervelor sale de hidrocarburi (15 miliarde barili echivalent țiței). Nigeria și-a propus exploatarea gazelor naturale și construirea unei mari uzine de lichefiere la Bonny lângă Port Harcourt. Paralel cu livrările la export, gazele naturale extrase vor alimenta complexele siderurgice Warri și Ajaokuta, termocentralele Lagos, Afam, Sapele, viltoarele platforme industriale de la Abuja, uzina de îngrășăminte azotoase de la Onne, rafinăria și complexul petrochimic Warri.

În cadrul dezvoltării accelerate a industriei, căreia guvernul îi alocă investiții de 8,2 miliarde naira, obiectivul general îl constituie maximizarea eforturilor pentru valorificarea potențialului industrial al țării în cel mai scurt timp posibil. Dezvoltarea industriei grele reprezintă una din principalele sarcini pe care guvernul federal și le-a asumat în planul 1981—1985. Complexul siderurgic de la Warri este în faza de punere în funcțiune, complexul siderurgic de la Ajaokuta urmează să fie terminat în 1983. Două laminoare siderurgice la Oshogbo și la Jos se află în construcție, alte două laminoare, la Katsira și Eket, sînt în studiu. În proiect, se află alte capacități de laminare, precum și o uzină de aluminiu. În domeniul rafinării petro-

lului, se află în studiu construirea celei de a patra rafinării a țării; va spori capacitatea rafinării de la Warri și Kaduna, cărora li se vor atașa complexe de prelucrare petrochimică. Separat, se prevede construirea unui mare complex petrochimic care va produce materiale plastice, fibre sintetice, detergenți, produse chimice și solvenți.

Printre criteriile de bază la înființarea de noi întreprinderi industriale, guvernul are în vedere stimularea dezvoltării industriilor bazate pe materiile prime locale, substituirea importurilor, dispersarea amplasării întreprinderilor pe întreg teritoriul țării și impulsivitatea exporturilor de produse prelucrate.

Bazate pe prietenie și încredere reciprocă, beneficiind de un amplu cadru juridic și îmbogățite continuu ca urmare a vizitelor reciproce și a discuțiilor la cel mai înalt nivel, relațiile economice dintre România și Nigeria cunosc o puternică dezvoltare. În componența exporturilor românești pe piața nigeriană se întind utilizaje pentru industria lemnului, tractoare și mașini agricole, autovehicule, îngrășăminte, materiale plastice, materiale de construcție ș.a. În cadrul acțiunilor de cooperare se remarcă existența în Nigeria a două societăți mixte româno-nigeriene pentru exploatarea și industrializarea lemnului și a unei societăți mixte de construcții; sînt în studiu o serie de acțiuni noi de cooperare în domenii dintre cele mai diverse: zootehnie, mecanizarea agriculturii, construcții de mașini, materiale electrice, chimie și petrochimie, foraje, materiale de construcții ș.a. Sînt condiții care dau garanția că apropiata vizită oficială de prietenie pe care, la invitația președintelui Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o va efectua în țara noastră președintele Republicii Federale Nigeria, Alhaji Shehu Shagari, va constitui o nouă contribuție la extinderea, pe multiple planuri, a bunelor relații dintre cele două țări și popoare.

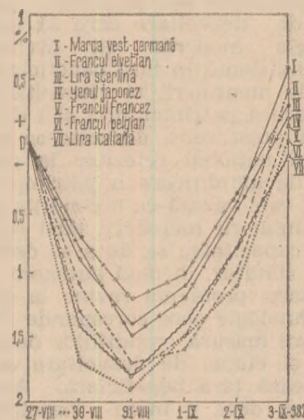
Marin FRÂNCU
I.E.M.

EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 30 august — 3 septembrie 1982 a marcat evoluția contradictorie a cursului dolarului S.U.A. pe piețele valutare.

Existența unor factori pozitivi de influență în prima parte a intervalului prezentat — între care anințim: creșterea masei monetare în circulație cu 1,4 miliarde dolari la sfîrșitul săptămînii anterioare, care a creat presiuni „à la hausse” asupra dobinzilor la dolari (atît la intern, unde fondurile federale au crescut de la cca. 10% p.a. la peste 11,25%, iar unele bănci mari americane au ridicat de la 10,75 la 11,75% dobinza la creditele acordate pe bază de acțiuni, cît și pe piața eurodolarilor) — a contribuit la consolidarea poziției monedei americane pe piețele de schimb. Ulterior însă, reducerea dobinzilor la depozitele în dolari, alături de măsurile luate de Mexic — în special pe linia interzicerii deținerii de dolari S.U.A. de către rezidenți, lichidarea conturilor în dolari și anunțarea achitării depozitelor la termen în dolari și a dobinzilor aferente numai în moneda națională, odată cu naționalizarea băncilor particulare (care irmează să fie compensate în următorii 10 ani) — a dus la slăbirea cursului dolarului, care cota la închiderea din 3 sept. sub nivelele din 27 august față de marea majoritate a restului valutei occidentale.

Scăderea cu numai 1,5% în luna iulie r.c. a indicelui producției industriale în R.F.G. (comparativ cu o scădere de 2,8% în luna iunie a.c.), a constituit un element pozitiv în evoluția cursului mărcii vest-germane, care se situa la închiderea intervalului prezentat la 2,4550 mărci/1 dolar, cu 0,6% peste închiderea de referință. Cu o cotație de 2,0650 franci/1 dolar pe 3

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 30 VIII — 3 IX 1982. Bază: 27 VIII a.c.

sept. francul elvețian a înregistrat pe ansamblul săptămînii o reprecere de 0,4% în relația sa cu dolarul.

Acțiunea unor factori de acțiune contrară a influențat corespunzător și evoluția yenului japonez pe piețele valutare, care înregistra la închiderea săptămînii 255,50 yen/1 dolar, cu 0,2% peste cursul din 27 august de 250 yen/1 dolar.

Francul francez (6,91 franci/1 dolar pe 3 septembrie, față de 6,90 franci/1 dolar cursul de referință) și francul belgian (47,05 franci/1 dolar și respectiv 47,03 franci/1 dolar) au înregistrat pe ansamblul săptămînii o ușoară reprecere, în timp ce lira italiană, cu o cotație de 1.387 lire/1 dolar pe 3 septembrie înregistra chiar o mică deprecere de 0,1% în relația sa cu dolarul S.U.A. (1.386 lire/1 dolar cursul de referință).

Nivelele dobinzilor la principalele eurovalute pe termen de 6 luni se situa la închiderea din 3 septembrie la euromarca vest-germană și euromarcă elvețiană la nivele apropiate de cele la închiderea de referință, respectiv la 8,5% și 4,9375%, în timp ce la eurodolar a înregistrat o creștere de 1% (de la 11,875% la 12,875%).

Prețul aurului la Londra a înregistrat o creștere spectaculoasă (în special ca urmare a măsurilor luate de Mexic), astfel că al doilea fixing din ziua de 3 septembrie de 455 dolari/uncie, cel mai ridicat de la mijlocul lui octombrie 1981, a fost cu 37 dolari/uncie peste cel corespunzător din 27 august de 418 dolari/uncie.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Cercetare integrată

PORNIND de la intercon condiționarea care se manifestă tot mai evident în relațiile internaționale în privința principalelor probleme ale lumii contemporane, Universitatea Națiunilor Unite și-a propus ca, în activitatea sa viitoare cercetarea să urmărească abordarea corelată a acestor probleme și fenomene în încercarea de a da răspunsuri pertinente și eficiente în sprijinul eforturilor mondiale pentru rezolvarea lor. Motivațiile avute în vedere de acest forum al O.N.U. în stabilirea temelor de cercetare sînt în măsură ca prin analizele pe care se bazează să dea o imagine asupra acestui mod de abordare a problemelor prioritare ale omenirii.

Astfel, tema intitulată „Pace, securitate, rezolvarea conflictelor și transformările globale” pornește de la premisa că actualul context mondial este afectat negativ de fenomene ca :

- fragilitatea sistemului internațional, determinată de fragmentarea puterii, de creșterea rapidă a insuficienței de materii prime, de amplificarea decalajelor dintre Nord și Sud ;
- anumite modificări sociale, economice și politice cu caracter agravant pentru echilibrul societății contemporane ;
- permeabilitatea frontierelor naționale la idei și valori inadaptabile care fac să crească vulnerabilitatea țărilor în cauză ;
- accentuarea neîncrederii și escaladarea politicilor de înarmare.

În aceste condiții se impune o cunoaștere mai adîncă a cadrului structural și instituțional care să poată fi adaptat mai bine la modificările sociale, economice și politice ținîndu-se cont efectiv de valorile esențiale pe care le reprezintă pacea, relațiile internaționale echilibrabile și respectul reciproc. Pe plan metodologic în studierea acestei teme cercetarea trebuie să pornească de la interdependența subiectului cu alte probleme care afectează procesele sociale și culturale actuale, respectiv situația economică internațională, resursele naturale, subalimentația și pauperizarea, impactul cheltuielilor de cercetare și dezvoltare cu caracter militar.

În ce privește **economia mondială** — o altă temă de cercetare a Universității Națiunilor Unite — îmbunătățirea relațiilor economice mondiale ar trebui — potrivit specialiștilor U.N.U. — să se bazeze pe :

- dezvoltarea cooperării și a dialogului între Nord și Sud ;
- reflectarea mai realistă a necesităților cu care se confruntă țările rămase în urmă și orientarea cu precădere a cercetării și a pregătirii cadrelor în direcția rezolvării problemelor care tind să se amplifice rapid în aceste țări ;
- extinderea participării diferitelor discipline științifice — filozofice, antropologice, istorice, drept, administrație etc. — în cercetările îndreptate către aprecierea cât mai exactă a fenomenelor complexe și a restricțiilor ce acționează în prezent în viața economică internațională.

Subalimentația, pauperizarea, resursele și mediul înconjurător sînt concepute a fi tratate în cadrul unei

singure teme care ar trebui să se axeze pe priorități cum sînt :

- realizarea echilibrului dintre creșterea prețurilor în agricultură — ca urmare a cererii crescînde de energie — pe de o parte și accesul grupurilor sociale cele mai sărace, la produsele alimentare, pe de altă parte ;
  - asigurarea, de asemenea, a echilibrului dintre culturile agricole industriale și cele folosite în scop alimentar ;
  - creșterea productivității, avîndu-se în vedere și păstrarea echilibrului ecologic ;
  - creșterea producției agricole în condițiile sporirii locurilor de muncă disponibile și a veniturilor în special pentru grupurile sociale mai sărace sau în țări cu densitate mare a populației.
- O altă temă de cercetare se referă la **dezvoltarea social-umană și coexistența popoarelor, culturilor și a sistemelor sociale**. În acest caz punctul de plecare îl constituie studierea și înțelegerea modificărilor demografice fără precedent care au loc în prezent în lume, modificări care, la nivelul macrosocial generează probleme serioase legate de accentuarea șomajului — în special în

zonele rurale — migrarea forței de muncă, schimbarea compoziției grupurilor etnice. Pe plan microsocioal industrializarea generează o serie de probleme noi în cadrul familiei sau pentru diferite grupuri sociale, în special pentru femei și tineret. Se impune, așadar, găsirea căilor pentru un dialog mai eficient între diferite culturi, între generații, dîncolo de barierele de ordin etnic, rasial, lingvistic, religios sau ideologic în vederea stimulării creșterii.

O importanță deosebită pentru procesele de dezvoltare au — în viziunea cercetătorilor U.N.U. — **opțiunile tehnologice** care trebuie abordate în funcție de dimensiunile sociale și de necesitățile tehnologice ale fiecărei țări în parte. Această ultimă temă își propune să dea răspunsul la probleme privind :

- diseminarea echitabilă a informației științifice și distribuția cât mai corectă a capacităților de cercetare și dezvoltare ;
- orientarea cercetării științifice, în condițiile asigurării dezvoltării sociale, către necesitățile lumii a treia, în special în ce privește energia și alimentația ;
- coordonarea utilizării tehnologiilor adecvate cu cele de vîrf ;
- crearea condițiilor pentru difuzarea inovației sociale și crearea de noi locuri de muncă.

Transferul de tehnologie și mediul cultural adecvat

TRANSFERUL de tehnologie din țările industrializate continuă să se aple în atenția specialiștilor preocupați de a aduce o contribuție efectivă la eforturile de creștere economică ale țărilor rămase în urmă. Sugestii interesante aduce în acest sens publicația vest-germană **Development and Cooperation** care plasează transferul de tehnologie în contextul preocupărilor pentru menținerea autonomiei culturale a țărilor beneficiare. Pornind de la contradicția care există între progresul tehnic mondial și autonomia culturală a unei anumite țări, problema care se pune constă în a se acționa astfel încît această contradicție să nu se accentueze, să nu devină antagonistă prin implementarea de tehnologii străine. De aceea, publicația citată se pronunță pentru un tip de dezvoltare care să imbine tehnologia modernă cu diviziunea muncii existentă în țara beneficiară, în condițiile menținerii și dezvoltării în continuare a patrimoniului său de cultură. În acest sens, dezvoltarea sentimentului național referitor la posibilitățile de amplificare a patrimoniului cultural este văzută ca o condiție esențială a întăririi încrederii țării respective în capacitatea sa de a se dezvolta de sine stătător, în mod autonom.

Ca atare, problema revine la a găsi acea tehnologie care corespunde în cea mai mare măsură condițiilor date sau tipului și etapei de dezvoltare ce caracterizează țara beneficiară. Aceasta înseamnă, deci, o mare varietate de abordări, înseamnă că nu poate fi aplicată o regulă general valabilă privitor la transferul tehnologic.

Practica a arătat că în anumite zone este nevoie de tractoare puternice pen-

tru a desțeleni solurile și a le face fertile, după cum în alte regiuni, secetoase de pildă, animalele de tracțiune pot da rezultate mai bune ; folosirea plugului sau a sapei pot da, de asemenea, rezultate diferite în funcție de condițiile naturale date. Tot aici se poate vorbi de opțiunea pentru mori de vînt sau motoare diesel pentru acțiunea pompei de irigații ș.a.

În ce privește forța de muncă, tehnologia este chemată să asigure — prin crearea de noi locuri de muncă — o utilizare cât mai deplină a acestei resurse care oferă largi disponibilități în țările în curs de dezvoltare.

Un aspect îl constituie necesitatea de a se crea în inșiși țările în cauză condițiile pentru aplicarea și dezvoltarea tehnologiilor și nu de a realiza un „transplant” din țările industrializate. Acest deziderat, care implică considerarea, alături de factorul economic, în egală măsură a celui cultural și social, poate fi îndeplinit prin sprijinirea țărilor rămase în urmă în direcția creării condițiilor necesare în spațiul național. S-ar realiza, astfel, un proces de învățare și cunoaștere adaptat cerințelor locale, cu specialiști de formație autohtonă care nu vor mai fi tentați să importe pur și simplu experiența tehnică occidentală. Aportul țărilor dezvoltate ar consta, în acest context, în sprijinirea eforturilor naționale de învățare și cercetare, în domenii de strict interes pentru dezvoltarea economică și socială a țărilor beneficiare.

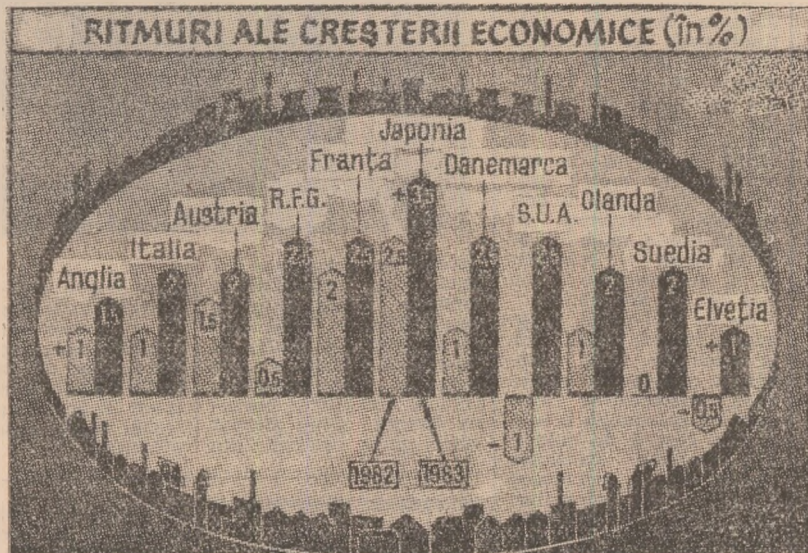
Pagină realizată de
Em. STANCU

Previziuni pentru 1983

DUPĂ ce previziunile succesive ale analiștilor din Occident cu privire la evoluția în 1982 a conjuncturii economice din țările capitaliste industrializate s-au dovedit a fi exagerat de op-

acum către anul viitor. Astfel bazându-se pe unele indicii de învioreare a activității economice, precum și pe atenuarea unor restricții existente în calea acestora (în primul rând, a dobânzilor ridicate la împrumuturi), analiștii de la **Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung**, de pildă, opinează că

pe baza elaborării și studierii modelului biologic al Oceanului planetar.

timiste, fiind contrazise de evoluția ulterioară, reală, a ritmului de creștere, a inflației, a șomajului ș.a., atenția și speranțele — ca să folosim un termen larg utilizat în ultimul timp în presa occidentală — se îndreaptă

în 1983 ritmul creșterii economice se va accelera în toate țările capitaliste mai importante; nivelul maxim de 3,5% urmează să-l înregistreze Japonia, țară care-și va păstra în continuare rolul de „locomotivă” a dezvoltării.

Ungaria: forumul economiștilor

CEA de a XXI-a întâlnire anuală a economiștilor unguri (cu participarea a circa 600 de specialiști), care s-a desfășurat recent la Balatonfüred, a avut ca temă alternativele posibile la noua orientare în dezvoltarea economiei și în politica economică. În ceea ce privește obiectivele, s-a arătat că nu există deosebiri esențiale între cele avute în vedere în perioada de creștere dinaintea de anul 1978 și cele din perioada următoare, în ambele cazuri pe primul plan figurând asigurarea echilibrului economiei și ridicarea eficienței activității. S-au modificat însă pirghiile și sursele creșterii, aceasta din urmă devenind — în faza actuală a dezvoltării — o funcție a situației de echilibru și a eficienței.

Considerându-se că economia R.P. Ungare se află în prezent într-o etapă de tranziție, la întâlnire s-a apreciat că nu mai este posibil să se revină la ritmurile dinamice de creștere, înregistrate la începutul deceniului al optulea. S-a opinat că, în situația actuală se impune să se accelereze crearea condițiilor care constring la înnoire, realizarea unei dezvoltări mai dinamice putând fi stimulată în mod complex, prin modificări care să vizeze toate elementele componente ale economiei. Afirmația valabilă și pentru domeniul planificării, care — după cum s-a afirmat — ar trebui să-și accentueze caracterul deschis, fiind, de asemenea, necesar ca planul anual de dezvoltare a economiei naționale să fie completat cu previziuni pe următorii doi-trei ani.

Iugoslavia: aspecte ale colaborării

LA mijlocul acestui an — informează publicația **Les nouvelles yougoslaves** — Iugoslavia întreține relații de cooperare tehnico-științifică cu 112 țări și mișcări de eliberare din lume, dintre care cu 107 țări acestea se desfășurau pe baza unor acorduri interguvernamentale. În cadrul cooperării au fost elaborate și puse în aplicare 45 de programe cu o durată de unul sau mai mulți ani, fiind realizate și o serie de aranjamente speciale.

În ceea ce privește colaborarea tehnico-științifică cu țările în curs de dezvoltare, ea se desfășoară, în esență, în următoarele direcții principale: formarea cadrelor, trimiterea de experți pe termen lung, participarea la diferite grupuri de studiu, la cursuri internaționale ș.a. Astfel, de pildă, pe baza bursei acordate de guvernul iugoslav aproape 7.500 de persoane, provenind din peste 80 de țări în curs de dezvoltare, și-au făcut în perioada 1955—1981 studiile în Iugoslavia. Anual, 1.000—1.500 de experți iugoslavi lucrează în diferite țări în curs de dezvoltare (Libia, Irak, Algeria, Nigeria, Zimbabwe ș.a.), îndeosebi în agricultură, în sectorul construcțiilor și în domeniul ocrotirii sănătății. Schimbul de grupuri de studiu este dezvoltat îndeosebi cu R.P. Chineză și R.P.D. Coreeană; totodată, în 1981 de exemplu, 26 grupuri de experți din 18 țări nesocialiste în curs de dezvoltare au petrecut o perioadă de

studiu în Iugoslavia. În sfârșit, între anii 1977—1981, Iugoslavia a participat la elaborarea unui număr de 87 de proiecte naționale sau regionale, realizate în cadrul P.N.U.D. și altor organisme specializate ale O.N.U., ceea ce a implicat trimiterea în vederea specializării în străinătate a 450 de experți iugoslavi și deplasarea în Iugoslavia a peste 700 de specialiști străini din țările interesate.

Împerativul valorificării resurselor oceanului

DEFICITUL mondial de proteine în alimentația omului se referă aproape în întregime la proteinele de origine animală, necesarul în acest domeniu nefiind satisfăcut decât într-o măsură redusă — de circa 40 la sută. În această situație, atenția cercetătorilor se îndreaptă către resursele marine, știut fiind că în prezent acestea contribuie la consumul mondial de proteine de origine animală doar în proporție de 16 la sută (de 26 la sută dacă se ia în considerare și făina de pește utilizată pentru hrănirea animalelor). Or, se estimează că oceanul planetar produce anual circa 400 mrd. tone de materie organică, din care omul nu folosește decât 0,02 la sută, în esență pește.

După opinia unor specialiști sovietici, resursele oceanului pot fi sporite și exploitate de către om într-o măsură mult mai mare decât pînă în prezent, fără a se tulbura echilibrul ecologic, obiectiv care poate fi realizat — între altele —

R.F.G.: balanța exportului de capital

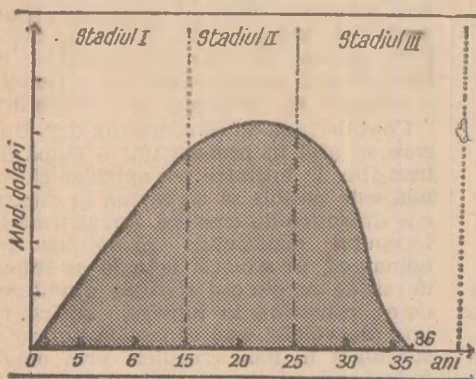
PE FUNDALUL unei depresii prelungite în economia R.F. Germania, al incertitudinilor crescînde privind perspectiva relansării sale în toamna acestui an, atenția deținătorilor vest-germani de capital se îndreaptă spre posibilitățile de plasare avantajoasă a acțiunii pe piețele externe. Astfel, dintr-un studiu elaborat de Camera de comerț din Hamburg rezultă că investițiile directe efectuate în străinătate de întreprinderile vest-germane au sporit de la 2,8 miliarde mărci în anul 1972 la aproape 10 miliarde în 1981. Începînd de la jumătatea deceniului trecut fluxul investițiilor vest-germane în străinătate a depășit pe cel al investițiilor străine în economia R.F.G., excedentul anual în 1979—81 fiind de 6 mrd. mărci.

Acest excedent putea fi și mai mare — releva recent publicația **Süddeutsche Zeitung** — dacă, după o diminuare trecătoare, volumul investițiilor străine n-ar fi sporit anul trecut la 4 miliarde mărci. Ceea ce evidențiază că, în actuala conjunctură, R.F. Germania este considerată totuși de investitorii străini ca fiind o piață relativ mai sigură pentru plasamentele lor de capital.

GLOSAR

Ciclul datoriei externe [I]

AVIND IN VEDERE relațiile dintre creșterea economică a unei țări și aportul de resurse externe chemat să suplimenteze acumulările interne și ținând seama de cerințele ca nivelul dobânzii pentru datorii acumulate să nu depășească nivelul considerat critic, se poate crea un model al datoriei externe în care aceasta din urmă crește în volum într-o perioadă de timp determinată, după care — creindu-se condițiile interne pentru restituirea creditelor și împrumuturilor contractate — treptat, datorile se vor stinge într-o altă perioadă de timp, de asemenea determinată. Modelul preconizat pornește de la ideea că economia în cauză, beneficiind și de aportul de resurse externe, va genera, începând cu un anumit moment, excedente ale balanțelor de plăți suficiente pentru a acoperi datoria externă. Această secvență de perioade în care creșterea economică este stimulată de aportul de resurse externe care suplimentează acumulările interne și, apoi, în care economia ajunge să genereze venituri suficiente pentru a asigura rambursarea datorilor făcute în prima perioadă poartă denumirea de ciclu al datoriei externe și poate fi ilustrată grafic așa cum se vede în figura de mai jos.

În modelul grafic ilustrativ, ciclul datoriei externe a unei țări A durează 36 ani și are 3 stadii:

— în primul stadiu, datoria crește în ritmuri susținute atât cu necesarul de resurse externe pentru acoperirea investițiilor interne, cât și cu serviciul datoriei la datoria anterioară, care se formează în mod neîntrerupt timp de 15 ani;

— în al doilea stadiu, datoria crește numai cu dobânzile la împrumuturile anterioare și se ajunge punctul maxim al îndatorării;

— în al treilea stadiu, se rambursează datoria externă și intruciv surplusul acumulărilor interne față de investițiile interne a ajuns să fie suficient pentru a acoperi atât investițiile interne, cât și serviciul datoriei, intrările de noi capitaluri încetează.

Desigur, această descriere succintă a ciclului datoriei externe are un caracter teoretic, în practică situația fiind mult mai complexă. În general, se poate considera că ciclul datoriei externe poate decurge în mod normal pe seama modelului de mai sus, dacă nivelul dobânzii la datoriile externe se află într-o proporție acceptabilă față de ritmul creșterii economice interne din țara în cauză, dacă încasările din exporturi sunt cele scontate și în faza corespunzătoare se ajunge în mod real la formarea unor excedente ale balanței de plăți care să permită restituirea datorilor, dacă importurile se mențin în limitele prevăzute, cantitativ și valoric, și într-un anumit raport cu exporturile.

Datoria externă a unei țări este, deci, supusă influențelor atât ale factorilor interni, cât și ale celor externi. Dacă ciclul datoriei externe nu decurge în condițiile preconizate, acesta poate fie să se închidă mai devreme, datoria fiind rambursată anticipat, fie — așa cum este mult mai frecvent în practica relațiilor economice internaționale — să apară greutăți în închiderea ciclului, putându-se ajunge în situații dificile, adesea denumite drept „capcana datoriei externe”, când unele țări debitoare au dificultăți în achitarea datorilor scadente.

A.G.

Roboți industriali

Nicolae Iftode, Ploiești — Potrivit datelor Ministerului Muncii din Japonia, în această țară funcționează în prezent aproape 100 000 de roboți industriali (respectiv cir-

ca 80% din totalul mondial), din care 24 000 au fost introduși în 1981. Se estimează că piața internă a roboților va continua să crească într-un ritm de 30—40% pe an, astfel încât în 1990 pe liniile de fabricație japoneze ar putea funcționa între 1 și 2,9 milioane de roboți. Paralel va conti-

nua să sporească și „productivitatea” roboților, apabil să efectueze operații tot mai complexe, nu numai operații periculoase sau repetitive.

Introducerea pe o scară întinse de largă a roboților presupune o serie de modificări în sistemul de relații profesionale din Japonia, bazat în mod tradițional pe principiul angajării pe viață. Ministerul muncii de la Tokio estimează că în 1990 vor exista aproape 3 milioane de șomeri în vîrstă de 55—64 de ani, respectiv în cadrul grupei de muncitori cu cele mai mari dificultăți de deprindere a modului de funcționare a roboților ca și de adaptare la un nou loc de muncă.

Pe de altă parte, prognozele indică faptul că, în condițiile unei stagnări a creșterii economice, introducerea roboților va determina o scădere a cererii de muncitori manuali calificați, paralel cu o accentuare a cererii de muncitori nemanuali. Pe ansamblu forța de muncă ocupată în industria prelucrătoare nu va spori cu mai mult de 5,7% în acest deceniu, sensibil mai lent decît în sectoarele neproductive.

Ținînd seama de multiplele implicații sociale și umane ale robotizării, mai ales în actualul context economic, guvernul japonez a lansat un studiu de doi ani menit să determine efectele probabile ale acestui proces asupra utilizării și recalificării forței de muncă, ca și asupra condițiilor de muncă. Concluziile la care se va ajunge sînt chemate să împiedice ca cerințele progresului tehnologic să determine o modificare a atitudinii — pînă în prezent favorabile — a muncitorilor niponi față de introducerea roboților.

Putere de cumpărare

Dana Năstase, București — Fenomenul inflației se traduce în toate țările unde se manifestă printr-o reducere a puterii de cumpărare a monedelor, care desigur nu este întotdeauna sinonimă cu o scădere a nivelului de trai, deoarece trebuie ținut seama și de evoluția veniturilor nominale. Graficul de mai sus, publicat de revista VDI Nachrichten cu ocazia aniversării a 25 de ani de la crearea Băncii federale a R. F. Germaniei, oferă posibilitatea unei priviri retrospective asupra evoluției

puterii de cumpărare interne a principalelor monede occidentale în acest interval. După cum se observă din grafic, în vreme ce monezi ca lira italiană, lira sterlină, francul francez și coroana daneză și-au pierdut peste patru cincimi din

puterea lor de cumpărare, marca vest-germană și francul elvețian au reușit să-și mențină o parte semnificativă din valoarea lor din 1957. Cu toate acestea, o marcă de acum 25 de ani mai valorează astăzi numai 41 pfennigi.

Ferry-boat

Corneliu Preda, București — Utilizarea bacurilor transportoare de vagoane de marfă permite scurtarea, uneori considerabilă, a distanțelor pe care trebuie să le parcurgă un tren de marfă sau un camion greu și totodată desconggestionarea rețelei de transporturi terestre. În Uniunea Sovietică, bacuri cu un deplasament de pînă la 13 000 tdw sînt utilizate de exemplu pentru traversarea Mării Caspice între Baku și Krasnovodsk; parcurgerea acestei căi maritime de 1530 km necesită patru zile în loc de 25 cîte ar fi necesare dacă s-ar folosi legătura feroviară pe uscat dintre Transcaucazia și republicile din Asia Centrală. Avantaje similare oferă ruta maritimă prin strîmtoarea Kerchi, care desparte Marea Neagră de Marea Azov; avînd o lungime de numai 4,3 km, această rută legînd Crimeea cu zona Caucazului scurtează traseul mărfurilor și călătorilor cu 1000 km. Alte asemenea bacuri transportoare leagă portul Vanino din Orientul îndepărtat de Holmsk în insula Sahalin; în Extremul Nord bacuri construite ca spărgătoare de gheață vor ajunge pînă în nordul peninsulei Iamal.

Asemenea bacuri funcționează și în traficul internațional, pe Marea Neagră între portul sovietic Ilkiovsk și portul bulgar Varna, unde vagoanele de marfă sînt transbordate pe rețeaua

feroviară cu ecartament normal a Bulgariei. Navile utilizate pe această rută pot transporta fiecare 108 vagoane de marfă, așezate pe trei platforme. Sînt în curs de negocieri pentru înființarea unei rute similare pe Marea Baltică, între portul sovietic Memel și Lübeck-Travemünde, Kiel sau Flensburg în R.F. Germania. Potrivit agenției TASS, se analizează și propunerea de perspectivă de a se construi asemenea bacuri și pentru traficul pe Dunăre.

Comerț Est-Vest

Simion Petculesc, Timișoara — Anul trecut valoarea schimburilor comerciale ale R.F. Germaniei cu țările socialiste s-a situat la 38,2 miliarde de mărci, ceea ce — subliniază un studiu al Institutului de cercetări economice din Köln — reprezintă 5,1% din totalul comerțului exterior al R.F.G., procentaj doar cu puțin superior celui al schimburilor de mărfuri cu Elveția. În cazul celor două grupe de produse ponderea importului din țările socialiste este intrucivă mai ridicată: 6,2% la petrol, gaze naturale, textile și confecții, 6,6% la metale neferoase, 15,5% la produse petroliere. Ponderile sînt mai reduse în ce privește strict aprovizionarea pieței interne cu produsele respective, o parte din materiile prime importate fiind prelucrate în vederea exportului.

robotron

Cine este colaboratorul care lucrează cu o precizie și viteză egală ? Colaboratorul specialist în toate domeniile ?

Răspuns :

Modelul de bază al calculatorului A 5110 permite realizarea unui număr mare de configurații. Domeniul său special de utilizare este contabilizarea și facturarea. Vă ajută în rezolvarea multor probleme.

Cine realizează :

Contabilitate,

Facturare,

Gestiunea materialelor din familia A5100 ?

Ce are A 5110 în cadrul software-ului său ?

Module de program orientate pe probleme, pe specificul țării, generatorul de programe pentru legare modulară. Program standard pe specificul țării și numeroase soluții individuale, chiar pe măsura beneficiarului. Astfel, de pildă, prelucrarea de comenzi în reparațiile de autovehicule sau în decontarea vânzărilor. Prelucrează totul, facturi, chitanțiere, liste de inventar, statistici sau somații.

Solicitați informații detaliate, priviți-l și rezervați un spațiu pentru sistemul electronic de contabilizare și decontare.

Reprezentanța noastră :

Secția Comercială a Ambasadei R.D.G.

Sectorul Mașini de birou
71131 București
Calea Dorobanților 14

robotron

Robotron Export-Import

Întreprindere de stat de comerț exterior

DDR 1080 Berlin, Friedrichstrasse 61

Sistem electronic de contabilizare și decontare

A 5110

PUBLICCOM

Revista ECONOMICA

Ediția de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 36 din 10 septembrie 1982

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Pregătirea producției anului 1983. Accelerarea încheierii contractelor economice (Ion Gh. Badea) 1
- În industria minieră. Soluții pentru diminuarea consumurilor energetice (Mărgărit Slevoacă) 3
- Tipul de preț și cooperarea dintre unitățile industriale (Alexandru Mihăilescu) 4
- Coordonate ale investigării rentabilității în unitățile agricole (Constantin C. Cojocaru) 6
- Rezerve de valorificare superioară a materiei prime în unitățile agricole de stat (Gheorghe Anghel, Constantin Dropu) 7
- Dezvoltarea industriei turismului pe calea cooperării economice internaționale (Ioan Georgescu) 9
- Puncte de vedere. Considerații privind metodele de calcul și analiză a investiției specifice (Constantin Grigorescu) 11
- Cititorii au cuvântul 13

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Organizarea activității de recondiționare în unitățile metalurgice (Nicolae Vachniuc) 14

TEORII—IDEI

- Industrializare, informatizare (I) (Valter Roman) 16
- Orientări ale dezvoltării bazei energetice în mediul rural (I) (Ion-Andrei Popescu, Adrian Vasilescu) 18
- Probleme ale viitorului și dezvoltării în viziunea specialiștilor. Cererea mondială sub impactul crizei (Maria D. Popescu) 20
- Școli ● curente ● economiști. Teoria resurselor umane ale întreprinderii capitaliste și substratul ei social (Ovidiu Naneș) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- Factori și implicații ale majorării datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare (I) (Aurel Ghibuțiu) 24
- Stimularea activității de inovație 26
- Tendințe conjuncturi. Nigeria: preocupări pentru crearea unei economii moderne (Marin Frâncu) 27
- Forumul dezvoltării 28
- Mondorama 29
- Curier 30

IN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI: Relații financiar-valutare și comerciale internaționale

IN THIS ISSUE

- Price types and cooperation between industrial units (Alexandru Mihăilescu) 4
- Considerations on the calculation and analysis method for the specific investment (Constantin Grigorescu) 11
- Industrialization, informatics (I) (Valter Roman) 16
- Directions in the development of the energetics in rural area (Ion-Andrei Popescu, Adrian Vasilescu) 18
- World demand under the crisis impact (Maria D. Popescu) 20
- Schools ● trends ● economists. The theory of the human resources in capitalist enterprises and its social underground (Ovidiu Naneș) 22
- Factors and implications of the foreign debt's increase in developing countries (I) (Aurel Ghibuțiu) 24

DANS LE NUMERO

- Le type de prix et la coopération entre les unités industrielles (Alexandru Mihăilescu) 4
- Points de vue. Opinions sur la méthode de calcul et d'analyse de l'investissement spécifique (Constantin Grigorescu) 11
- Industrialisation, informatisation (I) (Valter Roman) 16
- Orientations dans le développement de la base énergétique dans le milieu rural (Ion-Andrei Popescu, Adrian Vasilescu) 18
- La demande mondiale sous l'impact de la crise (Maria D. Popescu) 20
- Ecoles ● courants ● économistes. La théorie des ressources humaines de l'entreprise capitaliste et son substrat social (Ovidiu Naneș) 22
- Facteurs et implications de l'accroissement de la dette extérieure des pays en voie de développement (I) (Aurel Ghibuțiu) 24

ВЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Вид цены и кооперирование между промышленными предприятиями (Александр Михайлеску) 4
- Суждения относительно методов расчета и анализа удельного капиталовложения — Точки зрения (Константин Григореску) 11
- Индустриализация, информатизация (I) (Вальтер Роман) 16
- Направления в развитии энергетической базы на селе (Ион-Андрей Попеску, Адриан Василеску) 18
- Мировой спрос под воздействием кризиса (Мария Д. Попеску) 20
- Школы ● течения ● экономисты. Теория человеческих ресурсов капиталистического предприятия и ее социальная подоплека (Овидиу Нанеш) 22
- Факторы и следствия увеличения внешней задолженности развивающихся стран (I) (Аурел Гибуциу) 24

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

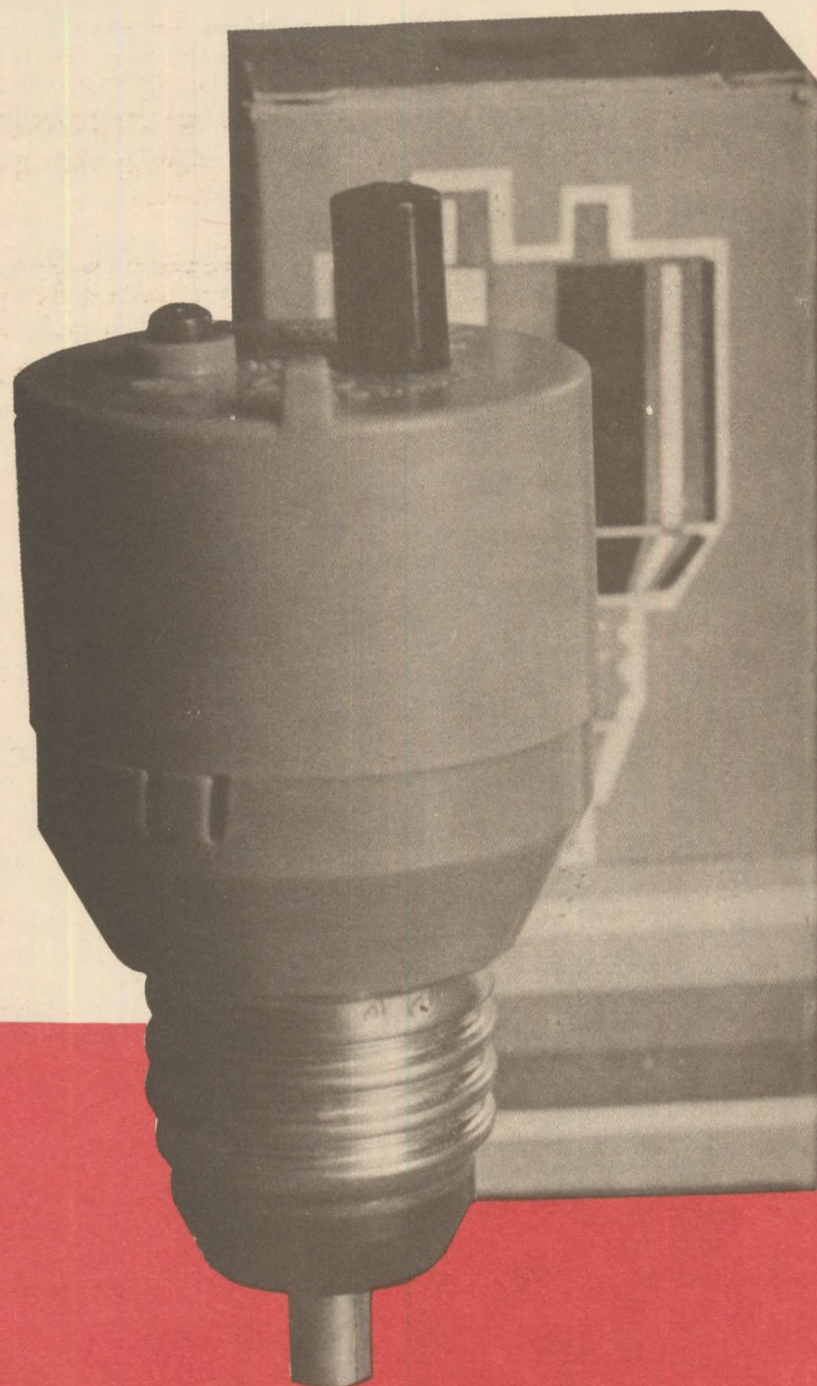
Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentului săptăminal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonându-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă P.O. Box 136-137, telex 11126, București, strada 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70159, București Bd. Magheru nr. 28-30 etaj I, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1

SIGURANȚELE AUTOMATE CU FILET

OFERĂ:

- Protecție sigură a instalației și limitarea consumului de energie electrică din apartamentul dv.
  - Eliminarea posibilităților de utilizare a unor elemente de siguranțe improvizate care pun în pericol instalația electrică și locuința.
  - Posibilitatea montării în locul elementelor de siguranțe cu fuzibil fără nici o modificare a tabloului electric.
  - Exploatarea comodă a tabloului și instalației electrice din apartament.
  - Aspect plăcut și modern al tabloului electric.
- Întreaga gamă se oferă spre vânzare la raioanele electrotehnice ale magazinelor din întreaga țară.

**DINTOTDEAUNA, BUNUL GOSPODAR ÎȘI CONSTRUIEȘTE
VARA SANIE, IARNA CAR ȘI NU LASĂ PE MÎINE
CE POATE FACE AZI !**

Dacă vreți să fiți buni gospodari... ai timpului dv. liber, cumpărați azi uniforme școlare necesare copiilor în noul an de învățămînt.

Astăzi, magazinele comerțului de stat vă oferă posibilitatea să găsiți, fără aglomerație, toate modelele, toate mărimile de uniforme pentru elevi, pionieri și șoimi.

Astăzi puteți cîștiga timp. Mai tirziu, îl puteți pierde.

